

BLUMBUDDING, se *Plumpudding*.
BLUND, m. 2. sing. 1) Ett ögonblicks sömn, kort sömn. *Jag har icke fått en b. i mina ögon på hela natten. Sofva en liten b.* — *Syn. Se Sömn.* — 2) (fam. skämtv., isynn. i barnspråket) *Jon B.*, sönnen personifierad, svarande mot *Morpheus*.

BLUNDA, v. n. 1. 1) Hopfälla ögonen och hålla dem någon stund tillslutna. *Se, gossen b-r: han är sömnig. Han b-r på predikstolen. Jag kunde b. och gå dit.* — 2) (fig.) Icke märka fel; låta sig ej blifva med varse; öfverser dem. *Han b-r för alla hennes fel. Regeringen b-de vid detta grofva tilltag af honom.*

BLUNDANDE, n. 4. o. **BLUNDNING**, f. 2. Handlingen, då man blundar.

BLUS, m. 3. (fr. *Blouse*) 1) Tunnt öfverplagg, väntigen af linn eller bomullstyg, i form af skjorta, och som brukas med bälte om livet. — 2) Billjardpås.

BLY, n. 4. 1) (utan pl.) Metall af gråaktig färg, mycken glans, och så mjuk, att den äfven i tjockare skifvor låter med lätthet böja sig; färgar ifrån sig och ger ett blyertsligt streck på papper och linne. *Belägga, fylla med b. Fästa med b. Stöpa b. Stöpa b. uti, fylla (spricker, hål) med stöpt bly. B. i tackor.* — 2) (med pl.) Litet stycke af denna metall, som brukas till sänke eller andra ändamål. *Se Sänkby, Fönsterbly, m. B. — Ss. B-bäckhen, -massa, -plåt, -rännna, -rör, -skifva, m. B.*

BLYA, v. a. 1. (mindre brukl.) Belägga, fylla med bly. — *Syn. Plombera.*

BLYAKTIG, a. 2. Som till utseende liknar bly.

BLYANT, blyant, m. 5. Kostbart (yg med virkade prydnader, som under medeltiden begagnades).

BLYARBETARE, m. 3. En, som förfärdigar saker af bly eller dermed belägger eller fyller.

BLYARBETE, n. 4. 1) Sak, förfärdigad af bly. — 2) (mindre brukl.) En blyarbetares sysselsättning.

BLYARTAD, a. 2. Som till ämne och beskaffenhet liknar bly.

BLYASKA, f. 1. En gulgrå hinna, hvarmed bly vid smältning i öppet kärl öfverdrager sig, bestående af en ören blyoxid, blandad med fint fördelat metalliskt bly; begagnas till glasur på lerkärl.

BLYBALSAM, m. 3. Ett slags läkemedel, tillrodt af bly.

BLYBRUK, n. 3. Verk, der bly utsmältes, renas eller förarbetas.

BLYDRUS, blydrus, m. 3. (bergv.) Drus af kristalliseradt bly.

BLYERTS, blyärts, m. 3. Mineral, utgörande ett slags fossilt, nästan rent kol, endast mekaniskt förenadt af litet jern; förekommer dels i form af små kristaller, dels i derba, fjälliga massor af grå eller svartgrå färg, metallglänsande, färgande ifrån sig, mjukt och höjligt, samt fett för känslu.

BLYERTSPENNA, f. 1. Trästift till ritning, skriftning eller liniering, bestående af ett rundt eller ståndom fyrkantigt trästift, inuti fylld med blyerts. *Rita, skrifva, liniera med b.*

BLYERTSRITNING, f. 2. Ritning, utförd med blyertsenna.

BLYERTSSTIFT, n. 3. Ritstift, hvarf en blyertsenna, ell. och blott blyerts i stångform, finnes insatt.

BLYERTSSTRECK, n. 3. Streck, gjordt med blyertsenna.

BLYERTSTECKNING, f. 2. Teckning, utförd med blyertsenna.

BLYEXTRAKT, blyäcksträckt, n. 3. o. 3. (farm.) Basisk ättiksyrad blyoxid, beredd med odistillerad ättika.

BLYFALS, m. 2. (glasm.) Fals af bly, hvarmed fönsterrutor infattas.

BLYFÄRG, m. 3. 1) Färg, liknande bly. — 2) Färgämne af något slags blypreparat.

BLYFÄRGAD, a. 2. Af en färg, liknande bly.

BLYFÖRGIFTNING, f. 2. Förgiftning till följe derutaf, att någon slags blyoxid inkommit i tarmarna.

BLYG, a. 2. 1) Förlägen och rädd att säga eller göra något opassande, bära sig dumt eller tafatt åt, då man är i sällskap med främmande personer. *De flesta barn äro b-a för personer, som de icke känna. Vara b. i sällskap. Han är icke så b. af sig, han är oförsynt. påflugen, icke rädd att tilltala folk.* — *Syn. Skygg, Rädd, Timid.* — 2) Återhållsam i sina anspråk, fördringar. *All begära pådnking i sin lön, det är han för b. till. Modig som ett lejon, men b., när det kommer an på att begära något.* — *Syn. Se Blygsam.* — 3) Förlägen i sällskap med personer af andra kön. *Unga gossar och flickor äro stundom mycket b-a i hvarandras sällskap.* — *Syn. Blygsam.*

BLYGAS, v. d. 2. (Pres. Ind. *Blygas* sammmandragos ofta till *Blygs*) Känna blygsel. *När hon sade detta, b-gdes han. B-gs du icke? B-gs att bära dig så åt. Han b-gdes icke att . . . Komma någon att b. B. för någon eller något. Jag b-gs för dig. Hon b-gs för sina dåliga kläder.* — *Syn. Känna, erfara Blygsel, Skämmas.*

BLYGD, c. 3. 1) Skam. *O b. och nesa! Hvilken b. för honom! Han måste till sin b. erkänna, att . . .* — *Syn. Se Skam.* — 2) De yttre födselödelarne, så väl hos man som qvinna. (Fig. talesätt) *Söka skylla sin b., d. v. s. sin nakenhet.*

BLYGDEN, n. 3. (anat.) Främre delen af det så kallade Nannlösa Benet, utgörande en fortsättning af Höftbenet i trakten af födselödelarna. Kallas äfv. *Blygsoben, Isben.*

BLYGDPLAPP, m. 2. (anat.) Benämning på de omgifvande delarna vid öppningen till qvinnans födselölem. *Yttre och Inre B-arne.*

BLYGDTRUNGA, f. 1. (anat.) *Se Kiltare.*

BLYGHET, f. 3. sing. Egenskapen att vara blyg. — *Syn. Skygghet, Timiditet.*

BLYGJUTARE, m. 3. *Se Blystöpare.*

BLYGJUTERI, n. 5. *Se Blystöperi.*

BLYGLANS, m. 3. Mineral, bestående af bly och svafvel tillsammans; håller ofta silfver. *Blymalm.*

BLYGLAS, n. 3. Ett gröngult eller eldfärgadt, genomskintligt glas, som erhålles genom fullkomlig smältning af blyoxid. Med tillsats af kisel m. m. användes det till glasur på lerkärl, glasslusser, beredning af fäntglas, m. m.

BLYGLIETE, n. 4. eller **BLYGLITT**, n. 3. *Se Silfverglitt.*

BLYGLIMMER, n. 3. Mineral, bestående af kolsyradt bly.

BLYGRUFVA, f. 1. Grufva, hvarur blymalm upphämtas.

BLYGRÅDE, a. 2. Af en gråaktig färg, som liknar bly.

BLYGRÄDDE, m. 2. sing. (gam. kem.) Ett slags mineralisk lösning af bly.

BLYGSAM, a. 2. 1) Som har känsla af det skickliga och anständiga. *En b. ung man. En*

b. flicka. — *Syn. Anständig, Sedig, Ärbar.* — 2) Återhållsam i sina anspråk, fördringar; som ej högt uppskattar sitt eget värde. *Han är mycket b. i bedömandet af egna förtjenster. B. i sina anspråk.* — *Syn. Blyg, Anspråkslös, Modest.* — 3) Som uttrycker, tillkännagifver blygsamhet (i hege betn.). *B-t ögonkast, b-t uppförande. B-ma fördringar, anspråk.* — *Syn. Blyg, Anspråkslös, Modest.*

BLYGSAMHET, f. 3. Egenskapen att vara blygsam. — *Syn. a) Anständighet, Sedighet, Ärbarhet; — b) c) Blyghet, Anspråkslöshet, Modesti.*

BLYGSAMT, adv. På ett blygsamt (hem. 1. o. 2.) sätt, med blygsamhet. *Uppföra sig b. Helt b. ställa sig vid dörren. Han hade kunnat fördraga högre lön, men teg helt b.* — *Syn. Anspråkslös, Modest.*

BLYGSEL, m. 2. sing. Känsla af olust öfver andras eller eget förakt, antingen i allmänhet eller till följe af någon viss, enskilt handling. *Full af b. öfver sitt beteende. Känna b. öfver något. Hon känner ingen b. för att gå ut halfklädd på gatan. Han har ingen b., är utan allt b. Jag bekänner till min b. Med b. erfara, att . . .* — *Syn. Skam.*

BLYGSELBEN, n. 5. *Se Blygdben.*

BLYGSELLÖS, a. 2. *Se Skamlös.*

BLYGSELRODNAD, f. 3. Rodnad, förorsakad af blygsel.

BLYGSINT, a. 1. (mindre brukl.) *Se Blyg och Blygsam.*

BLYGSINTHET, f. 2. (mindre brukl.) Egonskapen att vara blygsint.

BLYGULT, n. 3. Ett slags gul mineralfärg, bestående af blyoxid. Kallas äfven *Massikol.*

BLYHAGEL, n. 3. Hagel, stöpt af bly.

BLYHÅKE, m. 2. pl. — *hakar.* *Se Blytkrok.*

BLYHALTIG, a. 2. Säges om mineralier, som hålla bly.

BLYHVITT, n. 3. o. m. 3. Mineralfärg till målning af hvitt, bestående af kolsyrad blyoxid. Den renaste B. kallas *Skiffer- eller Kremser-hvitt.* — *Ss. B-fabrik.*

BLYHVITTVÄRN, f. 2. Hästgvarn, till målning af blyhvitt.

BLYJORD, f. 2. sing. Jord, upplandad med blymalmpartiklar.

BLYKALK, m. 3. (gam. kem.) *Se Blyoxid.*

BLYKNIF, m. 2. pl. — *knifvar.* Verktyg, som glasmästare begagna till att forma och vika fönstertly öfver rutans kant.

BLYKOLF, m. 2. pl. — *kolfvar.* (jäg.) Bly, som, då man vill rengöra reffade gevär, smält hålles i bössipan, ofvansitt en medförd plunderskruf, och lemnas att stelna, hvarefter massan (kolfven) som noga passar in med reffgång, utvrides, då all orenlighet medföljer.

BLYKOLIK, blykolf, f. 3. (med.) Ett slags svår kolik, föranledd af tillfälligtvis i tarmarna inkommen blyoxid.

BLYKRISTALL, m. 3. 1) Kristall, vid långsam afsvälning anskjuten af rent, smält bly. — 2) Kristall af ren blyoxid.

BLYKROK, m. 2. Verktyg af jern, hvarmed blystöpare utdraga det smälta blyet efter kallningen.

BLYKULA, f. 1. 1) Kula, stöpt af bly, för att begagnas till skjutning. — 2) Blymassa i kulform.

BLYLINIE, f. 3. Artilleri-måttstock, till mät-

ning af handgevärens mynningar, kulor och laddtyg, raketers, svärmars och brännars diametrar.

BLYLOB, n. 3. Lod af bly, som fastadt vid snöre begagnas till sänke eller tyngd.

BLYLÖDNING, f. 2. Lödning medelst bly.

BLYMÅLM, m. 3. Mineral, som håller bly i så stor kvantitet, att det med fördel kan utdragas. Bland b-er är Blyglans den vanligast förekommande.

BLYMJÖLK, f. 2. sing. (gam. kem.) Lösning af blysocker, utspädd med vatten.

BLYOCKRA, f. 1. Ett slags blyjord.

BLYOLJA, f. 1. Tjock lösning af blysocker i terpentinolja.

BLYOXID, blyäcksid, m. 3. Gult syrsatt bly.

BLYPENNA, f. 1. *Se Blystift.*

BLYPREPARAT, bly --rat, n. 3. Kemisk tillredning, af bly. Sådana äro: Blyhvitt, Blysocker, Blyvatten, m. B.

BLYPLÅSTER, n. 3. Plåster, tillredt af blyoxid, homolja och ister, som begagnas att lägga på bölder och sår, till deras helande och renande.

BLYPROF, n. 3. (bergv.) En blymalms probering, till utbrännande af huru stor procent bly den håller.

BLYPULVER, n. 3. Pulveriseradt bly, som brukas till glasering af lerkärl.

BLYRÖK, m. 2. sing. (bergv.) Ämne, som vid rostning af blyglans uppstiger och afsätter sig i rökfångst; består af tre delar kolsyrad blyoxid och tre delar spetsglansoxid jemte tillfälligt inblandade jordämnen; lemnar en god, hvit målarfärg.

BLYSA, f. 1. (sjöt.) Ett slags större skeppsljuka.

BLYSALT, n. 3. (kem.) Förening af blyoxid med en syra. Till b-er höra Blysocker, Hornbly, Mengel, Blyhvitt, m. B.

BLYSALVA, f. 1. Ett slags salva, tillredd antingen af blyättika, blysocker eller blyglitt, jemte vanliga ingredienser i salvor.

BLYSCHYEFIF, m. 3. (det tyska *Bleischweif*) Ett slags blymalm.

BLYSKUM, n. 3. *Se Blyaska.*

BLYSLÄGG, m. 3. Slagg, som blifver vid blymalms rostning.

BLYSÖRE, n. 4. *Se Lodlina, Lodsnöre.*

BLYSOCKER, n. 3. Ett slags blypreparat, bestående i ättiksyrad blyoxid.

BLYSPÅT, m. 3. Ett slags blymalm i spåform.

BLYSPIK, m. 2. Ett slags kort spik med stora, platta och breda hufvuden, som begagnas att fastspika blyplåtar.

BLYSTAMP, m. 2. (guldsn.) Verktyg af bly, som begagnas vid matskedar formande.

BLYSTEN, m. 2. (bergv.) Förening af svafvelbly med svafveljern och svafvelkoppar, som under slagen återstår vid blymalms smältning i ugn.

BLYSTIFT, n. 3. Liten stång af bly, som begagnas att liniera med.

BLYSTRECK, n. 3. 1) Streck, draget med blystift. — 2) Malmstreck, som förer bly.

BLYSTÄMPEL, m. 2. pl. — *stämpelar.* 1) Stämpel till mynts eller figurers aftryckande i bly. — 2) Blystycke med ett sålunda erhållit aftryck.

BLYSTÖPARE, m. 3. En, som stöper kulor eller figurer af bly.

BLYSTÖPERI, n. 3. En blystöpare konst, yrke, sysselsättning.

BLYSTÖPNING, f. 2. Arbetet eller konsten att stöpa kulor eller figurer af bly.

BLYSÖM, n. 3. Se *Blyspik*.
BLYTACKA, f. 1. Smält och renadt bly, i form af en så kallad Tacka; se d. o.
BLYTAK, n. 3. Tak, täckt med blyplåtar.
BLYTILLSATS, m. 3. Laglig tillsats af bly i temarbeten.
BLYTUNG, a. 2. Tung som bly, ganska tung.
BLYTYNGD, f. 3. Tyngd, lod af bly, som brukas i väggar.
BLYTÄNG, f. 3. pl. — *tänger*. (glasm.) Tång, hvarmed glasvästare vika och forma fönsterblyet.
BLYTÄCKA, v. a. 2. Täcka (tak), med blyplåtar. — *Blytäckande*, n. 4.
BLYTÄCKARE, m. 3. En, hvars yrke är att täcka (tak) med blyplåtar.
BLYTÄCKNING, f. 2. 1) Täckning med blyplåtar. — 2) Bly i folium eller plåtar, som utgör betäckningen på något.
BLYUGN, m. 2. (bergv.) Hyttugn, der blymalin smältes.
BLYVATTEN, n. 3. (farm.) Med vatten utspädd blyättika, blandad med litet spiritus; brukas som kylande och helande medel på sår, bölder, o. s. v.
BLYVIND, m. 2. Ett slags vind, d. v. s. hjul, hvarpå fönsterbly drages.
BLYVITRIOL, bly -- öl, m. 3. sing. Svafvelsyrad blyoxid.
BLYVÄDER, f. 1. pl. — *ådror*. Malmväder, som fröer blymalin.
BLYVÄTTIKA, f. 1. Ett slags flytande blypreparat, bestående af basisk ättiksyrad blyoxid.
BLÅ, a. 2. neutr. *blått*. Benämning på den af de tre grundfärgerna (rött och gult äro de två andra), som i den prismatiska solbilden, liksom i regnbågen, befinnes emellan violet och grönt, d. v. s. återkastar solstrålarna mer än den violetta, men mindre än den gröna färgen. Man antager två hufvudsämningsarter deraf: Mörkblå och Ljusblå (älv, Himmelsblå). *B. himmel*. Den *b. vatten-spegeln*. *B-a ögon*. *Måsa b-ll öga*, genom slag eller stöt skadadt öga, så att de omgivande delarne svulnat och blifvit blåaktiga; i samma mening säges äfv. *Vara b. under ögonen*, hvilket äfv. betyder, att huden närmast under ögonen har ett blåaktigt utseende, till följe af sjuklighet, svaghet, o. s. v. *Vara b. i ansigtet*, se frusen ut eller (om det blåa stöter i rött) försuren ut. (Fig.) *B. dunst*, inbillning. *Slå b. dunster för någon, i ögonen på någon*, föra bakom ljuset, bedraga genom grundlösa uppgifter, falska förespeglingar. Substantivt säges äfv. i poetisk stil *Det Blå*, om himlahvalfvät.
BLÅA, v. a. 1. Indränka med blå färg eller med blå stärkelse. — V. n. *B. från sig*, säges om blåa tyger, som färga från sig.
BLÅAKTIG, a. 2. Af en färg, som stöter i blått. — *Blåaktighet*, f. 3.
BLÅBNKGRÄS, n. 3. (bot.) Se *Vägvärda*.
BLÅBLEK, a. 2. Blek, men derjemte något blåaktig. *B. hy, b-i ansigte, b-a läppar*. — *Blåblekhet*, f. 3.
BLÅBRUN, a. 2. Brun, med en skiftning i blått. — *Blåbrunhet*, f. 3.
BLÅBUK, m. 2. Se *Odon*.
BLÅBÄR, n. 3. Bär af Blåbärsvris.
BLÅBÄRSBUSKE, m. 2. pl. — *buskar*, eller *Blåbärsvris*, n. 3. Bärväxt af fam. Midtblommige, allmän i barrskog, och hvars blåa bär nyttjas på apoteken och i hushållen. *Vaccinium Myrtillus*.
BLÅBUFFVA, f. 1. Se *Klippsvafva*.

BLÅELSE, f. 3. Blå stärkelse.
BLÅFLÄMMIG, a. 2. Som har blåa, flammiga figurer på botten af annan färg. — *Blåflämighet*, f. 3.
BLÅFLÄCKIG, a. 2. Som har blåa fläckar på botten af annan färg. — *Blåfläckighet*, f. 3.
BLÅFOT, m. 3. pl. — *fötter*. Se *Fiskljuse*.
BLÅFÄRG, blåfärrj, m. 3. Färgstoff, hvarmed blåfärgas.
BLÅFÄRGA, v. a. 1. Färga (tyger o. d.) blått. — *Blåfärgande*, n. 4. o. *Blåfärgning*, f. 2.
BLÅFÄRGARE, m. 3. Se *Svartfärgare*.
BLÅFÄRGNING, f. 2. Se *Svartfärgning*.
BLÅGRÅ, a. 2. 1) Grå, skiftande i blått. — 2) Af en färg, som utgör en lika blandning af blått och grönt. — *Blågråhet*, f. 3.
BLÅGRÖN, a. 2. 1) Grön, skiftande i blått. — 2) Af en färg, som utgör en lika blandning af blått och grönt. — *Blågrönhet*, f. 3.
BLÅGULL, m. 2. pl. (bot.) Se *Blåklint*.
BLÅGUL, a. 2. 1) Gul, skiftande i blått. — 2) Af en färg, som utgör en lika blandning af gult och blått. — *Blågulhet*, f. 3.
BLÅGULD, n. 3. (bot.) Mångårig växt af klassen Ringblommige, vild i Lappland, men odlad i trädgårdar för sina vackra blå blommor. Kallas äfv. *Kosjuss*. *Polemonium caeruleum*.
BLÅGÅS, f. 5. pl. — *gäss*. En art af gås-slägtet, med blekt köttfärgad näbb, gula ben, hals och hufvud grå.
BLÅHÅKE, m. 2. pl. — *hakar*. (nat. hist.) Sångfågel, 5 1/2 tum lång, ofvan mörkt gråbrun, strupen hos hanen himmelsblå med en brunröd eller hvit fläck, hos honan hvit med svart infattning. Kallas äfv. *Blåhalesångare*. *Sylvia svevica*.
BLÅFALLEN, n. 3. Bär af Blåhallonbusken.
BLÅHALLONBUSKE, m. 2. pl. — *buskar*. Buskväxt af hallonsläktet, med ganska välsmakliga bär. *Rubus caesus*.
BLÅHATT, m. 2. (bot.) Se *Ängsvaddä*.
BLÅHEN, m. 2. Benämning på ett slags utmärkt goda, svartblå brynstenar från Orsa i Dalarna.
BLÅHOLTS, m. 3. (t. *Blauholtz*) Blå Bressilia.
BLÅHUFVA, f. 1. (nat. hist.) En nattfjäril, till färgen brungrå eller blågrå, med gråhvita, brundäckiga och strimmiga vingar. *Noctua caeruleocephala*.
BLÅHVALFVET, n. 3. def. (poet.) Himlahvalfvät.
BLÅHVIT, a. 2. Hvit, med en anstrykning af blått. — *Blåhvit*, f. 3.
BLÅJON, m. 3. (nat. hist.) Insekt af Skalbaggarne ordning. *Callidium violaceum*.
BLÅKEXA, f. 1. (nat. hist.) En tvärmutt benfisk, 12 till 16 tum lång, på öfre sidan blågrön, på nedre svart. *Squalus spinax*.
BLÅKLINT, m. 2. 1) Ört af klassen Fröblommige. *Centaura Cyanus*. — 2) Dess blå blomma.
BLÅKLOCKA, f. 1. Ört och blomma af Klocksläktet. Kallas äfv. *Ängklocka*. *Campanula rotundifolia*.
BLÅKORP, m. 2. eller
BLÅKRÅKA, f. 1. En art af Sparfågeln, 15 tum lång, hufvud och hals ljusblå, skiftande i grönt; rygg, skuldror och de innersta vingpennorna brunröda; bröst och mage sjögröna; vingpennorna svarta, med blå glans, näbben svart, benen gulaktiga, klorna svarta. Kallas äfv. *Spansk Kråka*. *Coracias garrula*.

BLÅKULLA, nom. prop. f. 1. 1) Benämning på åtskilliga berg och hälor i Sverige, der enligt folktron onda andar skola vistas, och dit, skärthorsdagen, alla trollpackor ställdes sin kosa, för att samlas till den stora fest, som långfredagen der firades, och hvarifrån de återkommo påskmorgonen. *Rida, fara till B.* — 2) (fig.) Helvete. *Gå, drag åt b!* *Gå åt b.* betyder äfv.: gå på tok, aföpa illa, t. ex.: *Det går rakt åt b. med dig, om du icke tar dig till vara.* — *Syn. Se Helvete.*

A. n. m. *Blåhulla* antages vara förvärdt från *Blocks-kullar*, d. s. s. *Blocksberg*, sammmandr. af *Hal Holöns berg*, såsom i äldsta tider vissa berg kallades, der man oftrade åt *Bal*, Skandinavernes *Baldar*.

BLÅKUNTER, m. 5. pl. Ört af fam. Stråbladige; har vackra blå blommor, sittande på sidan af stjolkens topp, så att de likna ett ax. *Echium vulgare*.

BLÅKYP, m. 2. (färg.) Kyp, hvari färgas blått.
BLÅKYPPA, v. a. 1. (färg.) Gifva (tyger, garn, o. s. v.) blå färg i blåkyp. — *Blåkyppande*, n. 4. o. *Blåkyppring*, f. 2.

BLÅKÄL, m. 2. sing. 1) Trädgårdsväxt af Kålsläktet. *Brassica sabellica*. — 2) Maträtt af denna växt.

BLÅLERA, f. 1. Ett slags fet och mjuk, blåaktigt lera.

BLÅLUS, f. 2. pl. — *löss*. Ett slags insekt, merendels löfvande på boskap.

BLÅMADRA, f. 1. Se *Sherardsvört*.

BLÅMES, m. 2. Fågel af Messlåglet, 4 1/3 tum lång, med azurblå hjässa, hvit panna, kroppen ofvan olivgrön, blandadt med blått, innder gul. *Parus caeruleus*.

BLÅMÅLA, v. a. 1. Måla, stryka med blå färg. — *Blåmålande*, n. 4. o. *Blåmåning*, f. 2.

BLÅMÄRKE, n. 4. Se *Blånad*.

BLÅNA, v. n. 1. Blifva blå; antöpa med blå färg. — V. a. Se *Blå*. — *Blånande*, n. 4.

BLÅNÄCKE, m. 2. pl. — *nackar*. (nat. hist.) Se *Gräsänd*.

BLÅNAD, f. 3. Blått märke på huden, uppkommet deraf, att blod genom yttre väld, stöt, o. s. v. blifvit utträngd ur en äder, men stannat under ytterhuden och gett denna ett blåaktigt utseende. — *Syn. Blåmärke*.

BLÅNANDE, a. 1. (poet.) *På b. haf*, på det blåa hafvet.

BLÅNGÄRN, n. 5. Garn, spunnet af blånor.

BLÅNGÄRNSVÄF, m. 2. pl. — *väfvär*. Se *Blågarn*.

BLÅNÖR, f. 1. pl. Affall af lin vid häckling, och som äfven begagnas till spånad, men är grofre än själva linet. Sammandragas ofta till *Blår*.

BLÅNSTOPP, m. 2. Stopp, gjord af blånor.

BLÅNTAPP, m. 2. Tapp eller liten hop af sammansittande blånor.

BLÅNTOTT, m. 2. Så mycket lin, som på en gång sättes på rockhufvudet, för att spinnas till garn.

BLÅPOLL, m. 2. Ört med blåa strålblommor och röda stjekar. *Aster Tripolium*.

BLÅPRICKIG, a. 2. Som har blåa prickar på en botten af annan färg. — *Blåprickighet*, f. 3.

BLÅR, se *Blånor*.

BLÅRANDIG, a. 2. Som har blåa ränder på en botten af annan färg. Brukas liksomhet om väfnader och klädespersedlar. *En b. väf, klädnå, nåsduk*. — *Blårandighet*, f. 3.

BLÅROCK, m. 2. Person, klädd i blå rock. Brukas föga, och då endast skämtvis eller föraktligt.

BLÅRUSSIN, n. 3. Russin af större, smakligare slag, med blåaktig anstrykning på ytan. Kallas äfv. *Krukussin*.

BLÅRUTIG, a. 2. Som har rutor, antingen helt och hållet blåa eller blifvade af blåa ränder, på botten af annan färg. — *Blårutighet*, f. 3.

BLÅRÖD, a. 2. 1) Röd, med skiftning i blått. — 2) Af en färg, som utgör en blandning af blått och rött.

BLÅSA, f. 1. 1) Liten, mer eller mindre rund ihållighet, med deruti innesluten luft, i det türe eller på ytan af en kropp, t. ex. i det ena, emalj, vissa vätskiga ämnen, o. s. v., uppkommen derigenom, att luft antingen blifvit frigjord eller in-trängt och utvidgat sig, samt i allmänhet, åtminstone i början, omsluten af vatten eller annat flytande ämne i form af en tunn hinna. — 2) (med.) Vanligen halfklotformig, abnorm upphöjning i huden, fylld med vatten, var, blod eller luft. *Ekfusa b-sor i händerna af rodd, under fötterna af för mycket gående*. — *Syn.* Blådra, Blenna. — 3) (i djur- och människokroppar) Kärl, omsluten af hud, till emottagande af vissa egna ämnen, såsom Urinblåsa, Gullblåsa. (hos fiskarne) Simblåsa, m. n. I det. form betyder B. alltid tillsammans som Urinblåsa. — 4) (tekn.) Den torkade huden af urinblåsan hos djur, hvilken beaknas till åtskilliga ändamål. *B. att simma med, se Simblåsa*, 2. — 5) (bot.) Liten himnaktig ihållighet vid vattenväxternes rötter och blad. — 6) Se *Blåsnäcka*.

BLÅSA, v. n. o. a. 2. (Supinum har både *Blåst* och *Blåst*) 1) (neutralt) Med munnen frambringa en luftström. *Head b-ser du efter? B. genom ett rör. B. i fingrarna*, när man är frusen om händerna. (Fig.) *B. en i drönen*, genom lisseri söka ställa sig in hos någon. Aktivt kan äfv. sägas: *B. eld*, t. ex.: *b. eld i spitseln*, genom blåsnas på glöd framkalla låga. Brukas nästan alltid i förbindelse med någon partikel, helst preposition, och antas då vanligtvis aktiv betydelse. — *B. af*, bortblåsa, t. ex. *b. dammet af bordet*. — *B. bort*, se *Bortblåsa*. — *B. ihop*, *in, ned, omküll*, se *Hopblåsa*, &c. — *B. ihop*, (Fig. fam.) *Man kan väl icke b. (tonvignen på b.) ihop det heller*, det är icke så lätt gjordt. — *B. på*, med munnen frambringa en luftström, som verkar på något visst föremål, t. ex. *blåsa på elden*, så *brinner han bättre*. *Blås på soppan*, så *blå-hon svalare*. (Fig.) *Hälsa att b. på*, vara oroad af hvarjehanda ledsamheter och bestyr. *Det b-ser jag på*, det berr jag mig icke om. — *B. på*, b. starkare, hårdare; äfv. fortfara att blåsa, t. ex.: *blås på bara, så tar det nog eld*. (Fig.) *B. på tvädräktelögan*, gifva näring åt tvädräkten. — *B. sönder*, blåsa så hårdt på något, att det går sönder, t. ex.: *B. sönder en såpbubbla*. Äfv. *Sönderblåsa*. — *B. till*, blåsa plötsligt och med mycken häftighet, t. ex.: *rätt som vi sutto, blåste han till, så att ljuset slocknade*. — *B. under*, säges i figurlig mening om ökaned af hat, tvädrägt, o. s. v., t. ex.: *B. under missämjan*, tvädräkten, *hatet*, *upprorsblåsa*, m. m. — *B. upp*: a) Drifva en stark luftström ur munnen genom ett rör och sålunda fylla med väder (luft), t. ex.: *B. upp en kalf*, en *ovblåsa*. Äfv. *Uppblåsa*. — b) Geuom en stark luftström ur munnen drifva uppåt, t. ex.: *B. upp en fjäder*, en *såpbubbla i vädret*. — c) *B. upp eld*, drifva en

luftström ut ur munnen emot kol, glöd, och sålunda framkalla låga; älv. på detta sätt göra svag eld starkare. **B. upp ett ljus**, drifva en stark luftström ut ur munnen emot ett ljus, som blifvit släckt, men hvars veke ännu glöder, och derigenom åter tända det. — **B. är**, genom en stark luftström ur munnen rensa något ifrån skräp, t. ex.: **B. ur en låda**. Älv. **Utblåsa**. — **B. ut**: a) Genom blåsing med munnen utdrifva, t. ex.: **B. ut dammet ur en låda**. — b) Medelst blåsing med munnen släcka, t. ex.: **B. ut ett ljus, en brinnande sticka**. — 2) a) (neutralt och aktivt) Med människans tillhjälp frambringa toner ur ett blåsinstrument. **B. på klarinetten, på flöjt, på trumpet**. **B. i horn**. **B. alarm**, med trumpetljud göra alarm. **B. till häst**, med trumpetten gifva tecken att sitta upp. **B. till reträtt**, älv. **B. reträtt**, med trumpetten gifva tecken till återtag. Får i förbindelse med vissa prepositioner merendels aktiv betydelse, t. ex.: **B. af, se Afblåsa**, s. 4. — **B. igenom**, på ett blåsinstrument utföra något ifrån början till slut, t. ex.: **Här du blåsit igenom ouverturen ännu?** — **B. ihop**, med blåsinstrumenter, isynnerhet trumpet, sammankalla, t. ex.: **B. ihop en trupp**. — **B. i'n**, genom blåsinstrumenter inkalla, t. ex. gäster. — **B. på**, fortfara att blåsa i ett blåsinstrument. — **B. upp**, börja att utföra musik på blåsinstrument. Brukas både aktivt och neutralt. **B. upp en marsch**. **B. upp till dans**. — **B. ut**, med blåsinstrument förkunna, att något tager sin början, har skett eller skall iakttagas, t. ex.: **B. ut en riksdag**. **B. ut en seger**. Älv. (dock mindre väl) **Utblåsa**. (Fig.) **B. ut ett rykte**, en nyhet, utsprida den. — **B. öfver**, på ett blåsinstrument indöfva något för ett visst tillfälle, t. ex.: **B. öfver ett stycke till en konsert**. — b) (aktivt) På blåsinstrument utföra musikstycken. **B. ett stycke på flöjt, på klarinetten**. **B. ett jagtstycke, en romans, en sonat, etc.** — c) (aktivt) **B. ett instrument**, vara öfivad i konsten att utföra musik derpå, t. ex.: **B. flöjt, klarinetten, valdthorn, trumpet, o. s. v.** — **B. ser han flöjt?** Nej, han har icke lärt sig det. — 3) (aktivt) a) Med blåsröret (se d. o.) frambringa kärll och andra saker af glas. **B. glas**. **B. ett vinglas**. **B. frukter af glas**. **B. ihop**, medelst blåsröret sammansätta, t. ex.: **B. ihop två stycken glas**. — b) **B. tackjern**, smälta jernmaln i masugn och derigenom afskilja främmande ämnen, så att jernet blir renadt, efter hvilken process det kallas tackjern. **B. på en masugn**, tända den, sätta den i gång, medelst blåsmaskinens verkan. **B. när den**, sluta blåsningen. — 4) (aktivt) a) (i damspel) Taga en bricka från motspelaren, då han med den försommrar att slå. **B. en bricka**. Om du icke står, så b-ser jag brickan för dig. — b) (älg. pop.) Borttaga (lofligt eller ollofligt), knipa, bortsnappa, tillgripa. När han skulle gå, saknade han sina handskar: det hade någon b-sit dem. — Syn. Se **Taga**. — 5) (neutralt och oftast impersonellt) Säges om den naturverknig, då luften häftigt strömmar åt ett visst håll, så att den gör starkt intryck på känslan. **Vinden, vädret b-ser**. **Hvad b-ser det för vind?** **Det b-ser nordlig vind**. **Vädret b-ser hårdt, sakta, snallt**. **Det b-ser starkt, förfärligt**, så, att man ej kan stå på benen. **Det b-ser beständigt i år**. **Vinden b-ste honom i ansigtet**. **Här b-ser det på oss**. (Fig. sam.) **Hvad b-ser det för vind i dag**, efter du helsar på? d. v. s. det var någonting särdeles rart att få se dig. **Det må b. hvad väder det vill**, så . . . , d. v. s. i alla händelser och fall.

Det b-ser många väder innan dess, många förändringar kunna dessförinnan inträffa. **Det kommer att b. många väder, innan vi råkas härnäst**, det dröjer mycket länge, innan &c. — Brukas för denna bem. i förening med flera prepositioner och partiklar, ofta aktivt. — **B. af**, se **Afblåsa**, s. 4. — **B. borti**, se **Bortblåsa**, v. a. — **B. emot**, (om luften) strömma emot. **Vinden b-ser emot**. — **B. igen**, (om bläst) drifva igen, häftigt tillsluta, t. ex.: **Stormen har b-sit igen porten**. — **B. igenom**, säges om luften, då den häftigt strömmar igenom något ställe, t. ex.: **Vädret b-ser söders igenom rummet, tvärs igenom en**. (Absolut) **Det b-ser igenom** (näml. kläderna). **Det b-ser igenom kappan**. — **B. ihop**, se **Hopblåsa**, v. a. — **B. i'n**, (om luften) med häftighet inströmma, t. ex.: **Det b-ser in genom fönstret**; **stäng dörren**, så att det icke b-ser in. — **B. omkring**, (om bläst) kasta öfver ända. **Stormen har bläst omkring planket**. — Mindre ofta **Omkuldblåsa**, **Kullblåsa**. — **B. sönder**, (om bläst) förstöra, krossa, slita sönder. **Stormen har b-st sönder två rutor, alla seglen på fartyget**. — **B. till**, plötsligt och ganska häftigt börja blåsa, men snart åter sluta upp. **Det b-ste till så häftigt, att . . .** — **B. upp**: (om vinden) a) v. a. Uppdrifva i luften. **Vinden b-ser upp dammet**. Älv. **Uppblåsa**. — b) Börja blåsa; älv. börja att blåsa starkare, t. ex.: **En vind b-ste upp; det b-ser upp till storm; vinden b-ser upp** (blir starkare). — **B. ut**: a) v. n. Sluta att blåsa, t. ex.: **Det har nu b-sit ut**. — b) v. a. (om bläst) Utdrifva, utslå, t. ex.: **Stormen har b-sit ut alla löfven, som lågo här i en hög, och har äfven b-sit ut flera fönsterrutor**. — c) (om bläst) Utsläcka. **Vinden b-ste ut ljuset**. — Älv., men mindre väl, **Utblåsa**. — 6) (neutralt) Drifvas i luften af vinden. **Hatten b-ste i en handöfning sin kos**. Förekommer oftast i förbindelse med en partikel, alltid neutralt. — **B. af**, af bläst bortföras, bortryckas, t. ex.: **Hatten, äplena b-ste af**. Älv. **Afblåsa**. — **B. igen**, v. n. a) Häftigt tillslutas af blåsten, t. ex.: **Porten har b-sit igen**. — b) (om väg) Genom stark bläst djupt betäckas med snö eller drilsad, så att man har svårighet att färdas fram. **Vägen har b-st igen**. Mindre ofta **Igenblåsa**. — **B. ihop**, sammanskrivas af blåsvädet, t. ex.: **Snön har der b-sit ihop till en stor drifva**. — Älv. **Hopblåsa**. — **B. i'n**, af blåsten indrifvas, t. ex.: **Det har b-st in mycket snö på vinden**. — Sällan **Inblåsa**. — **B. ned**, se **Nedblåsa**, v. n. — **B. omkring**, kullkastas af blåsvädet. **Hvad tycker du väl? kan b-ste omkring**. **Blomkrukorna ha b-st omkring**. — Mindre väl: **Kullblåsa**. — **B. sönder**, krossas, slitas sönder af bläst. **Alla rutorna, seglen ha b-st sönder**. — **B. upp**, uppdrifvas i luften af blåsten. **Dammet b-ser upp**. — **B. ut**: a) Af blåsten utdrifvas. **Hatten b-ste ut i sjön**. — b) Af blåst utsläckas. **Ljuset b-ste ut**. **BLÅSAKTEG**, a. 2. Som till utscendet liknar en blåsa.

BLÅSÄNDE, n. 4. 1) Handlingen eller verknigen, då någon eller något blåser. a) **B. på elden**, på soppan, i fngnarna, etc. — b) **B. på klarinetten, etc.** — c) **B. med blåsröret**. — d) **B. af glas**. **Tackjerns b. Bättre blåsing**. — e) **En brickas b.** — 2) Luftens häftiga strömande åt ett visst håll i luftrymden. Brukas vanligtvis, för att utmärka en särdeles häftig, ihärdig eller ofta förnyad bläst. **Det är ett förfärligt b. här uppe på bergat**. **Hvilket evigt b. i år!** — Syn. Se **Bläst**.

BLÅSARE, m. 3. 1) (föga brukl.) En, som blåser. Nyttjas mest i sammansättningar, t. ex. **Glasblåsare**, **Klarinettblåsare**. — 2) (nat. hist.) Se **Pottfisk**.

BLÅSARTAD, a. 2. Som till beskaffenhet liknar en blåsa.

BLÅSELG, m. 2. Verktyg, hvarmedelst en stark luftström drifves emot eld, för att öka lågan. Består vanligtvis af två träbottnar, en öfre och en undre, af hvilka den nedre är fast, båda lufttätt förenade genom läder, som utgör sidorna, så att den öfre bottnen kan tryckas ned emot den undre, och åter dragas upp, hvarvid luften inströmmar genom en ventil, men utpressas åter vid sammantryckningen genom ett i ena ändan af maskinen anbragt rör, kalladt Belgpipa. [-hög.]

BLÅSELGSRÖR, n. 5. Se **Belgpipa**.

BLÅSBÄRARE, m. 5. (nat. hist.) Stråldjurslägte af Ordningen Blåssimmare. *Physophora hydrostatica*.

BLÅSRÖST, n. 3. Se **Belgbröst**.

BLÅSEBRÄCK, u. 3. (med.) Bräck, som har sitt säte i blåsan.

BLÅSEHÅLS, m. 2. (anat.) Den trångare delen af urinblåsan.

BLÅSESTEN, m. 2. (med.) Onaturlig, stenartad bildning i urinblåsan, hvilken genom stockning och retning ofta förorsakar en ganska svår och farlig sjukdom. Kallas stundom älv. förkortadt endast: **Sten**.

BLÅSESTENSYRA, f. 4. (kem.) Se **Urinsyra**.

BLÅSEFOT, m. 3. pl. — **fötter**. (nat. hist.) En liten insekt, hvars fötter sluta sig i små blåsor, i stället för klor. *Thrips physapus*.

BLÅSEFORMIG, a. 2. (nat. hist.) Som har formen af en blåsa.

BLÅSGOM, m. 2. (bot.) Örtsläglet *Dracoccephalum*.

BLÅSGUMP, m. 2. (nat. hist.) Insektsläglet af Skalbaggarne, en tum lång med smal, tunn, mjuk kropp, beaktill försedd med två spetsar. Upphåller sig i gödsel och bits häftigt. *Staphylinus*.

BLÅSEJUL, n. 3. Hjul, som i smedjor sätter blåsebojar i gång.

BLÅSIG, a. 2. (af verbet **Blåsa**) 1) a) Säges om orter, ställen, som ligga mycket öppna för blåsten. **Bo på ett b-st ställe**. **På stället är det alltid mycket b-t**. — b) Säges om trakter, isynnerhet farvatten, der det blåser mer än vanligtvis på andra trakter. **I trakten af Cap Horn är hafvet ganska b-t**. **Ute i skärgården är det mera b-t, än längre inåt landet**. — 2) Brukas i friga om tid, då det blåser mycket. **B. åretid**. **Det har varit ett b-t år**. **B. väderlek**. — Syn. **Stormig**.

BLÅSIG, a. 2. (af substantivet **Blåsa**) Full med blåsor (hem. 1 o. 2). **B-t glas**. **B-t skinn inuti händerna**. — Syn. **Blåddrig**, **Blemmig**. — **Blåsig**het, f. 5.

BLÅSINSTRUMENT, blåsinstrument, n. 5. o. 5. Musikaliskt verktyg, så inrättadt, att, då luft medelst munnen hastigt inströmes genom dess tränga öppning, den inom instrumentet befintliga luftkolonnen eller längden försättes i en darrande rörelse och sålunda gifver ljud. Sådana äro t. ex. flöjt, klarinetten, valdthorn, fagott, trumpet, basun, m. fl.

BLÅSIPPA, f. 4. Ört och blomma af Sippsläglet och Ranunkelfamiljen. *Anemone hepatica*.

BLÅSJUKA, f. 4. Se **Blåsol**.

BLÅSKIMMEL, m. 2. pl. — **skimlar**. Häst af en färg, blandad emellan hvitt och gråblått eller svarblått.

BLÅSKLACKA, f. 1. Se **Sothöna**.

BLÅSKÄCK, m. 2. Häst af ljus färg med gråblå fläckar.

BLÅSKÄGG, n. 5. 1) (pop. o. fam.) Person med blåaktig skäggbotten. — 2) **Riddar Blåskägg**, en uti en gammal fransk saga omtalad riddare Raoul, som hade mördat flera hustrur, men slutligen blef öfverraskad och dödad, då han äfven ville mörda den, med hvilken han sist blifvit gift.

BLÅSLOK, m. 2. (bot.) Gräsart af Slöksläglet. *Melica carulea*.

BLÅSMASKIN, blåsmaschine, m. 3. 1) (i allmänhet) Hvarje maskin, hvarigenom för något visst gifvet ändamål en stark luftström frambringas. — 2) Maskin, hvarigenom blåster frambringas för ugnar och hårdar, såsom vid masugnar, stångjernsbruk, o. s. v.

BLÅSMOSSA, f. 4. (bot.) Ett slags färgfä. *Lichen ventosus*.

BLÅSNING, f. 2. 1) Handlingen, då man blåser. — 2) (bergv.) a) Smältning af malm i masugnen. — b) Den tid, hvarvid smältningen i en masugn oafbrutet, natt och dag, fortfar, ifrån tändningen till blåsningen. — 3) (jäg.) Det låte, som orren har, då han leker.

BLÅSOT, m. 3. sing. (med.) Ett slags barnsjukdom, hvars hufvudsakligaste kännetecken är, att huden öfver hela kroppen är blåaktig, isynnerhet på läppar, ögonlock, öron, finger, o. s. v. **BLÅSPIPA**, f. 4. Röret på en blåselg eller pust.

BLÅSPLÅSTER, n. 3. Plåster, som lägges på huden, då man vill uppdraga blåsor. *Emplastrum vesicatorium*.

BLÅSPRÄCKLIG, a. 2. Liksom öfverstränkt af små blåa fläckar, omväxlande med fläckar af annan färg. — **Blåspräcklighet**, f. 3.

BLÅSPRÄNGD, a. 2. Isprängd med blåa fläckar, liknande qvarstar eller flammor. — **Blåsprängdhet**, f. 3.

BLÅSRANUNKEL, m. 5. pl. — **nunkler**. Ört af Ranunkelfamiljen, med små gula blommor, och så skarp, att den drager upp blåsor på huden. *Ranunculus sceleratus*.

BLÅSRUM, n. 3. (geol.) Benämning på större eller mindre, nästan runda eller platträckta, på längden utdragna hål inuti vulkaniska bergarter, danade genom uppstigna ångor och gaser.

BLÅSRÖR, n. 5. 1) Kemiskt verktyg, hvarmed lågan på en lampa eller ett ljus kan uppdrivas till högsta värmeegrad, så att den kan smälta små korn af metall eller mineral, som utsläppas för dess verkan. Användes isynnerhet till maltners probering. — 2) Verktyg i glasblåseriet, bestående af ett 3 till 5 fot långt rör af jern, i nedre ändan försedd med en utblåst knapp, och i öfra ändan öfverdraget med trä, på det att arbetaren må kunna hålla det heta röret i handen.

BLÅSSINNEMARE, m. 5. (nat. hist.) Benämning på de stråldjur af Halsnässlorans klass, som hafva en eller flera blåsor, fyllda med luft, medelst hvilka de hålla sig uppe på vattnet.

BLÅSSKÅL, m. 2. (nat. hist.) En 4 alnar lång art af Skållsläglet, med en stor blåsa i pannan, hvilken kan skjutas ned öfver ögonen. *Cystophora leonina*.

BLÅSSNÄCKA, f. 4. Ett slägte af snäckdjuren. *Bulla*.

BLÅSSTÅL, n. 5. Oräckt brännstål.

BLÅST, m. 3. sing. Luftens häftiga strömande åt ett visst håll. Är svagare än **Storm**.

mer uthållande än II och Väderil, och af inkränkta betydelse än Vind. *Stark, häftig, envis b.* — *Syn.* Blåsande, Blåsväder.

BLÅSTAFI, n. 3. (farm.) Svart taft, medelst pensel på ena sidan bestrukt med en lösning af harts och spanska flugor i terpentinjölja; brukas att uppdraga blåsor på huden.

BLÅSTARR, m. 2. sing. (bot.) Gräsart af Starrsläktet. *Carex acuta.*

BLÅSTEN, m. 2. Blå vitriol, kopparvitriol.

BLÅSTRIMMIG, a. 2. Som har blåa strimnor på en botten af annan färg. — *Blåstrimmighet*, f. 3.

BLÅSTRUMPA, f. 1. Skämtsam benämning på lärda fruntimmer och skriftställarinnor.

Anm. Ordet är bildadt efter det engelska *Blue Stocking*, hvilket fått förestående bemärkelse, sedan i mediet af 1700-talet århundradet flere lärde herrar och fruntimmer i England hade förenat sig till bildande af en klubb, der allt slags kortspel var bannlyst. Ledamöterna af denna klubb kallades *Blue Stockings*, emedan Stillingfläth, som var själen deruti, alltid bar blåa strumpor.

BLÅSTÅL, m. 2. En taggfenig benfisk, med långt, spetsigt hufvud, blåa strimor längs efter kroppen och blåa fransar på buk- och stjerfena. Finnes i Kattegat och Nordsjön. *Labrus lineatus.*

BLÅSTÄNG, blå's-täng, m. 3. sing. Se *Klötäng*.

BLÅSUGN, m. 2. Se *Blåsterrugn*.

BLÅUTSLAG, n. 3. (med.) Ett slags utslag, som visar sig i form af blåsor, mestadets isolerade, af en ärts till en valnöts storlek, vanligen aflånga, samt liknande de blåsor, som uppdragas medelst vesikatorier.

BLÅSVART, a. 2. Svart, men något stötande i blått.

BLÅSVÄDER, n. 3. Blåsig väderlek.

BLÅSVÄGG, f. 2. Yvägen midt emot forman i masugnstillat eller i en hammarhård.

BLÅSYRA, f. 1. (kem.) En giftig syra, som fått sitt namn deraf, att den faller jernet med en skön blå färg. Kallas äf. *Cyanvätesyra.*

BLÅSYRAD, a. 2. (kem.) 1) Förenad med blåsyra. *B-t kallt.* — 2) Bildad genom förening med blåsyra. *B-t salt.*

BLÅSÄRT, f. 3. Den blåaktiga frukten af Blåstrträdet, hvilken smäller sönder, då man klämmer den.

BLÅSÄRTTRÄD, n. 3. En större buskväxt, som finnes i Tyskland, Frankrike och Italien. *Colutea.*

BLÅSTISTEL, m. 2. pl. — *tistlar.* Se *Blåskunter*.

BLÅTÄTEL, m. 2. Se *Blåstok*.

BLÅVIFVA, f. 1. Se *Rödnifva*.

BLÅVITE, n. 4. Se *Blånad*.

BLÅDRIG, a. 2. Som har blåa ådror. — *Blådrighet*, f. 3.

BLÅGGD, a. 2. Som har blåa ögon. — *Blåggdhet*, f. 3.

BLÄCK, n. 3. 1) Flytande ämne, som begagnas att skriva, stundom äfven att rita med, vanligtvis svart, men äfven af andra färger, såsom rött och blått. Det svarta beredes vanligtvis af galläpplen, jernvitriol och gummi arabicum. Chromkalibläck är det bästa svarta, emedan det hvarken möglar eller fräter. — 2) Slemmig, svart vätska, som Bläckfisken utsprutar, då han förföljes.

BLÄCKA, v. 2. 1. Fläcka eller teckna med bläck. Brukas föga ensamt. *B. ned, full*, se *Ned-*

bläcka, *Fullbläcka*. — *Bläckande*, n. 4. o. *Bläckning*, f. 2.

BLÄCKÄKFIG, a. 2. Till utseendet liknande bläck.

BLÄCKKARTAD, a. 2. Till ämne och beskaffenhet liknande bläck.

BLÄCKBUTELJ, bläckbutelj, m. 3. 1) Butelj, som begagnas att deruti förvara bläck. — 2) Butelj med bläck uti.

BLÄCKEN, n. 3. (bot.) Se *Aborrygräs* och *Vattenklöfsyer*.

BLÄCKFISK, m. 2. (nat. hist.) Ett slags blötdjur af Hufvudfotingarnes klass, hvitt med röda prickar, och med ett hvitt, svampaktigt kalkskal, som nyttjas till polering af elfenben, horn och mjukare metaller, samt säljes på apoteken under namn af *Os Septa*. *Septa officinalis.*

BLÄCKFLASKA, f. 1. 1) Flaska, hvarti bläck vanligen förvaras. — 2) Flaska med bläck uti.

BLÄCKHORN, n. 5. Litet kärl af olika form, merendels af glas, men stundom äfven af porlein, jernbleck eller horn, hvartit bläck förvaras, för att halva till hands att doppa pennan uti vid skrifning.

BLÄCKIG, a. 2. Fläckig, nedsuddad, bestänkt med bläck.

BLÄCKPLUMP, m. 2. 1) Liten droppe af bläck, som en alltför fylld penna släpper, eller som derur sprättes, på papper eller annat föremål (bläckhorn, bord, golf, bok, o. s. v.). — 2) Själfva märket derafter, sedan bläcket torkat. Förkortas ofta till endast *Plump*.

BLÄCKPULVER, n. 3. 1) Ett slags pulver, hvartil bläck fäs, genom begjutning med vatten. — 2) Pulver, hvarmed bläckfäktar utagas.

BLÄCKSPILLARE, m. 3. (skämtvis, föga brukl.) En, som utan framgång nyttjar bläck och penna. Säges om dåliga författare.

BLÄCKSPRUT, m. 2. Se *Bläckfisk*.

BLÄCKSUDDÄRE, m. 3. (skämtvis, fam.) Dålig författare.

BLÄCKSVART, a. 2. Svart som bläck. — *Syn.* Se *Svart*.

BLÄDA, v. a. 1. Åftaga blad på träd, buskar eller örter. *B. tobak.* — *Blädande*, n. 4.

BLÄDDRA, f. 1. 1) Liten luftblåsa på ytan af vatten, som kokar eller genom skakning blifvit satt i rörelse; äfv. på ytan af andra flytande ämnen. — 2) Blåsa i glas eller emailj. — 3) *B. i huden* ell. *blott b.*, se *Blemma*.

BLÄDDRA, v. n. 1. (af *Blad*) 1) Vända om flera blad efter hvarandra i bok eller handskrift. — 2) (fig.) a) Låsa fort, litet här och der i en bok, skrift; äfv. låsa oordentligt, slarvigt. *B. i böcker, i papper.* *B. i arkiver,* i det förvarade skrifter, för att söka upp något. — *B. efter,* under bläddrande eftersöka. — *B. bort,* genom bläddring i en bok, skrift, bortblända någon viss sida, som varit uppslagen, o. s. v. — *Bläddrande*, n. 4. [Blädra.]

BLÄDDRAS, v. d. 1. eller

BLÄDDRA SIG, v. r. 1. Få bläddror på ytan, slå upp i bläddror. Säges om vatten och andra flytande ämnen. [Blädras.]

BLÄDRIG, a. 2. Full med bläddror (isynn. hem. 3). [Blädrig.]

BLÄDDRING, f. 2. Handlingen, då man bläddrar. [Blädring.]

BLÄDDRING, f. 2. Handlingen, då man bläddrar.

BLÄNDANDE, v. a. 1. 1) Göra blind. i *Byzantinska kejsaredömet hände ofta, att de afsatta regenterna blefvo b-d.* — 2) Träffa ögat med en så

stark glans, att det ej kan uthärdas den. *Solen b-r ögat, ögonen, synen, b-r oss.* *Diamantens glans och snöns hvithet b. ögat.* — 3) (fig.) Förleda, villa sinnet genom bedrägligt sken, falska förespeglingar, o. d. *Man låter ofta b. sig af stlens glans.* *Hans våttalighet b-r mer än den upplyser.* *icke låta b. sig af skenet.* — *Syn.* Se *Förleda*.

BLÄNDANDE, n. 4. Handlingen, verkningen, då någon eller något bländar. — *Adj.* p. 1. Som bländar (hem. 2 o. 3). *En b. glans, hvithet. B. hvit.* (Fig.) *En b. våttalighet, skönhet.*

BLÄNDHVIIT, a. 2. Så hvit, att ögat deraf liksom bländas.

BLÄNDNING, f. 2. 1) mindre brukl.) Se *Bländande*, n. — 2) Verknigen, då någon bländas. — 3) Tillståndet, då någon är bländad.

BLÄNDVERK, n. 5. 1) Tom bild, framkallad af inbillningskraften, men så liflig, att vi anse den för ett verkligt föremål. *Jag tyckte, att jag såg honom komma, men det var blott ett b. af min inbillning.* — *Syn.* Fantasibild, Drömbild, Synvilla, Gyckelbild, Gyckelspel. — 2) (fig.) Hvad som bländar, förvillar, förleder sinnet. *Hans skrift fångstar genom stlens b. Akta dig för egenkärlekens b. Sömnens b.* — *Syn.* Se *Filla*.

BLÄNGÅ, v. n. 2. (pop. o. fam.) 1) Hålla ögonen uppspärrade; se på någon eller något med uppspärrade ögon och förvänad eller dum min. *Se, hur han b-ger med ögonen som en oar!* *Han b-gde förvänad på mig, när jag sade honom det.* — 2) Storra hotande och argt på någon. *B. på någon som tjuren på köllmånglaren.* — *Syn.* Se *Blängande*, n. 4. o. *Blängning*, f. 2.

BLÄNKÅ, v. n. 2. Vara blank, gifva glans, sken ifrån sig. Säges om blanka ytor. *Koppar-kärlen b. på hyllorna.* *Vattnet b-ker i solskenet.* — *B. fram,* hastigt träffa ögat med ett starkt sken. *Solen b-ker fram bakom molnen.* *En blåt b-ker fram.* Mindre väl *Framblänka.*

— *B. igenom,* tränga igenom med ett starkt sken. *Solen b-ker då och då igenom molnen.*

— *B. upp,* börja att blänka. — *Syn.* Se *Lysa.*

— *Blänkande*, n. 4.

BLÄNKÅ, f. 1. (sjöt.) Klart ställe på himmelen, som i tecknigt väder lyser fram.

BLÄNKÅRE, m. 3. (af det franska *Flanqueur*) Benämning på ryttare, hvilka skickas ut föro en tågande trupp, för att observera fiendens rörelser, söka utspäja hans afsigter och genom skärmytslingar hindra strödda fiendliga ryttare att göra skada.

BLÄNKFYR, m. 2. (i sjöväsendet) Fyr, som ömsom lyser och bortskymmas.

BLÄNKRA, v. n. 1. (af fr. ordet *Flanquer*) I fält vara utskickad, för att göra tjänst som Blänkare (se d. o.).

BLÄS, m. 2. (af det tyska *Blasse*) 1) Hvit fläck i pannan och ner öfver noscn på hästar. Kallas äfv. *Stjern.* — 2) Häst med sådan fläck. Kallas äfv. *Stjernkopp.*

BLÄSA, f. 1. (föga brukl.) Se *Blås*, 1.

BLÄSAND, f. 5. pl. — *ander.* Fågel af Andsläktet, med blå näbb, rostgulaktigt hvit panna, brunröd hals och hufvud, sidorna vattrade med hvitt och svart, bröstet vägit grårött. *Anas Penelope.*

BLÄSGÅS, f. 3. pl. — *gäss.* Simfågel med hvit panna, hvit näbb med svarta kanter, hufvud och hals gråbruna, mage, bröst och sidor spräckligt bruna och hvitgrå. *Anas albifrons.*

BLÄSIG, a. 2. (om hästar) Som har blåa.

BLÄST, m. 3. och

BLÄSTER, m. 2. pl. — *blåstrar.* Den svagare eller starkare luftström, som vid åtskilliga metallurgiska operationer inledes i ugnen, för att behörigen bibehålla temperatur och förbränning, och hvilken åstadkommes med åtskilliga inrättningar, såsom belgar, blåsmaskiner o. d. *Stark, svag b.* *Denna belg har en god, dålig b.* *Smaltan bör löggas så, att b-n träffar den med hela sin styrka.*

BLÄSTERJERN, n. 5. Jernskoning i mynnigen af röret på en blåselbg.

BLÄSTERMÄTARE, m. 5. Verktyg, hvarmed styrkan af en blåster undersökes.

BLÄSTERSTÅL, n. 3. Ett slags stål, beredt af en gång i hård omsmält stålartad lupp, som tyven gånger blifvit upplagd öfver forman på rena kol, att med hastig eld nedsmältas på stybbehård, med tillsättning af siner eller färsklagg.

BLÄSTERUGN, m. 2. Ugn, hvarti elden uppdrives till högre hetta genom blåselbg.

BLÄSTERVERK, n. 3. Se *Osmundsmide*.

BLÄSTRÅ, f. 1. (hergv.) Smälta vid Osmundsmidet.

BLÖDA, v. n. 2. 1) Gifva blod ifrån sig. *Jag b-der.* *Han b-dde ur två djupa sår.* *Såret b-der.* *Nåsan b-der.* *Han har fått näsblod och b-der i handfötet, på marken.* Aktivt säges: *B. näsblod,* gifva blod ifrån sig genom näsan. *B. sig till döds,* dö till följe af blodsförlust genom blödnig. — *B. full,* fylla med blod genom blödnig (*b. full ett kärl*); äfv. helt och hållet orena, smutsa genom blödnig (*b. full ett lakan, en nåsduk*). — *B. ned,* mycket smutsa, orena genom blödnig. *Han b-dde ned hennes hvita klädning.* — *B. igenom,* tränga igenom (om blod vid blödnig). Brukas mest impersonelt: *Det har b-dt igenom förbandet, lakanen.* — 2) (fig.) På det djupaste sörja. *Mitt hjerta b-der, när jag tänker derpå.*

BLÖDANDE, n. 4. Handlingen, då någon eller (fig.) något blöder. — *Adj.* p. 1. (fig.) Djupt sörjande, söndersliten. *Med b. hjerta.*

BLÖDHJERTAD, a. 2. Se *Blödig*.

BLÖDIG, a. 2. Vek till sinnes, lätt rörd till sorg. — *Syn.* Se *Vek*.

BLÖDIGHET, f. 3. Egenskapen att vara blödig. — *Syn.* Se *Vekhet*.

BLÖDNING, f. 2. Se *Blödande*, n.

BLÖDSINT, a. 1. Se *Blödig*.

BLÖDSINNET, f. 3. Se *Blödighet*, f.

BLÖJA, f. 1. Stycke af linne, som lägges närmast om kroppen på llded barn.

BLÖT, a. 2. neutr. *blött.* 1) Genomträngd af vatten. Säges isynnerhet om porösa ämnen, hvilka lätt insuga fuktighet. *En b. svamp* — 2) (mindre ofta) Vät på ytan. — 3) (om frukt) Allt för mycket mjuk, lös, under öfvergången till förruttnelse. *B-a päron.* — *Syn.* Bokad, öfvermogen. — 4) (fig. fam.) Blödig till sinnes. *Vara b. af sig.* *Han är icke b.,* säges om en hård-sint man. — I denna bem. härleder sig ordet ifrån det tyska *Blöde*. — 5) *B. hof,* fet, vek hof. *B. matm,* svag, skör m.

BLÖT, n. 5. Vatten, hvarti något blötes. *Lägga kläder, salt kött i b. Ligga, stå i b.* (Fig.) *Lägga hufvudet, sitt hufvud i b.,* onödigtvis bekymra sig om, bräcka sin hjerna. *Lägga sin näsa, näsan i b.,* blanda sig uti, omedbed hefatta sig med en sak.

BLÖTA, v. a. 2. 1) (om vatten och andra vattenaktiga ämnen) Genomtränga, tränga långt

in i porerna, mellanrummen af en kropp. *Vattnet b-er alla porösa kroppar. Regnet har b-tt marken tillräckligt.* — 2) Låta vatten eller andra vattenaktiga ämnen genomtränga en kropp; lägga i blöt. *B. en svamp. B. kläder, kött, fisk. B. en skorpa i vin.* — *B. igenom, se Genomblöta.* — *B. om, blöta ännu en gång.* — *B. öpp, se Uppblöta.*

BLÖTANDE, n. 4. Handlingen, då man blöter. **BLÖTBALJA, f. 1.** Balja, som begagnas att deruti blöta hvarjehanda ämnen, såsom kött, fisk, o. s. v.

BLÖTDJUR, n. 3. (nat. hist.) Benämning på de djur, hvilkas kropp består blott af en köttvävad, saknar hos många nästan alla andra synbara afdelningar än matsmältnings- och fortplantningsorganer, och är merendels utanpå försedd med en betäckning af kalkartadt ämne, kalladt snäckskal. **TH** Blötdjuret, hvilka bilda en hufvudafdelning af Djurriket, höra förnämligast Snäckor, Muslor och Sniglar. Kallas äfv. Mollusker, Blötmaskar. **BLÖTFISK, m. 2.** Fisk, som först måste blötas eller lutas, innan den beredes till mat.

BLÖTHET, f. 5. Egenskapen att vara blöt. **BLÖTKÄRL, n. 3.** Kärl, hvart något blötes. **BLÖTLÄGGA, v. a. 2.** (höjes som *Lägga*) Lägga i vatten något, som man vill deraf skall genomträngas. *B. salt kött, för att utdraga saltan derur.* — *Syn. Lägga i blöt, Blöta, Vattlägga.* — *Blötläggande, n. a. o. Blötläggning, f. 2.*

BLÖTMASK, m. 2. Se *Blötdjur*. **BLÖTMUNT, s. 1. 1.** Som har mycket mjuka, pussiga, fuktiga läppar. — 2) (om hästar) Mycket öm i munnen. En högre grad af Lösmunt. **BLÖTNÄ, v. n. 1.** Blifva blöt (både egentl. o. fig.). — *Syn. (fig.) Yekna, Uppvekka.* — *Blötande, n. 4.*

BLÖTNING, f. 2. Se *Blötande*. **BLÖTSKALIG, a. 2.** Som har mycket mjuka, blöta skal. **BLÖTT, adv. Lägga b., ligga på någonting, som är blött.**

BLÖTÖGD, a. 2. 1) Som har rinnande ögon. — *Syn. Surögd.* — 2) (fig.) Mycket fallen för att gråta. — *Syn. Gråtmild.* — *Blötögdhet, f. 3.*

BO, m. 2. o. 3. pl. bor (i dagligt tal *boar* och *boer*). Person, som bor på ett visst, bestämt ställe. Ordet förekommer blott i sammansättningar, såsom *Stadsbo, Landbo, Åbo*, helst i förening med ortnamn, hvilka beteckna landskap, stad, köping, socken, by och enstaka gård på landet, t. ex. *Blekingsbo, Stockholmsbo, Flodabo, o. s. v.* För landskap, byar och enstaka gårdar på landet vexlar bruket häraf ganska mycket och bestämmes i allmänhet af väljudet och uttryckets korthet, hvilket äfven till en del gäller för städer och socknar. Man säger således *Upplänning, Bohuslänning, Dalkarl, Medelpadare, Skåning, Fryksdaling, Örebro och Örebroare, Askersundsbo och Askersundare, Stockholmsbo och Stockholmare, Wingåkersbo och Wingåkrare, Övikare, Morakarl, Önsköldsvikare, Norrtorpare, o. s. v.* För enstaka egendomar och gårdar på landet uttryckes ofta begreppet genom ortnamnet eller ägarens, husbondens namn eller titel i genitiv, t. ex.: *Bjunda Westerlys (herrskalet dec) till middag; Westerbys (tjenstfolket) ha nu slagit sin äng; Kaptenens, Forsbergs (familj) var i kyrkan; Kaptenens, Forsbergs (tjenstfolk) ha fått lof att ställa till dans om söndag.* — *Syn. Bebyggare, Innebyggare, Invånare.*

BO, n. 4. 1) Boningsställe för människor. Brukas i denna mening föga, utom i vissa laguttryck, t. ex.: *Föra med sig i b-et, föra i b. B. och bohag, hus eller gård och bohag.* — *Syn. Bostad, Hem, Hemvist, Hus, Hus och hem.* — 2) Boningsställe för fåglar och vissa vilda djur. *Fåglarne bygga b. Ett b. med ungar.* — *Syn. (för fåglar) Näste, (för vilda djur) Kula, Ide.* — 3) Samteliga bohagsting och kreatur, som tillhöra en bosatt man. Uttrycket gäller äfven om bohagsting ensamt, då kreatur saknas. *Han har ett ganska vackert b. Hans b. värderades till 2000 R:dr. Flytta b., flytta med bohag och kreatur till annan boningsplats. Sätta b., skaffa sig, köpa bohagsting (med eller utan kreatur) och iurätta eget hushåll.* — 4) Egendom i löst och fast, som tillhör en bosatt man eller äkta makar. Brukas i denna mening helst med afseende på arfsförhållanden, oftast i samma bem. som *Qvarlätenskap, Arf. Äkta makars b. Makes egendom, som ej tillhör det gemensamma boet. Skifta b.,* säges om äkta makar, då de vid äkten-skapsskildnad eller af annan orsak lagligen dela sig emellan den i boet befintliga egendomen. *Sitta i orubbadt b.,* säges, då den efterlemnade maken bibehålles i besittningen af hela boet, utan delning deraf emellan de öfriga arvingarna. *Sitta i b. oskifta,* säges om arvingar, då de alla begagna den efterlemnade egendomen gemensamt, utan att dela den sinus emellan.

BO, v. n. 2. Ind. pres. *Bor.* Impf. *Bodde.* Perf. *Bott.* 1) Hafva sitt hem, sitt hemvist. Säges både om varaktigt bostad och tillfällig vistelse, t. ex. på resor. *B. i ett land, ett landskap, ett härad, en socken, en stad, en köping, en by, en backstuga, ett inhysesstorp, en skog. B. i ett hus, ett palats, en gård (i staden), en koja, grotta, jordhåla, en väring, en lägenhet, ett rum. B. på en ö, en holme, ett näs, ett ställe, en ort, en gård (på landet), ett slot, ett gods, en landegendom, en herrgård, ett bruk, ett torp (med återbruk till), på landet, på en slätt, på fältet, på vattnet, på ett berg. B. hos någon, på ett värdsbhus, i ett enskilt hus. B. vid, på Regeringsgatan. B. väl, beqvämt, trängt, illa, dyrt, för godt pris. B. ihop, tillsammans. B. kvar.* — *Syn. Bo, Hafva sin bostad, sitt hemvist, sitt hem, sin boning (i pl.), Vistas, Upphölla sig (i, på, hos).* — 2) fig.) Brukas om egenskaper, som finnas hos någon. *I hennes själ b. oskulden och friden. Det b-r intet godt hos honom.* — *Syn. Finnas.* — 3) (mindre brukl.) *B. om sig, kläda sig väl, så att man ej fryser.*

BOA, hōa, f. 1. 1. (nat. hist.) Se *Slungorm*. — 2) Trindt, smalt, långt skinnbräm, som fruntimmer vintertiden bära om halsen. Kallas så för sin likhet till formen med en Slungorm.

BOBBA, f. 1. Gråsvart insekt af Skalbaggarnes ordning, utan flygvingar, men med hopvuxna täckvingar och spetsig stjärt; finnes ofta i boningshus till stor mängd, helst i fuktiga rum. Blafs mortisaga.

BOBIN, bobin, n. 3. Maskin, hvarpå garn till väf, silke, tråd o. s. v. uppvidas.

BOBINÄ, -bi-, v. a. 1. Uppvidna (garn o. s. v.) på bobin. — *Bobinande, n. 4.*

BOCK, m. 2. 1) Hanen af Getslägdet. *Jr. Got. Lukt b.,* hafva från, skarp, stinkande lukt såsom en bock. (Ordspr.) *Sätta b-en till trädgårdsmästare,* anförtro värden, utförandet af något åt en person, som går skada i stället för gagn. *Stå som en målåd b.,* vara aldeles försagd, mål-

lös af bestörtning. — 2) (fig. pop.) Ytterst kättjefull karl. — 3) Vanligtvis rundt frästycke af olika tjocklek och längd, med inunder fastspikade fyra stötter, för att derpå lägga eller sätta något. *B-ar till ett gungbräde. B. till masters uppsättande. Snickares b.* — Ingår i flera sammansättningar, såsom *Sågbock, hvilka på sina ställen anföras.* — Uttrycket *Hoppa* ell. *springa b.* betecknar ett slags lek, hvartil flera personer uppställa sig i rad, på något afstånd ifrån hvarandra, i lutande ställning, då den efterste tar språng och bakifrån hoppar öfver den ena efter den andra, tills han kommit framst, då äfven han ställer sig lutad, den nuvarande efterste gör lika som den förra, och så ända igenom. (Fig.) *Stå b-en, utbärda ett anfall, gå med seger igenom.* — 4) Säte på en vagn, antingen framtill, för kusken, eller baktill, för betjenten. Brukas icke gern ensamt. Man säger vanligare: *Kuskbock* och *betjentsäte*, äfven, på slädar, *Hundsfoft.* — 5) (fig. fam.) Fel, misstag, af dumhet eller okunnighet. *Göra, begå en b.* — *Syn. Se Fel.* — 6) (fordom) Krigsmaskin, hvarmed murar sönderstöttes. *Romarnes Aris.* — *Ss. B-foft, -horn, -hud, -ragg.*

BOCK, m. 2. (af Buga) Lätt bukning. *Göra en b.* Brukas endast skämtvis. — *Syn. Se Bugning.*

BOCKA SIG, v. r. 1. Se *Buga sig*. **BOCKBLAD, n. 3.** (bot.) En art af Liljekonvaljeslägdet. Convallaria polygonatum. Kallas äfv. *Salomons Sigill, Hvitrot, Getrams.*

BOCKBRYGGÅ, f. 1. Bryggå, som hvilat på bockar.

BOCKBYSSA, f. 1. Se *Skerpentin*. **BOCKFOTAD, a. 2.** Hvars fötter likna dem på en bock. *En b. satyr.*

BOCKKILLING, m. 2. Hankilling af getslägdet. [-kidling.]

BOCKLUKT, c. 3. 1) Den skarpa, fräna lukten af en bock. — 2) Lukt, som liknar den af en bock.

BOCKLÄDER, n. 3. Se *Bockskinn*.

BOCKROT, f. 3. pl. — rötter. (bot.) Mångårig växt, hvaraf roten begagnas i medicinen. *Pimpinella saxifraga.*

BOCKSKINN, n. 3. Skinn eller läder, beredt af bocks eller gets hud och begagnadt till finare skoplagg.

BOCKSKÄGG, n. 5. (bot.) 1) Växtsläktet *Salsofi.* *Tragopogon.* — 2) En art af Fingersvampsläktet. *Clavaria coralloides.*

BOCKSPRÄNG, n. 5. Hopp, som liknar en bocks.

BOD, f. 2. 1) Uthus, hvart saker af hvarjehanda slag, såsom spannmål, matvaror, husgerådssaker, kläder o. s. v. förvaras. Ingår i åtskilliga sammansättningar, allt efter ändamålets olikhet, t. ex. *Spannmålsbod, Mångelbod, Sjöbod, hvilka ses på sina behöriga ställen.* — Såsom förvaringshus för matvaror, liktydigt med: *Visthus.* — *b)* Enskilt rum för samma ändamål. — 2) Rum, der hvarjehanda varor försäljas. *Hälla b.,* sälja varor i handelsbod; *hälla öppen b.,* till skildnad ifrån försäljning på rum, som ej hafva öppen ingång direkt från gatan. (Fig.) *Öppna b.,* börja bodhandelsrörelse. *Stänga sin b.,* sluta den. *Stå i b.,* vara bodbetjent. Förekommer i en mängd sammansättningar, t. ex.: *Händelsbod, Bagarbod, Hökarbod, Kryddbod, m. fl.* — *Ss. B-dörr, -fönster, -golf, -tak, -trappa.*

BOBETJÄNT, m. 3. Person, i tjänst hos en handelsman, och som biträder honom med försäljningen af varorna i boden.

BODDISK, m. 2. Afplantning i en handelsbod, till höjden af ett vanligt bord, hvilken afstänger de bopänd från sällarne, och hvarpå varorna framläggas, penningarne räknas, o. s. v. — *Syn. Handelsdisk.*

BODDRÄNG, m. 2. Tjenare, som vid en handelsbod går tillhanda med varors bärande, ärenders uträkande, o. s. v.

BODFLICKA, f. 1. Se *Bodjungfru*. **BODGOSSE, m. 2. pl. — gossar.** Lärling i bodhandel.

BODHÄNDEL, m. 2. sing. Såsom yrke drifven försäljning af varor i öppen salubod. Nästan liktydigt med *Minuthandel*, som dock har vidsträcktare betydelse. — *Motsatser: Grosshandel, Kammerhandel.*

BODHANDLARE, m. 3. Handlande, som försäljer sina varor i öppen bod.

BODHYLLA, f. 1. Hylla i en handelsbod, hvarpå varor, som skola försälas, uppsättas eller uppläggas och förvaras.

BODHYRA, f. 1. Hyra, som erlagges för begagnande af bod (antingen förvaringsbod eller salubod).

BODJUNGFRU, f. 2. pl. — jungfrur. Ogift qvinna, som i åtskillig slags mindre betydande handel (såsom af bröd, frukt, band, tråd, o. d.) tillhandagår med varornas försäljning.

BODKAMMARE, m. 2. o. 3. pl. — kamrar o. *kammare.* Rum, kammare innanför en handelsbod, och som begagnas dels till kontor, dels till förvaring af varor, dels till boningsrum för handelsmannen sjelf eller hans betjent.

BODKÄRL, m. 2. Se *Boddräng*.

BODKLÄDD, m. 2. Klädd, som hålles i en salubod, upptagande alla fördringar för i boden utborgade varor.

BODERÄM, n. 3. Handelsvaror, som försälas i öppen bod.

BODKRÄMARE, m. 3. (mindre brukl.) Se *Bodhandlare*.

BODLEJON, n. 3. (fig. fam.; nytt ord) Språttaktigt bodbetjent, som vill agera stor herre.

BODLIGGARE, m. 3. Vara, som legat länge i en handelsbod; äfv. vara af dålig beskaffenhet, gammal eller föga begärlig, som anses komma att ligga länge eller blifva oförsäld.

BODLÅDA, f. 1. Låda i en handelsbod, till förvaring antingen af varor eller penningar.

BODMÄMSELL, f. 3. Ogift qvinna, som i viss, mera betydande handel biträder vid försäljningen.

BODMERI, bådmeri, n. 3. (af nedertyska ordet *Boden*, skepp) Lån, som emot öfverenskommen hög ränta (kallad *premie*), af sjökapiten eller skeppare upptages på utrikes ort, emot pant i frakt, last, eller last, för att bestrida kostnaderna för resans fortsättande eller nödig befunnen reparation. I händelse att fartyget förolyckas, återbetalas lånet icke, utan har då långivaren sin enda ersättning i den lemnade premien. *Låna på b.,* utlåna eller i lån upptaga penningar under nyssnämde villkor. — *Ss. B-gifvare, -lån, -lagare.*

BODMERIBREV, -ri-brev, n. 3. Kontrakt rörande det slags lån, som kallas bodmeri.

BODPRIS, n. 3. Det pris, hvartil en vara säljes i handelsbod. Pris i minut, till skildnad ifrån Kontorspris, Brukespris, Pris i gross, o. s. v.

BODRÄGT, c. 3. Lagöfverträdelse, då en äkta make lösnigen drager något undan den andra, eller barn ifrån föräldrar, eller de från hvarandra, som i bolag äro.

BODSKULD, f. 3. Skuld för varor, tagna på räkning i handelsbod.

BODVAKT, m. 3. Person, som nattetid ligger i en handelsbod, för att bevaka den emot tjufvar.

BODVARA, f. 1. Handelsvara, som försäljes i öppen salubod.

BOENDE, n. 4. (föga brukl.) Omständigheten, att man bor på något ställe.

BOETT, boätt, m. 3. Podral till verket på ett fäcker, vanligtvis betäckande endast baksidan, men äfven stundom framsidan eller urtaflan.

BOF, m. 2. pl. *bofvar*. (af det tyska *Bube*) En man, som finner nöje i att skada andra, helst på ett lömskt sätt. — *Syn.* Se *Skurk*.

BOFAKTIG, a. 2. 1) (om person) a) Som är fallen för att göra andra människor skada. — b) Som heter sig som en bof. — 2) (om sak) Som ger tillkännna höjelse att på ett lömskt sätt skada andra. *En b. handling.* — *Syn.* Se *Skurkaktig*.

BOFAKTIGHET, f. 3. Egenskapen att vara bofaktig. — *Syn.* Se *Skurkaktighet*.

BOFAST, a. 1. Som har stadigt hemvist, ej flyttar eller irrar omkring ifrån ena stället till det andra. Säges endast om dem, som halva eget hushåll, eller besitta fastighet i stad eller på landet och der vistas. — *Syn.* (bibl.) Som har varaktig stad.

BOFASTHET, f. 3. Egenskapen att vara bofast. — *Syn.* (bibl.) Varaktig stad.

BOFINK, m. 2. Fågel af Finksläktet, 6 1/2 tum lång, färgen svart, brun, hvit, röd och grön, men olika hos olika kön och vid olika ålder och årstider. Är utmärkt för sin vackra och muntra sång. *Fringilla caelebs.*

BOFIS, bofis, m. 2. (bot.) Se *Käringfis*.

BOFIST, bofist, m. 2. (bot.) En svampart. *Lycoperdon nigrescens.*

BOFLYTTNING, f. 2. Handlingen, då ruan flyttar ho.

BOFSTRECK, n. 3. ell. **BOFSTYCKE**, n. 4. Bofaktig handling. *Begå ett b.* — *Syn.* Se *Skurkstreck*.

BOFVEN (sjöt.), se *Boven*.

BOFÄLLIG, a. 2. 1) Som är nära på fall, som hotar att falla sönder, störta ihop. Säges om alla slags hus och byggnader, större och mindre, samt äfven större delar deraf. *B. byggnad. B-l hus, stall, fähus. B. lada. B-l tak, rum. Ena flygeln är mycket b.* — *Syn.* *Förfallen*.

BOFÄLLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara bofällig.

BOG, m. 2. 1) Främre kroppsdelen på häst- och nötkreatur samt vissa andra djur, t. ex. bjortar, elgar, m. fl. svarande mot skuldran på människor. *Häst, som är smal öfver bogen.* — 2) (sjöt.) Ett fartygs höjning eller afrundning å ämsse sidor i fören, från förkanten af fockröset till förstäfven. *Skarp, fyllig, tvär b. Ligga på samma b.,* säges om fartyg, som ligga bi-de-vind och hafva vinden in ifrån samma sida. *Segla på olika b-ar,* när vinden kommer in ifrån olika sidor. *Gå öfver på annan b.,* vända under lo-terfing, så att man får vinden in ifrån andra sidan. (Fig.) *Stå om på annan b.,* ändra tänkesätt, mening, tal, uppförande. — 3) (jäg.) Sidotrakterna närmast bröstet i en skallplats.

BOGA, v. a. 1. Göra (en häst) bogbruten. *B. en häst.* — *B. sig,* v. r. Blifva bogbruten.

BOGANKAR, n. 3. o. **BOGANKARE**, n. 4. (sjöt.) Benämning på dagliga- och tøjankarne, som hänga, det förre under fartygets venstra bog, det sednare under den högra.

BOGBÄND, n. 3. (skeppsb.) Benämning på starka, knäformiga trästycken, som tjena till bogens förstärkning.

BOGBLAD, n. 3. Del af bogen på ett kreatur, svarande mot skulderbladet på människan.

BOGBRUTEN, a. 2. neutr. — *et.* (om hästar) Brutet, skadat i bogen, genom sadel, seldom, o. s. v.

BOGHALT, m. 3. (jäg.) Sista gången, då drevet vid en afjagning stannar med drifvingen. *Kallas äfv. Fast halt.*

BOGKANON, bog-ön, m. 3. Kanon, som föres vid bogen på ett bevärdadt fartyg och isynnerhet begagnas till jagt på andra fartyg.

BOGLAM, a. 2. Säges om en häst, som är styf i bogleden, så att han icke kan sträcka ut benet och blott med svårighet förmår att travfa.

BOGLED, m. 3. Ledet vid bogen på kreatur.

BOGLINÄ, f. 1. Se *Bolin*.

BOGNA, se *Bägna*.

BOGNING, f. 2. Bogens (på en häst) brytning, skadande.

BOGREM, f. 2. pl. — *remmar.* Rem på seldom, som sitter framför bogarna på en häst.

BOGSELE, m. 2. pl. — *selar.* Seldon med bogträn eller lokor. *Kallas äfven Loksele. Jfr. Brösta.*

BOGSERA, v. a. 1. Fortskaffa skepp, fartyg, präm medelt ett vid bogsprötet eller något annat ställe fästadt starkt tåg, hvars andra änden är fäst vid ett framför varande fartyg eller båt, som drifves antingen genom rodd eller ångkraft. *B. ett fartyg.* — *B. upp,* uppför strömmen eller in i en hamn. *B. ut,* ur hamn, ifrån land, redd, o. s. v. — *Bogserande,* u. 4.

BOGSERAKÉ, m. 3. Fartyg, som begagnas att bogsera andra fartyg.

BOGSERING, f. 2. Handlingen, då man bogserar.

BOGSERTÅG, -sertåg, n. 3. Tåg, hvarmed ett fartyg bogseras.

BOGSKOTT, n. 3. Kanonskott, som ett fartyg bekommer i bogen.

BOGSPRÖT, n. 3. En tjock uppåt ifrån fören af ett fartyg utliggande trästam, som tjänar till ett slags mast, hvarpå de så kallade stagsseglen föras, och hvarmedelst genom dervid fästade tåg föresningen stöttas.

BOGSPRÖTARE, m. 3. Ett insektslätige. *Bombex.*

BOGSPRÖTSFLAGG, f. 1. Flagg, som vid vissa tillfällen hissas på framånden af bogsprötet.

BOGSPRÖTSLÄS, n. 3. (sjöt.) En träklots, som, sedan bogsprötet blifvit intaget, inskjutes ut ifrån emellan stälpollarna, å bogsprötets öfverkant, och der fasthålls.

BOGSPRÖTSSEGLER, n. 3. (sjöt.) Segel, som föres på bogsprötet. Sådana äro: Klyfwaren, jagaren, underblindan, &c.

BOGSPRÖTSTÄNG, f. 3. pl. — *stänger.* (sjöt.) Stäng, utgörande förlängning på bogsprötet.

BOGSPRÖTSSURRING, f. 2. (sjöt.) Ett kring bogsprötet genom ett hål i förstäfven härdt viradt tåg, som tjänar att fasthålla bogsprötet nedifrån.

BOGSTYCKE, n. 4. Stycke af bogen på ett slagtdt kreatur.

BOGTIMMER, n. 3. Se *Klyshult*.

BOGTRÄ, n. 4. Benämning på hvariderna af de begge trästycken, hvilka på en bogsele gå uppifrån manstaden öfver bogarna ned till manken eller bringan, der de, liksom upp till, sluta tillsammans. *Kallas äfven Loka.*

BOGTÄG, n. 3. (sjöt.) Se *Pertlina*.

BOGÅDER, f. 1. pl. — *ådror.* Åder i bogen på ett kreatur. Ordet brukas förnämligast i fråga om hästar.

BOHAG, n. 3. Samteliga husgerådssaker och redskap i ett bo, betraktade såsom ett helt.

BOHAGSTING, n. 3. Hvarje särskilt sak, som räknas till bohaget.

BOHAGSTYÖ, n. 3. (föga brukl.) Se föreg.

BOHVEETE, n. 4. Sädesslag af fam. *Polygonaceae.* *Fagopyrum esculentum.* — *Ss. B-gryn, -gröt.*

BOJ, m. 2. (sjöt.) 1) Vanligtvis lägeförmigt trästycke, som vid ankring med ett rep (Bojrep) fästes vid ankaret, för att på vattenytan utvisa, hvar detta ligger. Äfv. *Ankarboj.* — 2) Måladt trästycke, antingen i form af en vals, tunn eller kägla, som utlägges vid blindklippor och på grundade ställen, till varningsstecken för seglare. *Kallas, allt efter olika form och ämne, Konisk boj, Märkboj, Spetsboj, Tunboj, Träboj.*

BOJ, n. 3. Ett slags groft ylletyg, som vanligtvis begagnas till foder, sålten valkad, men ruggad, borstad och varmpressadt.

BOJA, f. 1. Redskap att hålla en person fångslad. *Brukas mest i plural, och företrädesvis om fångsleredskap af jern. Band och b-or. Lägga, slå i b-or, fångsla med jern. Lägga, sitta i b-or, vara slagen i b-or, vara på detta sätt fångslad. (Fig.) Vara fångslad i en skönhets b-or, vara förälskad i en qvinnu. Lägga b. på sina begär, beherrska dem. Lägga b. eller b-or på handeln, sjöfarten, o. s. v., hindra dess framgång, genom inskränkande författningar, o. s. v. *Lossa, bryta sina b-or, ens b-or, hefta sig, någon ifrån tvång.* — *Syn.* *Band, Kedja, Fjetter.**

BOJÅ, v. a. 1. (sjöt.) *B. upp ett ankartåg,* dervid fästa en boj, som utvisar dess läge.

BOJAR, böjar, m. 3. Adlig godsägare i flera slaviska länder.

BOJERT, bojört, m. 2. Litet, i Holland brukligt, rundbygd, kort fartyg med stark mast.

BOJREP, n. 3. (sjöt.) Det rep, hvarmed bojen sitter fäst vid ankaret. *Jfr. Boj, m. 1.*

BOK, f. 2. Ett väckert; resligt träslag af klassen Hångblommige, som växer i södra och vestra trakterna af Sverige; lemmar ett förträffligt virke, och nöttorna eller ällonen begagnas som gödningsämne för svin samt lemna en god olja. *Kallas äfven Rödbok. Fagus sylvatica.* — *Ss. B-lund, -skog, -träd, -trädd, -ved, -virke.*

BOK, f. 3. pl. *böcker.* 1) a) (allmänast) Flera sammanhäftade eller hopbundna tryckta (äfv. skrifna) ark, hvilkas innehåll vanligen bildar ett helt för sig. Svarar i denna bem. emot *Band, Häfte. Han har många böcker, somliga bundna, andra blott häftade. Skrifven b. Binda en bok, se Binda. B. i exemplar,* samteliga tryckta arken, som höra till ett och samma arbete, men som ännu icke blifvit hvarken häftade eller bundna, utan blott sammanlagda till ett helt för sig. — b) (i utsträckt mening) Säges äfv. om de skrifna rullar af papyrus eller pergament, hvilka fordom brukades; äfvenväl om hvarje slags

samling till ett helt af med skriflecken försedda pjesser af hvarjehanda beskaffenhet (tunna träskifvor, palmblad o. s. v.). *Tamuliska böcker m. fl. bestå af sammanfästade skrifna palmblad.* — c) Litterärt arbete, vare sig att det består af blott ett enda band eller af flera. *Skrifva en b. Han har skrivit många böcker, hvaribland ett par äro flera band starka. Trycka, lägga upp en b.,* utgifva den af trycket. — *Ingår i flera sammansättningar, såsom Lärobok, Barnbok, Handbok, Kokbok, m. fl., hvilka alla ses på sina ställen.* — d) Afdelning af ett litterärt arbete, mindre än *Del*, men större än *Kapitel. Brukades isynnerhet i de Gamles arbeten. En b. i Virgilius, i Curtius, o. s. v. Indelning i böcker af numerum föräldrad.* — e) Innehållet af en tryckt eller otryckt, inbunden eller hällad skrift. *En god, dålig b. Läs en b. Alltjemt hänga näsan öfver boken, läsa träget.* — f) I ett band hopfästade skrifthappersark, för räknenskapers förande. Förekommer i flera sammansättningar, såsom: Räknenskapsbok, Kontorsbok, Kassabok, m. fl. *Föra, hålla b.,* sköta räknenskaper. *Föra till boks, ö* räknenskapsbok anteckna utgifter eller inkomster, skuld eller fordran. *Stå till boks, vara i en räknenskapsbok antecknad för skuld eller fordran. Hur står du till boks hos honom?* hur står din räkning med honom? (Fig.) *Stå väl, låta till boks hos någon,* vara väl, låta anskrifven, omtyckt af honom. (Bibl.) *Vara anskrifven i lifsens bok,* tillhöra de utvalde. — g) (i fråga om edgång) Den Hel. Skrift. *Bedyra något med finger, med hand å bok,* edeligen försöka. — 2) Visst antal pappersark, utgörande för skrifthapper 24 och för tryckpapper 25. — 3) Visst antal sammanhäftade blad af glättadt med holus öfverdraget papper, hvaremellem blad af slaget guld (bladguld) äro lagda.

Aum. Benämningen *Bok* anses hafva uppkommit af det fordom bruket att på tunna skifvor af bokvä inskära runskrift.

BOKA, v. a. 1. (bergsbr.) Krossa målm å små stycken, innan den rostas och smältes.

BOKANDE, n. 4. Handlingen, då man bokar.

BOKARE, m. 3. 1) Arbetare vid hyttor och smältugnar, som bokar maln. — 2) Se *Bokhammare*.

BOKAUKTION, bokauktschön, f. 3. Auktion, hvarvid endast böcker säljas.

ROKAUKTIONSKAMMARE, m. 3. o. 3. Särskilt auktionsverk, enkom för böckers försäljning.

BOKBÄND, n. 3. 1) Se *Band, 2. a.* — 2) *Band, fästadt uppvid ryggen af en bok, och som begagnas att lägga mellan bladen, på det ställe, der man slutet läsa, för att lättare få rätt på det, när man åter vill fortsätta.*

BOKBILLE, m. 2. (nat. hist.) Fesekt af Skalbaggar, med kamlika spröt; uppehåller sig gärna i gamla boksamlingar, der han gör mycket skada. *Pinnus pectinicornis.*

BOKBINDARE, m. 3. Hantverkare, hvars yrke är att binda böcker. — *Ss. Bokbindargesäll, -hantverk, -hållster, -lärling, -mästare, -verkstad, -verktyg, m. fl.*

BOKBINDARARBETE, n. 4. 2) En bokbindares sysselsättning. — 3) Arbete, som af honom blifvit gjordt.

BOKBINDARHYFVEL, m. 2. pl. — *hyfflar.* Pappershyffel med rund tand, hvarmed böcker skäras.

BOKBINDARLÖN, f. 3. Arbetslön för verkstätt bokbindararbete.

BOKBINDARPRESS, m. 2. Press hos bokbindare, hvarmedelst ryggen af de falsade och hoplagda arken hopklämnes.

BOKBINDARSTÄMPEL, m. 2. pl. — *stämpel*. Stämpel, som af bokbindare begagnas, för att sätta sirator på ryggen af en bok.

BOKBINDERI, n. 2. 1) En bokbindares yrke och sysselsättning. — 2) Konsten att inbinda böcker. — 3) Bokbindarverkstad.

BOKCENSOR, böksänsör, m. 3. Person, som af en regering fått uppdrag att granska utkommande böcker och skrifter, innan deras tryckning tillåtes. Bokgranskare.

BOKCENSUR, böksänsur, f. 3. Se *Censur*.

BOKEN, a. 2. neutr. — *et*. (om frukt) Blöt och till hälften skänd. *Bokna päron*.

BOKFÖRA, v. a. 2. Föra till boks, i räkenskapsbok uppteckna (utgift, inbetalning, skuldfördrän, o. s. v.). *B. något på ett conto*.

BOKFÖRÄNDE, n. 4. Handlingen, då man bokför; se föreg.

BOKFÖRARE, m. 5. En, som förer bok. Jfr. *Bok*, 1, f. Är till sitt begrepp vidsträcktare än Bokhållare.

BOKFÖRING, f. 2. 1) En räkenskapsboks, räkenskapers föränd. Är det verbala substantivet af *Föra bok*, hvarremot *Bokförande* tillhör *Bokföra*. — 2) Konsten att föra räkenskapsböcker. *Förstå sig på b. Lära sig b.* — *Syn.* Bokföringskonst, Bokhålleri.

BOKFÖRLÄG, n. 5. o. 3. En boks utgifvande af trycket på egen bekostnad och deraf följande äganderätten dertill. *Förtjenu mycket på bokförlägar*.

BOKFÖRLÄGGARE, m. 5. Person, som förlägger böcker.

BOKFÖRRÅD, n. 5. Samling af böcker. Brukas vanligen om mindre och enskilda boksamlingar. *Han har ett stort b.* — *Syn.* Boksamling.

BOKFÖRTECKNING, f. 2. Förteckning på böcker. — *Syn.* Boklista, Bokkatalog.

BOKGRANSKARE, m. 5. Se *Bokcensur*.

BOKGRÄL, m. 2. Se *Pedant*.

BOKGULD, n. 3. Bladguld, som vanligtvis inlägges i böcker (se *Bok*, 3) och såtunda försäljes. *Älta b. är slaget af Dukatguld*.

BOKHAMMARE, m. 5. Hammare, som drifves med vatten och begagnas till att boka malm.

BOKHANDEL, m. 2. sing. 1) Handel med böcker, både nya och gamla. Handel med gamla böcker kallas särskilt *Antiquarisk b.* — 2) Se *Bokläda*.

BOKHANDELSÄMMLAN, f. sing. indef. Anmälan om något bokhandelsföretag (utgifvandet af bok, musikafier, gravurer o. s. v.), som införes i tidningarna, eller, särskilt tryckt, utlemnas i boklådorna eller sprides med posten bland allmänheten.

BOKHANDELSOCIETET, --- sossietét, f. 3. Frivillig förening af bokhandlarna i en stad, i och för befrämjandet af deras gemensamma bästa, och uttan att stå under några skrälagar.

BOKHANDLARE, m. 5. En, hvilken såsom yrke driver handel med böcker, så gamla som nya. Den, som försäljer gamla, kallas särskilt *Antiquarisk b.* — *Ss.* *Bokhandlarfru*, *-yrke*, m. fl.

BOKHJUL, n. 5. Redskap, i form af hjul, hvarmed malm bokas.

BOKHO, m. 2. Ho, hvari malm bokas.

BOKHUS, n. 5. Särskilt hus, hvaruti malm bokas.

BOKHVETE, se *Bokvete*.

BOKHYLLA, f. 1. Hylla, enkom gjord att deruppå ställa böcker.

BOKHYTTA, f. 1. Se *Bokhus*.

BOKHÅLLARE, m. 3. 1) Person, som på kontor eller i publikit verk förer räkenskaper, isynnerhet hufvudboken. *B. på ett handelskontor, vid ett bruk, i banken.* — 2) Person, som på handelskontor, vid bruk eller på egendom har någon lägre befatning med räkenskaper, håller kladdar, journaler, specialer o. d., utan att föra den egentliga räkenskapsboken. Är i denna bem. att anse mera som en titel. — *Ss.* *Bokhållarlön*, *-syssla*, *-tjänst*, m. m.

BOKHÅLLERI, n. 3. 1) Sysselsättningen att föra räkenskapsböcker. *B-et är ofta ett tråget arbete.* — 2) Konsten, sättet att föra räkenskap. *Lära b-et. Enkelt b.*, då vid hvarje affär endast den verkliga gäldenären eller borgenären tillika med de ifrågavarande summorna antecknas. *Dubbellet* eli. *Italienskt b.*, då hvarje post införes på två ställen, d. v. s. krediteras på ett conto och debiteras på ett annat. *Föra böcker efter italienska b-et.*

BOKHAMMARE, m. 3. o. 5. Mindre rum, kammare, hvari böcker förvaras. — *Syn.* Se *Bokrum*.

BOKKATALOG, bok -- läg, m. 3. Bokföretekning.

BOKKIM, m. 2. Se *Bokstaf*, 2.

BOKKNÄPPE, n. 4. Knäppe, hvarmed permarne på gamla böcker sammånhållas.

BOKKUNNIG, a. 2. Som äger bokkännedom.

BOKKUNSKAP, f. 5. Se *Bokkännedom*.

BOKKÄNNARE, m. 3. Lär, som äger bokkännedom; se följ. — *Syn.* Bibliognost.

BOKKÄNNEDOM, m. 2. sing. Kunskap om böcker, så väl äldre som nyare, tryckta som skrifna, deras titlar, olika upplagor, m. m. — *Syn.* Bokkunskap, Bibliognosi.

BOKKLIG, a. 2. *B-a konster*, lärdom, vetenskaper.

BOKLISTA, f. 1. Se *Bokföretekning*.

BOKLUNTA, f. 1. Säges föraktligt om gamla och vidlyftiga böcker, utan något synnerligt värde; så kallas äfven böcker i allmänhet, af dem, som teka äro vännar af läsning och kunskaper.

BOKLÅDA, f. 2. Ställe, rum, bod, der bokhandel drivres.

BOKLÅSPRIS, n. 5. Priset på en bok i bokhandeln, till skilnad ifrån det, som den eljest kan hafva (t. ex. på bokauktioner, o. s. v.)

BOKLÄRD, a. 2. Som hämtat sina kunskaper mer ur böcker, än ur det praktiska lifvet, genom egen erfarenhet och umgänge med kunniga män.

BOKLÄRDOM, m. 2. sing. 1) Kunskaper, som inhämtas ur böcker, till skilnad ifrån dem, som förvärfvas genom erfarenhet, umgänge med andra, o. s. v. — 2) Se *Bokvett*.

BOKMAGASIN, bok -- sin, n. 3. Stängt större rum, der böcker, som äro till salu, förvaras. — *Syn.* Se *Bokrum*.

BOKMAKARE, m. 3. Föraktlig benämning på en skriftställare, som väl skrivit många böcker, men inga utaf värde. — *Syn.* Se *Bokskrifvare*.

BOKMAKERI, n. 3. (föraktl.) Sysselsättningen att skriva böcker utan värde.

BOKMAL, m. 2. 1) Insekt af Sländornas ordning, nära en linie lång, blekgul, skör, med röda ögon och oftast vinglös, som uppehåller sig ibland papper, torkade växter, i böcker, insektlådor, o. s. v. *Psocus pulsatarius*. — 2) (fig.) Person, som

oförfattligt sysselsätter sig med böcker, ytterst tråget studerar, och föga känner eller bryr sig om lifvets öfriga förrättningar. — *Syn.* Se *Läsvurm*.

BOKMÅLM, m. 3. Malm, som skall bokas.

BOKMÅRKNAD, m. 3. Särskilt märknad för bokhandels-artiklar, såsom t. ex. den i Leipzig.

BOKMJÖL, n. 3. Malm, bokad så fin, att den liknar mjöl.

BOKMÅNGLARE, m. 3. *-ERSKA*, f. 1. Person, som handlar med gamla böcker i mindre skala.

BOKMÄRKE, n. 4. Märke, bestående af band, tråd, pappersremsa, som begagnas att lägga mellan sidorna i en bok, för att utvisa ett ställe, som man önskar ihågkomma. *Fasthäftadt band till b.*

BOKNA, v. n. 1. Blifva boken. Säges endast om frukt. — *Boknande*, n. 4.

BOKNARR, m. 2. (föga brukl.) Se *Bokvurm*.

BOKNING, f. 2. Se *Bokande*.

BOKNÖT, f. 5. pl. — *nöter*. Se *Bokollon*.

BOKOLJA, f. 1. Olja, som pressas af bokollon.

BOKOLLON, n. 5. Bokträdet frukt.

BOKORD, n. 5. (föga brukl.) Ord, som brukas i böcker, men ej i allmänt tal.

BOKPAKET, bökpaket, n. 5. o. 3. Paket, innehållande böcker (bem. 1).

BOKPERM, m. 2. Se *Perm*.

BOKPLUNDRÄRE, m. 5. (föga brukl.) Se *Plagiatör*.

BOKPRESS, m. 2. 1) Se *Bokbindarpres*. — 2) Se *Boktryckarpres*. — 3) (fig.) Samtliga boktryckerierna i ett land, med afseende på deras verksamhet, de böcker, som af dem utgifvas, dessas innehåll, o. s. v. Brukas mest i definit form och förkortas vanligtvis till *Pressen*. *B-ens alster*.

BOKPULPET, bökpullpét, m. 3. Se *Bokstol*.

BOKQVARN, f. 2. Iorättning till malnens bokande, bestående af stamper, beslagna med jern, som upplyftas utaf armarna i en hjulstock, vanligtvis ett vattenhjul.

BOKREM, f. 2. pl. — *remmar*. Rem, hvarmed permarne på somliga gamla böcker hopknytas.

BOKRULLE, m. 2. pl. — *rullar*. Rulle af sammanlagda skrifna pergamentblad, i forna tider (hos Greker, Romare, m. fl.) motsvarande sednare tidens bundna böcker.

BOKRUM, n. 5. Rum, större eller mindre, der böcker förvaras. — *Syn.* Bokkammare, Bokmagasin.

BOKRYGG, m. 2. Betäckningen på baken af en häftad eller bunden bok.

BOKSÄL, m. 2. Större rum, der böcker förvaras, uppställda i ordning på hyllor. — *Syn.* Bibliotekssal.

BOKSAMLARE, m. 3. En, som samlar ihop en mängd böcker, antingen af vurm, eller för studier och tycke för läsning.

BOKSAMLING, f. 2. Större eller mindre samling af böcker, förvarade på ett ställe. — *Syn.* Se *Bibliotek*.

BOKSKÄTT, m. 3. Samling af sällsynta och dyrbara böcker.

BOKSKORPON, bökskorrpon, m. 5. (nat. hist.) Ett slags skorpiou, platt, brun, med 2 ögon och utan gadd, som träffas ibland böcker, papper, i skåp, och der utrotar insekter. Kallas äfven Klokrypare. Chelifer caneroides.

BOKSKRIFNING, f. 2. Böckers sammanskrifvande, författande.

BOKSKRIFVARE, m. 3. En, som skriver böcker. Brukas nästan i föraktlig mening. — *Syn.* Bokmakare.

BOKSKRIFVERI, n. 5. Böckers samman-skrifvande, såsom yrke eller sysselsättning betraktadt. — *Syn.* Bokmakeri.

BOKSKULD, f. 3. En i räkenskapsbok antecknad skuld. Brukas isynnerhet om alla sådana, för hvilka fordringsägaren icke har annan säkerhet, såsom revers, vaxel, o. s. v.

BOKSKÅP, n. 5. Skåp med hyllor till böckers förvarande.

BOKSLUT, n. 3. 1) En räkenskapsboks avslutande genom alla de särskilda räkningarnes (Contos) sammanförande till ett hufvudresultat. *Göra b. Hålla på med ett b.* — 2) Sjelvta resultatet häraf. *Ellt gynnsamt b. Delta årets b. visar, att våra affärer stå på goda fötter*.

BOKSPRÅK, n. 5. Det sloas språk (ord, talesätt, ordvändningar, o. s. v.), som brukas i böcker, men ej i dagligt tal. — *Motsatser*: Hvardagsspråk, Dagligt tal, Talspråk. — *Syn.* Skrif-språk, Författarspråk, Skrifstillspråk.

BOKSPÅN, f. 1. o. n. 5. 1) Spån af bokträdet, som begagnas till hvarjehanda ändamål, isynnerhet taktäckning. — 2) Spån af trä, som begagnas till bokpermar.

BOKSPÄNNE, n. 2. Se *Bokknäppe*.

BOKSTAF, m. 3. pl. — *stäfver*. 1) Tecken, hvarigenom ett språk ljud göres åskådligt. *Ellt alfabet består af alla b-stäfverna, som tillhöra ett språk. Stor b.*, vanligtvis större och af annan form än *Liten b.* I boktryckarspråket äro *Stora b-stäfver* liktydiga med Versaler och Kapiteler, *Små b-stäfver* med Gemena, d. v. s. allmänast förekommande. (Fig.) *Han har icke skrifvet en b.*, icke det ringaste. — *Syn.* Ljudtecken. — 2) (fig.) Ordamenigen i en skrift. Förekommer blott i några få uttryck, och då alltid i definit form. *Efter b-fven, efter ordet efter orden, ordagrant*, t. ex.: *Tyda något efter b-fven; det bör förstas efter b-fven*. (Bibl.) *B-fven dödar, men andan gör levande, se Andra, 4, h.* — 3) Tunnstaf, förfärdigad af bok.

Anm. Benämningen *Bokstaf*, i bem. 1, härleder sig sig deraf, att de germaniska och skandinaviska folken i äldsta tider inskuro sin skrift på tunna skifvor af bokträ.

BOKSTAFLLIG, a. 2. Som är efter orden, efter bokstafven. *B. öfversättning*. — *B. mening*, motsats till *Andemening* (se d. o.). — *Syn.* Ordagrann.

BOKSTAFLLIGEN, adv. Efter orden, efter bokstafven, efter ordamenigen. *Det är b. sant*.

BOKSTAFSFEL, n. 3. 1) (boktr.) Oriktig bokstaf i korrektur eller tryckt skrift. — 2) Se *Skriffel*.

BOKSTAFSFÖLJD, f. 3. Allabetsisk ordning.

BOKSTAFSLJUD, n. 3. Ljud, som genom en bokstaf betecknas.

BOKSTAFSMENING, f. 2. (föga brukl.) Bokstafllig, ordagrann mening, ordamenigen.

BOKSTAFSREDE, n. 4. (föga brukl.) Se *Alfabet*.

BOKSTAFSRIM, n. 3. Så kallades, i den fornmordiska verskonsten, tre ord med samma begynnelsebokstaf uti tvänne intill hvarandra stående och sammanhörande versrader.

BOKSTAFSRÄKNING, f. 2. Se *Algebra*.

BOKSTAFSSKRIFT, f. 3. sing. Konsten att skriva med bokstäfver, till skilnad ifrån Hieroglyfskrift, m. fl.

BOKSTAFVERA, v. a. o. n. 1. 1) Se *Stafva*. — 2) Vid uppläsning af en skrift tydligt låta höra alla bokstafsljuden. — *Bokstafverande*, n. 4. o. *Bokstafvering*, f. 2.

BOKSTAMP, m. 2. Stamp, hvarmed malm bokas.

BOKSTOL, m. 2. Ställning, hvarpå böcker uppläggas vid läsning, skrifning eller studerande.

BOKSTÄMPEL, m. 2. pl. — *stämplar*. (bokh.) Stämpel, hvarmed bokstäver eller sirater intryckas på ryggen af en bok.

BOKSVÄRTA, f. 1. Se *Boktryckarsvärt*.

BOKSYNT, a. 1. Som läst mycket, isynnerhet i vittret och vetenskapliga ämnen. Brukas nästan i samma mening som lärd. — *Syn. Se Beläst.*

BOKSYNTHET, f. 3. Egenskapen att vara boksynt. — *Syn. Se Beläsenhet.*

BOKTITEL, m. 2. — *titlar*. Titeln eller själva benämningen på en bok (hem. 4), på första tryckta sidan.

BOKTJUF, m. 2. pl. — *tjufvar*. 1) En, som stulit en eller flera böcker. — 2) En, som har för vana att stjåla böcker. — 3) (fig.) En, som ur andra böcker, utan att öppet tillkännagiva det, tager hela stycken, strofer, meningar, och låter trycka dem som sina egna. — *Syn. Plagiatör.*

BOKTRYCK, n. 3. 1) (mindre brukl.) Se *Boktryckning*. — 2) Tryckt bokskrift.

BOKTRYCKARE, m. 3. 1) En, som i egenkap af ägare (eller möjligen äfven på arrende) driver ett boktryckeri. *Ämtlig b.*, som trycker alla påbud, förordningar, m. m., hvilka utgå från regeringen. — 2) (nat. hist.) Se *Borrbagge*.

BOKTRYCKARKONST, f. 3. Konsten att trycka böcker.

BOKTRYCKARFÄRG, m. 3. Se *Boktryckarsvärt*.

BOKTRYCKARPRESS, m. 2. Press, hvari böcker tryckas. — *Syn. Se* Tryckpress.

BOKTRYCKARSOCIETET, f. 3. Frivillig förening af boktryckare i en stad, i och för yrkets angelägenheter.

BOKTRYCKARSVÄRTA, f. 1. Det slags svarta färg, hvarmed stilen i bokpressen öfvertäckes, för att på papperet vid tryckningen återgifva bokstäfverna svarta. — *Syn. Boktryckarfärg, Boksvärta, Trycksvärta.*

BOKTRYCKERI, n. 3. 1) Inrättning, hvarigenom skrift tryckes med fornar, bestående af rörliga delar (typer, stilar). — 2) Ställe, gård, hus, der en sådan inrättning finnes. — 3) Yrket, konsten att trycka böcker; äfv. själva arbetet dervid. Brukas i denna mening mindre; man säger då hellre: Boktryckaryrke, Boktryckarkonst, Boktryckeriarbete. — Ordet förkortas i dagligt tal ofta till Tryckeri. — *Ss. B-arbetare, -arbete, -gosse, -lärling, m. fl.*

BOKTRYCKERI-KONSTFÖRVÄNDT, m. 3. Benämning på sättare och tryckare vid ett boktryckeri. Förkortas vanligen till blott Konstförvändt.

BOKTRYCKNING, f. 2. Tryckning af böcker.

BOKVERK, n. 3. Se *Bokgarn*.

BOKVETT, n. 3. sing. Ur böcker hämtadt vettande (kunskaper, visdom, lärdom). *Bokvett är icke alltid förenadt med Lefnadsvett, stundom icke ens med Folkvett.*

BOKVURM, m. 2. 1) Person, som öfverdrifvet tycker om böcker och gör sig möda att samla sådana. — 2) Öfverdrifvet tycke för böcker och deras samlande.

BOKVÄN, m. 3. pl. — *vänner*, och **BOKÄLSKARE**, m. 3. En, som mycket tycker om böcker och läsning.

BOL, n. 3. (gam.) 1) Bostad, gård på landet. Förekommer numera endast i sammansättningar, såsom Bolby, Prestbol. — 2) Mark, hvarpå något skördas, t. ex. i sammansättningen Höbol.

BOL, se *Bolus*.

BOLA, v. n. 1. (föräldr.) Plåga olofligt köttsligt umgänge med det andra könet. Förekommer numera endast i den bibliska stilen, och någon gång äfv. i den skämtsamma.

BOLAG, n. 3. Förening emellan tvänne eller flera personer, i och för gemensamma företag i handels- eller näringsväg. *Gå. ingå, träda i b. med någon. Utträda ur ett b. Upphäfva, upplösa b.* Ingår i flera sammansättningar, såsom Handelsbolag, Kanalbolag, Gruvbolag, m. fl. — *Syn. Kompani, Intressenskap. — Ss. B-sförening.*

BOLAGSFOND, bölagsfångd, m. 3. Se *Bolagssumma*.

BOLAGSHANDEL, m. 2. sing. Handelsrörelse, som drivres af personer, förenade i ett bolag.

BOLAGSINTRESSENT, --- ännat, m. 3. Se *Bolagsman*.

BOLAGSKONTRAKT, bölagskäntråkt, m. 3. o. 3. Skriftligt afstätt öfverenskommelse mellan delägarna i ett bolag, angående vilkoren dertför.

BOLAGSMAN, m. 3. pl. — *män*. Delägare i ett bolag.

BOLAGSREGLOR, f. 1. pl. Reglor, upprättade af ett bolag till iakttagande antingen för bolagsmännen eller också för dem, hvilka med bolaget komma i något slags affärsberöring.

BOLAGSRÄKNING, f. 2. Sluträkning öfver ett bolags inkomster och utgifter, hvaraf synes, huru mycket tillkommer hvarje af delägarna.

BOLAGSSUMMA, f. 1. Hela beloppet af de summor, bolagsmännen insatt till rörelsens bedrivande, utförandet af ett företag, o. s. v.

BOLAGSSTÄMMA, f. 1. Sammankomst af delägare i ett bolag, till afgörande af detsamma rörande angelägenheter.

BOLANDE, n. 4. (föräldr.; bibl.) Plågan af olofligt köttsligt umgänge med det andra könet.

BOLARE, m. 3. (föräldr.; bibl.) En, som är begifven på och utöfvar boleri.

BOLBY, m. 2. (kameral.) Gård, hemman, by, som utgör stamsätet för Ålgårda by; jfr. d. o.

BOLD, håld, a. 2. (föräldr.) Tapper, stark, mäktig. Brukas numera endast i ballader, riddarromaner samt i skämtsam, ironisk och humoristisk stil. *En krigsman så b. och en fröken så grann, &c.* — *Syn. Se Tapper.*

BOLDE, hådde, m. 2. pl. *boldar*. Se *Böld*.

BOLERI, n. 4. Olofligt köttsligt umgänge med det andra könet.

BOLERO, -lé-, m. pl. — *ros*. En med sång och kastanjetter beledsagd spansk dans.

BOLÉTSYRA, -lét-, f. 1. (kem.) Ett slags växtsyra, som förekommer i *Boletus pseudoignarius*.

BOLGETING, se *Bålgeting*.

BOLIN, bolin, f. 3. (sjöt.) Benämning på tåg, som äro anbragta vid stående liken af hvarje större räsegl.

BOLINSPRUTA, boluspråta, f. 1. (sjöt.) Benämning på tåg, som i hanfot äro fästade vid de stående liken af de större räseglen.

BOLL, m. 2. 1) Liten, af garn, hår, kork, kautschuk o. d. bestående kula, omsluten af sticlåd, mångfärgadt garn eller af fäder, hopsydd i olika färgade rutor. *Slå, kasta b. B. stå!* är benämningen på en lek, hvarvid boll begagnas. —

2) (i bollspel) Se *Fjädderboll. Spela b.* — 3) Biljardboll; se d. o. *Göra en b.*, lyckas stöta den med kden dit man vill. — 4) (i utsträckt betydelse) Hvarje slags lätt, bollformig kropp, t. ex.: Snöboll, Hårboll (stundom i magen på kreatur), Väderboll, o. s. v. *B-en på en florett. Formera sig till en b.* — 5) (boktr.) Ett med skinn öfverdraget bollformigt verktyg, som förr begagnades vid stilares insvärta i pressen. — 6) Bollformigt verktyg, som begagnas vid förgyllning.

BOLLA SIG, v. r. 1. (mindre brukl.) Formera sig till boll.

BOLLFORMIG, a. 2. Som har formen af en boll. — *Bollformighet*, f. 3.

BOLLHUS, n. 5. (ford.) Hus, der man spelade boll. — Så kallades äfven en på Slottsbacken i Stockholm stående träbyggnad, hvaruti fanns en teater, der skådespel uppfördes.

BOLLKAST, n. 3. Kastning en gång med en boll. *Vid första b-ét tog han bollen, vid det andra föll den på marken.*

BOLLKASTANDE, n. 2. Se *Bollkastning*, 1.

BOLLKASTARE, m. 5. 1) Person, som roar sig att kasta boll. — 2) Säges, ättföljt af något adjektiv, med afseende på en persons skicklighet att kasta boll. *Skicklig, dällig b.*

BOLLKASTNING, BOLLSLAGNING, f. 2. 1) Handlingen, då man kastar boll. — 2) Konsten att kasta boll. *Mycket skicklig i b.* — *Ss. B-konst.*

BOLLMAKARE, m. 3. En, som fordom, då bollspel var allmänt brukligt, förfärdigade bollarna, som dervid begagnades.

BOLLMÄSTARE, m. 3. Person, som hade uppgiften öfver ett bollhus och tillsyn vid spelet dertstädes.

BOLLSPEL, n. 3. Ett slags lek, bestående uti att kasta boll. Isynnerhet menas dermed det slags bollkastning, som fordom var brukligt och öfades uti enkom dertill uppbyggda hus (Bollhus). — I nordiska sagorna omtalas flera slags bollspel, såsom: Väderboll, Isboll och Snöboll. — Den numera vanliga leken att kasta boll kallas i allmänhet Bollkastning, Bollslagning, men ej gerna Bollspel.

BOLLSPELARE, m. 3. 1) En, som roar sig med bollspel. — 2) Säges med afseende på en persons skicklighet att spela boll, då merendels ättföljt af ett adjektiv. *Skicklig, dällig b. Han är ingen b.*, en dällig b.

BOLLSPELNING, f. 2. Se *Bollspel*.

BOLLSTJEL, m. 2. pl. — *tjuvar*. Ört af fam. Compositae. Echinops sphaerocephalus.

BOLLTRÄ, n. 4. Litet smalt och platt trä med skåft, som begagnas att slå bollen med i visst slags bollkastning.

BOLLVERK, se *Bålverk*.

BOLMA, v. n. 1. (fam. o. pop.) Röka tobak häftigt, och dervid utblåsa mycken rök. — *Bolmande*, n. 2.

BOLMARE, m. 3. En, som holmar.

BOLMÖRT, f. 3. Giftig växt af Solanfamiljen, med grågul, mörkt violettstrimmiga och i bottnen mörkbruna klockblommor, smäludna, för käusein feta blad, och vämjelig lukt. Blad och frön brukas i medicinen. *Hyoscyamus niger*.

BOLOGNESERPLÅSKA, blålännjesserflåska, f. 1. (fys.) Benämning på vissa slags flaskor, hvilka genom plötslig afkyllning vid blåsningen fåt den egenkapen att springa sönder, så snart en skarp sten eller annan hvass kropp nedfälls emot deras

botten, men tåla en temmeligt stark stöt af en slät eller rund kropp.

BOLOGNESERHUND, blålännjesserhund, m. 2. Ett slags liten hund med långt, fint, silkeslent, något lockigt hår, vanligen hvit, mera sällan brunt eller svart, breda, nedhängande öron och uppåt krökt svans. Ett slags knähund.

BOLSTAD, m. 3. pl. — *städer*. Gården, platsen vid ett hemman, der lufvudbyggnaderna (mangården) äro belägna. — Brukas också någon gång i samma betydelse som Bolby; deraf: *Bolstads skäl, vårmärke*.

BOLSTER, n. 3. och m. 2. pl. *bolster* och *bolstrar*. Underkudde, som begagnas på bottnen af en säng, till underlag för att ligga på, och dertföre af lika längd som själva sängen.

BOLSTERSTOCK, m. 2. Se *Syll*.

BOLSTERVÄR, n. 3. 1) Det tyg, hvaruti fjädern eller dunet i en bolster blifvit stoppadt, och som utgör själva öfverdraget derpå. — 2) Ett slags väf, som dertill begagnas. Helet egentligen *Bolstervarsväf*. — *Ss. B-sbyxor, -skädder, -stroct, m. m.*

BOLTSTICKEL, m. 2. pl. — *sticklar*. (tekn.) Stickel, hvars undersida icke är rak, utan konvex.

BOLUS, bölus, m. sing. (mineral.) En högst fin och starkt sammanbakad lera af mörkt isabelgul eller ljus gulbrun, stundom svarthrun färg, uppkommen genom inblandadt ferroxidhydrat jemte något manganoxid. Kallades fordom äfven Terra sigillata och ansågs länge som ett universalsmedel emot sjukdomar.

BOM, m. 2. pl. *bommar*. (af det tyska *Baum*)

1) Rundt eller fyrkantigt, jemntjoekt, eller olika behof olika långt trästycke, som begagnas till stängsel tvärs för dörr, port, o. s. v. Förekommer i flera sammansättningar, såsom: Slagbom, Fällbom, Tullbom, m. fl., hvilka ses på sina ställen. *Skjuta b-men för, ifrån en dörr, en port. Slå, skjuta igen b-men vid en tull. Sätta b. för, tillstänga med en b.*; (fig.) hindra, förekomma. *Under lås och b.*, både låst och förbommat; (fig.) väl förvaradt. — 2) Trästycke, till formen liknande en stock, stolpe eller hjälke, hvilket utgör en del af vissa verktyg och redskaper, för att derpå uppvidda eller fästa något, eller för andra ändamål: a) (på fartyg) en ifrån mastens akterkant utliggande lång och tjock stång, hvarvid bomseglets underlik är fästad. — b) (på väfstol) Se *Väfstom*. — c) Starkt, tjockt trä, på vindspel och kranar, hvarmedelst tyngder lyftas eller flyttas. — d) (på vagnar) Långt, starkt trä, som förbindar förvagnen med bakvagnen. — e) Se *Sadelbom*. — 2) *B-mar* kallas de mellan refforna i en lösspipa liggande upphöjningar, som kvarblifvit af godset efter reffornas inskärning.

BOM, adv. På sidan om målet. Nyttjas, för att uttrycka, att man vid skjutning, kastning o. s. v. icke träffat rätt, skjutit, kastat, slagit fel. *Skjuta, kasta, slå b.* (Fig.) *Det slog b. för honom*, han misslyckades.

BOMB, bämbm, m. 3. 1) Ibålig jernkula, fylld med sprängladdning eller brandsats, och gjord att afskjutas ur mörsars och bombkanoner. — 2) (fyrv.) Ibålig kula af papp eller af trä och fylld med lyskolor eller andra sötter.

BOMBARDERA, bämbbärdera, v. a. 1. Beskjuta med bomber. *B. en stad, en fästning.* — *Bombarderande*, n. 2. o. *Bombarderering*, f. 2.

BOMBARDERARE, m. 3. En, som bombarderar eller har bombarderat en stad, en fästning, o. s. v.

BOMBARDER-GALLIOTT, håmbarvärder-gallott, m. 5. Ett till bombkastning bestämmt, med en eller två mörsare bestyckadt skepp af stark byggnad, med två, äfven stundom tre master och bogspröt.

BOMBASIN, håmmbasänng, m. 5. (fr.) Ett slags tyg, som ursprungligen väfdes uti öfre Italien, af bomull, kamelhår och silke, men numera i flera andra europeiska länder, mest af ull. En varietet deraf kallas *Bombasett* (håmmbasätt), m. 5.

BOMBAST, håmmbäst, m. 5. (af engelska ordet *Bombast*, som betyder: med bomull uppstoppadt tyg) Svalstigt, högtrafvande tal eller skriftsätt.

BOMBASTISK, a. 2. (om tal, stil) Svalstigt, högtrafvande. — *Bombastiskt*, adv.

BOMBFRU, a. 2. Som ej genom bombkastning kan förstöras. *Ett b-t hvalf*.

BOMBKANON, håmmbkanön, m. 5. Kanon af mycket grof kaliber, som begagnas till bombkastning.

BOMBKAST, n. 5. 1) En bombs kastning eller afskjutning. *Vid första b-et sprang en krutvagn i luften.* — 2) Den rymd, en bomb kan genomlöpa.

BOMBKÄSTARE, m. 5. Artillerist, som tjänstgör vid mörsare, haubitser eller bombkanoner.

BOMBKASTNING, f. 2. Skjutning med bomber.

BOMBKITS, håmmbkäfts, m. 5. Ett slags mindre fartyg, bestyckadt med bombkanoner.

BOMBSKEPP, n. 5. Skepp, bestyckadt med mörsare, haubitser eller bombkanoner, till bombkastning.

BOMBVAGN, m. 2. Enkom inrättad vagn att föra bomber uti.

BOMMA, v. a. 4. (af *Bom*, m.) 1) *B. för*, *igen*, *till*, stänga medelst bom. — 2) *B. väf*, vinda upp varpen till en väf på väfbommen.

BOMMA, v. n. 1. (af *Bom*, adv.) Slå, kasta, skjuta bom. — *V. impers*. Icke träffa målet. Sägdes i fråga om kula, klot, boll, hvarmed man kastar. *Den gången b-de det för honom.*

BOMMA, v. n. 1. (pop.; förvrängt af *Bombardera*) Skjuta med kanoner.

BOMNING, f. 2. (väf.) Kettens eller varpens uppvinning på väfbommen.

BOMOLJA, f. 3. Den sämre slags oljan, som pressas af oliver. Den bästa utgör den så kallade *Matoljan*.

BOMSADEL, m. 2. pl. — *sadlar*. Ridsadel med tvärträ framtill, baktill, eller begge delarna, till stöd för den ridaende.

BOMSEGEL, n. 5. Segel, hvars underlik är fästad vid en bom (hem. 2, a).

BOMSTROPP, m. 2. Ett slags i artilleriet bruklig större stropp.

BOMULL, f. 2. sing. (af det tyska *Baumwolle*) Ett hvitt, mjukt, tåligt, spinnbart ämne, som omgifver fröen i fruktthysan på bomullsväxten. *Spinna b. Tyget är af b. Stoppa med b.*

BOMULLSBAND, n. 5. Band, väfdt af bomullsgarn.

BOMULLSBUSKE, m. 2. pl. — *buskar*. Buskväxt, hvaraf bomull fås. *Gossypium herbaceum*.

BOMULLSFABRIK, ---fabrik, m. 5. (förkortadt af Bomullsfärls- eller -tygs-fabrik) Fabrik, hvarest bomullsgarn förarbetas till åtskilliga slags väfnader.

BOMULLSFABRIKANT, ---kännt, m. 5. Person, hvilken såsom ägare eller arrendator driver en bomullsfabrik.

BOMULLSFABRIKAT, ---ät, n. 5. o. 5. Bomullsvara, tillverkad på fabrik.

BOMULLSFABRIKÖR, m. 5. Se *Bomullsfabrikant*.

BOMULLSGARN, n. 5. Garn, spunnet af bomull.

BOMULLSKANFAS, bomullskänuffas, m. 5. Ett slags tjockare väfnad af bomull.

BOMULLSKRUT, n. 5. Bomull, blött under fem minuters tid, i 2 delar rökande salpetersyra och 1 del Nordhausisk svafvelsyra. Kallas äfven Exploderande Bomull. Borde kanske rättast kallas *Krutbomull*.

BOMULLSLÄRFT, n. 5. Lärf, förfärdigadt af bomull. Kallas så till skillnad ifrån linnelärf, hvilket i allmänhet blott benämnes *Lärf*.

BOMULLSPAPPER, n. 5. Papper, tillverkad af bomullslump.

BOMULLSPANTÅ, f. 1. Benämning på bomullsväxten i allmänhet, omfattande således både Bomullsbuschen och Bomullsträdet.

BOMULLSPANTAGE, ---täsch, n. 5. 1) Jordrymd, der bomullsplantan odlas. — 2) Gods, jordegendom, på hvars ägor bomullsplantan odlas i stort.

BOMULLSSAMMET, bomullssämme, m. 5. sing. Ett slags tyg, väfdt på samma sätt som sammet, men af fint bomullsgarn. Kallas så till skillnad ifrån Silkesammet och *Yllesammet*. *Manchester är en sort b.*

BOMULLSPINNARE, m. 5. Arbetare på ett bomullsspinneri, som närmare deltagar i garnstillverkningen.

BOMULLSPINNERI, n. 5. Fabrik, der bomullsgarn med maskin tillverkas.

BOMULLSPINNERSKA, f. 1. 1) Kvinna, som deltar i fabriksarbetet på ett bomullsspinneri. — 2) Kvinna, som spinner bomull för hand.

BOMULLSTISTEL, m. 2. pl. — *tistlar*. Ett slags tvåårig växt, hvaraf de spåda stjelkarnen och outslagna blomhufvudena äro ätbara. *Onopordon Acanthium*.

BOMULLSTRYCKERI, n. 5. Inrättning, der bomullsväf tryckes med färger till kattun och sits.

BOMULLSTRÅD, m. 2. Fint, tvinnadt bomullsgarn, som begagnas till sömnad.

BOMULLSTRÅD, n. 5. En trädväxt, hvaraf bomull fås. *Gossypium arboraceum*.

BOMULLSTYG, n. 5. 1) (i allmänhet) Allt slags af bomullsgarn förfärdigadt väfnad. — 2) (vanligare) Allt slags väfnad af bomullsgarn, med undantag af Bomullslärf.

BOMULLSVÄDD, m. 5. Vädd, förfärdigadt af kardad bomull.

BOMULLSVÄRA, f. 4. Vara, förfärdigadt af bomull.

BOMULLSVÄF, m. 2. sing. Se *Bomullslärf*.

BOMULLSVÄFNAD, f. 5. 1) Väfvande af bomullstygg. — 2) Bomullstygg.

BOMULLSVÄVERI, n. 5. Fabrik, der bomullstyger förfärdigas.

BOMÄRKE, n. 4. Enkelt skriftecken, hvilket en person, som icke kan skriva, begagnar i stället för sin namnteckning, då handlingar, bref o. s. v. skola underskrivas. *Sätta b. under, vid, på något.*

BONÅ, v. a. 2. (af gamla ordet *Bo*, bygga, tillreda) Göra två blankt och glatt medelst inguidning med vax. *B. ett golf, ett bord.* — *B. öm, se Omåna.*

BONAD, f. 5. (af gamla ordet *Bumadr*) Kläder; klädedrägt. Deraf *Hufvudbonad*.

BONANDE, n. 4. Handlingen, då man bonar.

BONARE, m. 5. En, som bonar golf, möbler.

BONA FIDE. (lat.) På god tro.

BONA OFFICIA. (lat.) Tjänstvistligt bemödande, bemödning.

BONDAKTIG, a. 2. 1) (om person) Som till skick, väsende, utseende, tal, seder, bildning liknar en rå bonde. *Han är bra b. både i tal och skick.* — 2) (om sak) Liknande något, som i allmänhet utmärker en rå bonde. *B-t skick, väsende.* — *Syn. Se Rå.*

BONDAKTIGHET, f. 5. Egenskapen att vara bondaktig. — *Bondaktigt*, adv.

BONDARBETE, n. 4. 1) Sådant arbete, som bönder vanligtvis föruttaga. — 2) (fig. fam.) Arbete, som är groft och klumpigt utförd.

BONDBASSE, m. 2. pl. — *basar*. (pop.) Öknamn på bönder i allmänhet. Skämtvis säges äfven *Bondbasun*, ---ån, m. 3.

A. n. m. Base, af det forna ordet *Basa*, tukta, herrska, regera, betydde fordom: konung, herrskare, mäktig man. *Bondbasse* betyder således egentligen: Bondkung, kaxo bland bönder, ganska ansedd bonde.

BONDBLYG, a. 2. Blyg som en dum och enfaldig bonde; blyg på ett dumt och enfaldigt sätt. — *Bondblygt*, adv.

BONDBLYGHET, f. 5. Egenskapen att vara bondblyg.

BONDBRUD, f. 2. Brud af bondståndet. (Talesätt) *Se ut som en b.*, vara brokigt, pråligt, smaklöst utstyrd.

BONDBRÖLLOP, n. 5. Bröllop, hvarvid de, som sammanvigas, tillhöra bondståndet.

BONDBY, m. 2. By, som äges eller bebos af bönder.

BONDBYGD, f. 5. Landsbygd, der endast bönder, eller åtminstone högst få herrskaper bo.

BONDBÖNA, f. 1. Allmänt bekant skidväxt af Vickerslägdet, den sämre sorten af Välsk böna (*Vicia Faba*). När man vill beteckna själva frukten (bönan), ursprådet, och med afseende på dess nytta till mat, säger man alltid i plur. *Bondbönanor. Hoka, äta b-or.*

BONDDAGSVERKE, n. 4. Dagsverke, som bönderna under ett gods måste utgå till godsägarens nytta, och i allmänhet vid själva herrgården.

BONDDANS, m. 2. o. 5. 1) (i pl. — *dansar*) Dansgille, tillståndt för bondfolk. — 2) (i pl. — *danser*) a) Dans, som är brukligt ibland bondfolk. — b) Musiken, melodien dertill.

BONDDRUL, böndrull, m. 2. Trög, tafatt, dum och löslig bonde (hem. 2, b).

*A. n. m. Ordet härleder sig förmodligen af det franska *Drôle*.*

BONDDRYG, a. 2. Dryg, såsom en rå bonde ofta är; dumt högodig. — *Bonddrygt*, adv.

BONDDRYGHET, f. 5. Egenskapen att vara bonddryg.

BONDDRÄGT, c. 5. Sådant slags drägt, i afseende på tygets beskaffenhet, snitt och färg, som bondfolk brukar.

BONDDRÄNG, m. 2. 1) Dräng i tjänst hos en bonde. — 2) Bondson.

BONDE, m. 5. pl. *bönder*. (af det gamla ordet *Buandi*, boende, bosatt man) 1) (i äldsta tider) Besutten man, själfständig jordägare. Bönderna utgjorde det egentliga folket, till skillnad ifrån Thignarrännen och trällarna. *Sveriges konungar voro alltid vane att låta bönderna råda med sig.* — 2) (i närvarande tid) a) Ägare, be-

sittare eller innehafvare af hemman eller hemmansdel, då han själf deltagar i göromålen på åker och äng, samt i lefnadssätt icke skiljer sig ifrån sina tjänare. Bönderna utgöra nu den del af folket, som man kallar *Allmoget*, till skillnad ifrån herremännen (adel, prester, borgare och ståndspersoner) samt simpla arbetare och löst folk. *Denne konung var älskad af både herrar och bönder. B-en och hans dräng.* — Se för öfrigt *Skattebonde*, *Kronbonde*, *Frälsebonde*, m. fl. — *Syn. Bondeman*, *Bondgubbe*, *Hanneman*, *Hemmansägare*, *Hemmansbrukare*, *Hemmansåbo*. — b) Allmän benämning på hvarje vuxen medlem af bondståndet, såväl husbönder som deras söner och drängar. *Det är i dag fullt med bönder på torget.* Till denna bemärkelse hör sammansättningen *Skjutsbonde*. — *Syn. Bondson*, *Bonddräng*. — c) (i politisk mening) Medlem af Bondeståndet på en riksdag. *Hvilken har väckt den motionen? En b. Bönderne hafva bifallit regeringens förslag.* — *Syn. Riksdagsman* ell. *Riksdagsfullmäktig* af Bondeståndet. — d) (fig. fam.) Grof, dum och ohyfsad karl. *Han är en riktig b., så rå och obarkad är han.* — 3) Benämning på de ringaste pjeserna i schackspelet, i motsats till kung, drottning och officerare (hästar, torn och löpare). — *SS. Bondbarn*, -bröd, -dotter -hop, -redskap, -verktyg, m. fl.

BONDESTÅND, se *Bondstånd*.

BONDFLICKA, f. 1. Ung kvinna af bondståndet, dotter af en bonde. Sägdes både om dem, som äro hemma i föräldrarnes hus, och dem, som äro i tjänst hos bönder. En bonddotter, i tjänst hos en herremän, kallas ej *Bondflicka*. — *Syn. Bonddotter*, *Bondpiga*.

BONDFLÄÅRE, m. 5. (pop. o. fam.) Bondplågåre i högsta grad.

BONDFOLK, n. 5. 1) Menniskor af bondståndet. — 2) Äkta folk af detta stånd.

BONDFÖDA, f. 1. sing. Se *Bondmat*.

BONDFÖRSÄMLING, f. 2. Landsförsämling, bestående endast af bönder, eller der åtminstone högst få ståndspersoner bo.

BONDGOSSE, m. 2. pl. — *gossar*. 1) Gosse af bondståndet. — *Syn. Bondpojke*. — 2) Ung, ogift man af bondståndet. — *Syn. Bondson*, *Bonddräng*.

BONDGUBBE, m. 2. pl. — *gubbar*. 1) Gammal man af bondståndet. — 2) (fam.) Bonde (hem. 2, a).

BONDGUMMA, f. 1. 1) Gammal kvinna af bondståndet. — 2) Bondhustru.

BONDGÅRD, m. 2. Hemman, gård på landet, der en eller flere bönder bo.

BONDHATT, m. 2. Hatt af det i allmänhet egna slag, som bönder bruka.

BONDHEMMAN, n. 5. Hemman, som brukas af en bonde.

BONDHUND, m. 2. 1) Hund, tillhörig en bonde. — 2) (fig. skällsord) Dålig, elak, grof och stursk bonde (hem. 2, b).

BONDHUS, n. 5. 1) Hus, som bebos af en bonde, bättre och större än en vanlig Bondstuga. — 2) (mindre brukl.) Familj (men, hustru och barn) af bondfolk.

BONDHUSTRU, f. 2. pl. — *hustrur*. Gift bondkvinna. — *Syn. Bäneqvinna*.

BONDBÄK, m. 2. 1) Här af i vapenyrket odfrade bönder. — 2) (i Sverige under medeltiden) *Bondehären*: Det manskap, som allmoget utgjorde från hvart landskap och härad, med den rustning till fots, som landets lagar föreskrifvo.

BONDHÄST, m. 2. Häst, som tillhör en bonde.
BONDHÖGFÄRD, f. 3. sing. Det slags dumdryga högfärd, som ofta anträffas hos bondfolk och ej sällan äfven hos personer, tillhörande de så kallade bättre klasserna.

BONDHÖGFÄRDIG, a. 2. Som visar bondhögfärd i sitt uppförande.

BONDJACKA, f. 1. Jacka, sådan som bönder i vissa länder och landsorter bruka.

BONDKALAS, n. 5. 1) Kalas, hållet af och hos bondfolk. — 2) Kalas, hållet för bönder.

BONDKANALJE, böndkanalje, m. 3. Se *Bondlymmel*.

BONDKAPLAN, böndkaplan, m. 3. 1) (fam.) Komminister i en bondförsamling; äfv. (i allmänhet) komminister i en landförsamling. — 2) (skämtv.) Se *Pollusion*.

BONDKLIPPARE, m. 5. (fam.) Häst af liten, men lifvig ras, hos bönder. — 2) Ilparig bonde.

BONDELÄDER, m. 3. pl. Sådana kläder, som i allmänhet brukas af bönder.

BONDKNOF, n. 3. (sjöf.) Ett slags sjömansknut, lik skräddarens knut på en tråd.

BONDKOJA, f. 1. Koja, byggd på allmogens vanliga sätt.

BONDKOST, m. 3. sing. Se *Bondmat*.

BONDKRIG, n. 5. Sådant krig, då bönderne i ett land gripit till vapen emot dess regering, merendels till följe af lidet förtryck.

BONDKROG, n. 2. Krog på landet, för bönder.

BONDKUNG, m. 2. Konung, som tager bönderna i beskydd emot de höga herrarna och på allt sätt söker vinna allmogens tillgifvenhet. Denna benämning tilldelades isynnerhet svenska konungen Carl IX.

BONDKYRKA, f. 1. Kyrka i en landförsamling. — *Syn.* Landskyrka.

BONDEKÄRING, f. 2. (föraktligt) Gammat bondgvinna.

BONDEKÄRRA, f. 1. Kärra, sådan som den brukas af bönder, utan fjädrar, bekläddad och dyna i sitsen.

BONDLAND, n. 3. Förekommer i adverbiala uttrycket *På b-et*, som i nästan föraktlig mening säges, för att beteckna en nejd, der för det mesta endast bönder bo; äfv. landet i allmänhet. *Sälla sig ner på b-et*.

BONDLATER, m. 3. pl. Se *Bondmaner*.

BONDLIF, n. 5. Böndernas vanliga lefnads-sätt. Brukas mest i definit form. *B-ifvet har och sina behag*.

BONDLOLLA, f. 1. (fam.) Dum, rå, ohysad bond flicka.

BONDLURK, m. 2. Grof, tölpig, ohysad bonde (hem. 2, b). Brukas mest som skällsord. — *Syn.* Se *Bondlymmel*.

BONDLYMME, m. 2. pl. — *lymlar*. Blak, stursk eller bedräglig bonde (hem. 2, b). Brukas mest som skällsord. — *Syn.* Bondbasse, Bondlurk, Bondkanalje, Bondtupp, Bondslyngel, Bondtölp.

BONDMÄNER, n. 5. Det sätt att vara, som i allmänhet utmärker bönder. *På b.* (adv. talesätt), på bondvis. — *Syn.* Bondlater, Bondskick, Bondväsende.

BONDMAT, m. 2. sing. Sådant mat, som bönder i allmänhet lefva utaf. — *Syn.* Bondkost, Bondföda.

BONDMIN, n. 3. (fam. föraktl.) Dum, enfaldig, förlägen min, lik den, som ofta utmärker bönder.

BONDMÖSSA, f. 1. Sådant mössa, som bönder i allmänhet bruka, af olika form och beskaffenhet på olika orter.

BONDNATUR, böndnatur, f. 3. (fam. föraktl.) Sådant kroppsbekaffenhet, som i allmänhet tillhör bönder, d. v. s. stackare, uthärdigare, mindre ömtålig än deras, som tillhöra den så kallade herreklassen. *Han har en riktig b.*, d. v. s. tål vid allt.

BONDEPIGA, f. 1. Piga, i tjänst hos bondfolk. — En piga, som är i tjänst hos ståndsperson, kan icke rätteligen kallas Bondpiga, äfven om hon är född af bondfolk; lika litet en bondes dotter, som är hemma i föräldrahuset. Man säger i forra falltet endast Piga, i det sednare Bond flicka, Bonddotter.

BONDPINARE, m. 5. och **BONDPLÅGARE**, m. 3. En, som plågar bönder genom svåra skatter och deras stränga utkrävande, genom misshandling, hugg och slag, o. s. v. *Många godsägare dro b.; kyonfogdar, länsmän m. fl. äro det och stundom. Under Unionskonungarnes tid voro de danska fogdarne i Sverige grymma b.; bland dem Jösse Erikson uttra värst.*

BONDPOLSKA, f. 1. 1) Ett slags dans, allmänt brukligt ibland bondfolk. Utföres på många olika sätt och har därefter flera olika namn, såsom Slängpolska, Långpolska, Hanebopolska, Dalpolska, m. fl. — 2) Melodi eller musikstycke, hvarest en sådan dans utföres.

BONDPRÄKTIKA, böndpräktika, f. 1. Samling af erfarenhetsrön i hushålls- och landtmannavärf, beräknad att blifva väderlek, m. fl. ämnen af tillämplighet och nytta för jordbrukare. — Skrifves oftast *Böndpräktika*.

BONDPREJARE, m. 5. En, som prejar bönder i handel, vid skatternas utgörande, o. s. v.

BONDPREST, m. 3. (fam., nästan föraktl.) Prest på bondlandet, i en bondförsamling. Brukas isynnerhet om komminister och adjunker, men kan äfven sägas om pastorer.

BONDPRÅL, n. 3. (fam.) Brokigt lysande, smaklös granulat utan behag.

BONDPRÄLIG, a. 2. 1) (om person) Prydd på ett sätt, som har smak af bondprä. *En b. brud.* — 2) (om sak) Brokigt och smaklöst gran. *B. dragt.* — *Böndpräligt*, adv.

BONDQVICK, a. 2. Qvick på ett rätt och ohysadt eller dumt sätt, såsom i allmänhet förhållandet är med bönder, då de vilja vara qvicka.

BONDQVICKHET, f. 3. 1) Egenskapen att vara bondqvick. I denna hem. mindre brukligt. — 2) Rätt, ohysadt, dumt infall, hitford, beräknadt på att gälla som qvickhet.

BONDQVINNA, f. 1. Qvinnas af bondfolk. Säges i allmänhet både om gifta och ogifna, undantagandes barn, men isynnerhet om gifta, enklor och äldre ogifna qvinnor.

BONDROCK, m. 2. Rock, sådan som bönder i allmänhet bruka, af olika färg, snitt och tyg i olika landsorter.

BONDRÄNTA, f. 1. Ränta, skatt, som utgår af ett bondhemman.

BONDSEI, m. 3. Sådant sei, som är vanlig ibland bönder. *Det är en b. att hålla slätteröl. Antaga b-er.*

BONDSK, a. 2. (sammandraget af *Bondisk*) Se *Bondaktig*.

BONDSKA, f. 1. Bondspråk. *Tala b.* eller *på b.*

BONDSKINNARE, m. 3. Se *Böndprejare*.

BONDSKO, m. 3. pl. — *skar*. Sko af det slag, som bönder i allmänhet bruka.

BONDSKOMAKARE, m. 3. Skomakare, som har till yrke att förtärdiga skoplagg åt bönder.

BONDSKRINDA, f. 1. Skrinda, antingen på hjul eller modra, sådan som bönder begagna.

BONDSKRÄDDARE, m. 3. Skräddare, som har till yrke att förtärdiga kläder åt bondfolk.

BONDSLYNGEL, m. 2. pl. — *stynglar*. Se *Bondlymmel*.

BONDSNÅL, a. 2. 1) Snål på ett sätt, som ofta utmärker bönder, d. v. s. på ett dumt, enfaldigt sätt. — 2) (i schackspelet) Som gerna kniper bondpjeser.

BONDSON, m. 3. pl. — *söner*. 1) (i allmänhet) Son af bondfolk (utan afseende på lefnadsåldern). *Denne högs embetsman är född b.* — 2) Yngling af bondståndet, som vistas hemma i föräldrahuset.

BONDSPEL, n. 3. Spel, brukligt ibland allmog, såsom Tokspel, Pass, o. s. v.

BONDSPELMAN, m. 3. pl. — *män*. Spelman, som betjenar allmog med musik, vid bondbröllop, bondkalas, dansar o. s. v.

BONDSPRÅK, n. 3. Det slags värdslösare, råare språk, som allmog vanligtvis talar. *B-et är mer ovärdadt än det hysade talspråket, och ännu vida mer än skriftspråket, men äger i behåll många öfverlemningar ifrån fornspråket, som för språkforskaren äro af högsta värde.*

BONDSTUGA, f. 1. 1) a) Boningshus af det slag, som bönder vanligtvis bygga och bebo, i allmänhet bestående af stuga, kammare och så kallad ammanstuga. — b) Brukas äfven stundom om smärre bondhus, i samma mening som Bondkoja. — 2) Det stora rummet till höger ifrån förstugan i ett vanligt boningshus hos bönder, utgörande på en gång kök och hvardagsrum för hela familjen, och hvarest anför kammaren (der husbondfolket vanligtvis har sin sängplats) är belägen.

BONDSTYCKE, n. 4. Målning, som föreställer bönder, deras göremål, nöjen och tillhörigheter.

BONDSTÄND och **BONDESTÄND**, n. 5. 1) Böndernes samhällsställning. *Han tillhör b-et, är af b-et*. I denna mening brukas helst *Bondständ*. — 2) Det fjerde af rikets ständ, i fråga om allmänna angelägenheter, för hvilka afgörande fordras öfverläggning och beslut af folkombud, t. ex. på riksdagar, revisioner, berednings- och taxeringskomitéer, m. m. I denna betydelse brukas endast formen *Bondeständ*. *Ledamot af b-et, riksdagsman af detta ständ. Talman och sekreterare i b-et*.

BONDSÅNG, m. 3. 1) Sång (hem. 1) af bönder, en bondes eller bönders sjungande. *Hans sång är föga bättre än b.* — 2) Se *Bondvisa*.

BONDTRÖ, m. 3. sing. Blind, dum, af okunnighet härrörande tro, föreställningsätt, som ofta anträffas hos bondfolk. *Det är en b., att Hundturken köper barn, för att göda och slagta dem.*

BONDTRÖJA, f. 1. Tröja af groft tyg och eget snitt, sådan som bönder ofta bruka. Dit höra: Månströja, Qvintfolkströja, Vadmalströja, Öfver- och Undertröja, m. fl.

BONDTRUPP, m. 2. 1) Tupp af det vanligtvis sämre slags höns, som träffas hos bönder. — 2) (fam. föraktl.) Stursk, näsvis bonde. — *Syn.* Se *Bondlymmel*.

BONDTRÖLP, m. 2. (fam. föraktl.) Dum och tölpig bonde. — *Syn.* Se *Bondlymmel*.

BONDUPPROR, n. 3. Uppror, företaget isynnerhet af bönder utan medverkan af de öfriga klasserna i samhället. *Gustaf I hade många b. att bekämpa*.

BONDVAGN, m. 2. Sempel, grof vagn af det slag, som bönder i allmänhet begagna, för en eller två hästar (Eubets- och Tvåbets- eller Pörvagn), med stång och skaklar, samt grofva, omånde stolar, ofta endast släta bräden att sitta på, och dels att åka uti, dels att derpå forsla allhandla slags saker; för öfrigt ganske olika i olika länder och landsorter. *Lugn som en b.*, skämtsamt, ironiskt talesätt, hvarigenom man vill beteckna någon, som är hekymerlös, ehvad än hända må, icke låter sig något bekomma; kan äfven sägas om den, som ingen ro har eller får.

BONDVIS, *På b.*, adverbialt uttryck, som betyder: På böndernes sätt.

BONDVISÄ, f. 1. Visa, som i allmänhet sjunges af bönder. Förveclas ofta med Folkvisan, som dock mera tillhör folket i allmänhet; nationen, och utan tvifvel i forntiden oftast utgått ifrån de högre klasserna i samhället, churu den i vår tid icke sällan finnes adragen till Bondvisans lägre krets.

BONDVÄSENDE, n. 4. Det sätt att vara, tänka och handla, som i allmänhet utmärker bönder: *BONG*, se *Bingbong*.

BONING, f. 2. 1) Hus, der någon har sitt hem. Har afseende både på husets inre och yttre, men isynnerhet på rummen, deras inredning och beskaffenhet. *Se der min b.!* *De omgifva sina b-er med palissader. Heilken begåm b.!* — *Syn.* Boningshus. — 2) (fig.) Plats, ort, ställe, der någon bor, vistas, har sitt hem (äfven om der inga hus finnas). *Hev har han sin b.?* *vid floden. Han hade länge sin b. i en grotta.* (Bibl.) *De saliges b-er*, himmelriket. *De osaliges b-er*, helvetet, Tartaren. (Rom. o. grek. myt.) *De sällas b-er*, Elysen. — *Syn.* Boningsplats, Boplatz, Boningsort, Bostad, Hem, Hemvist.

BONING, f. 2. Se *Bonande*.

BONINGSBUS, n. 3. Hus, der människor bo (till skillnad ifrån uthus och ladugårdsbus). *B-en på en gård utgöra hvad man kallar Mangården.* — *Syn.* Boning.

BONINGSORT, m. 3. Ort, trakt, der man har sin boning, sitt hem. Säges om större och mindre trakter af ett land, landskap, härad, socknar, o. s. v., men ej gerna om städer, byar och enstaka gårdar: *Man säger då Boningsplats. Dalarne, Mora socken, trakten omkring Siljan är en sund b. Hev har han sin b.?* *I Elysborgs län.*

BONINGSPLATS, m. 3. Plats, ställe, der någon har sin boning, sitt hem. Säges om städer, byar och enstaka gårdar. Jfr *Boningsort*. *Hev har han sin b.?* *I Stockholm, i Nätra by. Huga är en förtjusande b.*

BONINGSRUM, n. 3. Rum, inredt att bebös (till skillnad ifrån kök, skafferier, handkammare, m. m.).

BONIT, -it, m. 3. (nat. hist.) Ett slags taggfenig Bonfisk, i tropikhafven, med fyra svaria lång-ränder på sidorna. Scomber Pelamys.

BONJOUR, bångschör, m. 3. (fr.) Tätt åtsittande, lätt lifrock, som går ned på halfta läret.

Anm. Begagnades ursprungligen vid morgonbesök och har deraf sitt namn (egenl. *god dag!*).

BONNET, bänst, m. 3. (sjöt.) Smalt segel, som i godt väder fästes vid underliket af ett annat segel, för att öka dess vindfång.

BONVIVANT, bångvivanng, m. 3. (fr.) Person, som tycker om nöje och vällefnad; sialig människa; goddagspilt.

BONZ, bänns, m. 3. Kinesisk eller japansk prest af Fohis religion.

BONASSLA, f. 1. Ört af fam. Läppblommige, med rödaktiga blommor. *Leonurus Cardiaea*.

BOPÄLAR, m. 2. pl. (Fig.) *Slå ned sina b.*, bosätta sig på något ställe. *Fåsta sina b.*, förblifva för beständig boende på något ställe, der man förut vistats.

BOR, n. 5. (kem.) Metalloid, som utgör den brännbara radikalen i boraxsyran. Kallades först Boracium och Boron.

BORACIF, -- s'f, m. 5. (mineral.) Ett kristalliseradt fossil, bestående af boraxsyrad talkjord.

BORAX, boräcks, m. 3. sing. (kem.) Basiskt boraxsyrad natron, ett salt, som utvitrar på jorden flerstädes. Det mesta hitföres ifrån södra Asien, under namn af Tinkal eller rå Borax, renas i Holland och kallas sedan raffinerad Borax.

BORAXDOSÄ, f. 1. (metallarb.) Bleckdosa med ett snedt utgående, upptill öppet rör, hvarur borax utströts på metallstycken, som skola sammanfådas.

BORAXGLAS, n. 3. (kem.) Det klara, ofärgade glas, som uppkommer af borax, då den smälter vid hög temperatur. Nyttjas såsom fluss vid lödning och vid blåsrörprof.

BORAXSALT, n. 3. (kem.) Förening af boraxsyra med en bas.

BORAXSYRA eller **BORSYRA**, f. 1. (kem.) Syra, som erhålles af borax, och består af bor och syre.

BORAXSYRAD, a. 2. (kem.) Förenad med boraxsyra. *B-t natron*.

BORD, n. 5. 1) (i gamla språket *Baurd* ell. *Bord*, af *Bæra*, bära) a) Bohagsting, bestående af en merendels fyrkantig eller rund skifva af trä eller sten, hvilande på en eller flera (vanligtvis fyra) stöd, kallade fötter, och begagna till derpå lägga, sätta eller ställa hvarjehanda saker, för beqvämhet skull, då man äter, arbetar eller har någon förrättning för sig. Bildar en mängd sammansättningar, såsom Matbord, Arbetsbord, Skrifbord, Marmorbord, Köksbord, Hörnbord, Fällbord m. fl., hvilka alla ses på sina behöriga ställen.

B. med en fot, med tre, fyra fötter. Lägga, sätta, ställa något på b-et. Hunden ligger under b-et. Dricka så, att man faller under b-et. (Fig., i fråga om rådpålagande församlingar) *Lägga en sak på b-et*, uppskjuta överläggningen derom. *Begära en motion o. s. v. på b-et*, begära, att överläggningen derom måtte uppskjutas. *Handlingarne ligga på b-et*, äro bordlagda, målet kommer under vidare överläggning. — *b)* (uti inskränkare mening) Bord, hvarvid man spisar, dukadt bord. *Duka ett b.*, *b-et. Taga af ell. duka af b-et. Sätta fram mat på b-et. Komma på b-et*, framsättas. *Herrskapets b.*, *tjenstfolkets b.* (se äf. *Kommarbord*). *Vid b-et*, under måltiden. *Gå till bords*, gå att äta. *Sätta sig till b-s*, sätta sig ned vid bordet, för att äta. *Sitta till b-s*, sitta vid bordet och äta. *Sitta länge till b-s*, *Stiga upp ifrån b-et*, sluta måltiden. *Vara uppsågen ifrån b-et*, *Läsa till, ifrån b-s*, göra bön före, efter måltiden. (Fig.) *Sätta foten under eget b.*, vara sin egen. *Hålla b.*, gifva folk att äta. *Hålla eget b.*, hafva egen hushållning. *Hafva ett godt, dåligt b.*, hafva god, dålig mat. *Tycka om ett godt b.* *Låta någon gå till sitt b.*, låta någon spisa vid sitt

bord, gifva någon föda. *Hafva frillt b. hos någon*, få sin mat hos någon för intet. — Hit hör äfven det kyrkliga uttrycket: *Herrans B.*, *Guds B.*, Natvardens sakrament. *Gå till Guds b.*, anamma den heliga natvarden. — *Syn. Taffel*: (fig.) Måltid, Kost, Mat, Föda. — *c)* (i kiromantien) *Handens b.*, rummet emellan bordlinien och naturliga medellinien. — *2)* (i gamla språket *Bard*, *Bord*, egentl.: Kant, Rand) *Sjelfva sidan af ett fartyg rundt omkring uppe vid däck*. Här af uttrycken *Babord*, *Styrbord*. *Skepp med högt b.* *Kasta öfver b.*, kasta från fartyget i sjön. *Falla öfver b.*, falla från fartyget i sjön. *En man öfver b.!* en man har fallit i sjön! *Om b.* (in öfver fartygets kant), inne i, på fartyget. *Gå, stiga, komma, vara om b.*, *om b. på ett fartyg*. *Föra, taga om b.* *Flytta om b.* *på annat skepp*. *Hafva varor om b.* *Hafva befälet om b.* *på ett skepp*. *Lägga om b.* *med ett fartyg*, låta ett fartyg, en farkost lägga intill detsamma. *Lägga från b.*, lemma ett fartyg, der man legat till. (Fig., pop. o. fam.) *Lägga sig om b. med någon*, inlåta sig i nära förtrolighet med någon. *Lägga sig om b. med något*, blanda sig uti, befatta sig med något.

BORD, hård, m. 3. *Se Bård*.

BORDBÄNK, m. 2. Liggsställning, i form af en bänk, ofvantill försedd med lock att sitta på. Kallas äf. Fällbänk.

BORDBÖN, se *Bordsbön*.

BORDDISKURS, bördisskürs, m. 3. Santal under måltiden. [Bordsdiskurs.]

BORDDUK, m. 2. Duk, som begagnas att utbreda öfver bord, vid måltid, eller när kaffe, te o. d. serveras. Skrifves af somliga *Bordsduk*.

BORDELL, bärdäll, m. 3. (fr. *Bordel*) Horhus.

BORDERÄ, bärdära, v. a. 1. (fr. *Border*) Kanta, sätta kant på. — *Borderande*, n. 4. o. *Bordering*, f. 2.

BORDFOT, m. 3. pl. — *fötter*. Fot, stöd, hvarpå en bordskifva hvilat. Skrifves af somliga *Bordsfot*.

BORDFÄRDIG, se *Bil*.

BORDEGAFFEL, m. 2. pl. — *gafflar*. Gaffel, som begagnas vid spisning. *B-filar af silfver*. Kallas så till skillnad ifrån *Köttgaffel*, m. fl. [Bordsgaffel.]

BORDEKLOCKA, f. 1. Liten ringklocka, hvarmed betjening inkallas, och som man vanligtvis har stående på ett bord bredvid sig. Skrifves äf. *Bordsklocka*.

BORDEKNIF, m. 2. pl. — *knifvar*. Knif, som begagnas vid spisning, för att sönderskära maten på tallriken. *Ett par b-var med tillhörande gafflar*. Uttrycket: *Ett dussin b-var*, innefattar äfven dertill hörande gafflar. — Skrifves äfven *Bordsknif*.

BORDEKRÄTS, n. 3. Kräts (se d. o.), som samlas på verkbordet hos guld- och silfverarbetare.

BORDEKÄRL, n. 5. Kärl, som vid måltid begagnas, såsom fat, skålar, tallrikar, glas, m. m., men hvarken knivar, gafflar eller skedar. Skrifves äfven *Bordskärl*.

BORDELAMPA, f. 1. Lampa, som begagnas stående på bord. Brukas som motstycke till *Vägg-lampa*. Skrifves äfven *Bordslampa*.

BORDELEXA, se *Bordslexa*.

BORDLINE, f. 5. Benämning på fjerde hufvudlinien i handen, som tager sin början nere vid lillfingeret och går upp emot pekfingeret. Kallas äfven *Lyckolinien*.

BORDSLIST, f. 3. List vid kanten af ett bord.

BORDELDÄDA, se *Bordsläda*.

BORDELAGGA, v. a. 2. (böjes som *Lägga*) 1) Lägga på bordet. Brukas i denna bem. endast i fråga om offentliga rådpålagningar. *B. en handling*, *en motion o. s. v.*, uppskjuta överläggningen derom, afgörandet deraf. — 2) (skeppsb.) Med plank bekläda ett fartyg utvändigt. — *Bord-läggande*, n. 4.

BORDELAGGNING, f. 2. 1) Handlingen, då man bordlägger. — 2) Plankbeklädnad, som be-täckter ytre sidan af ett fartygs timmer eller spant.

BORDEMATTA, f. 1. Liten matta af halm o. d., som lägges utpå bordduken, för att derpå sätta fat, skålar o. d., som innehålla mat.

BORDEPLATA, bördplata, m. 3. Låg, platt ställning, vanligtvis af pläter och ofta på ädre sidan belagd med spegelglas, hvilken, öfvanpå besatt med åtskilliga ornament, till prydnad sättes midt upp ett matbord.

BORDESALT, n. 5. Finmalet salt af finare sort, som i saltkar framsättes på bordet vid måltider.

BORDESBÖN, f. 3. Bön, som löses före eller efter måltiden. Skrifves af somliga *Bordsbön*.

BORDESDISKURS, se *Bordsdiskurs*.

BORDESDUK, se *Bordduk*.

BORDESERVIS, bördsserwis, m. 3. Servis (se d. o.), som begagnas vid måltider. Nyttjas som motstycke till *Kaffeservis*, *Teservis*.

BORDESLOT, se *Bordfot*.

BORDESRANNE, m. 2. pl. — *grannar*. Person, som under måltid sitter utmed en annan vid bordet.

BORDESGÄST, m. 3. Person, som deltagar i måltiden hos någon.

BORDESIDA, f. 1. Sida af ett bord. *Öfre, nedre b-n*.

BORDESILFVER, n. 5. sing. Samteliga kärl och redskap af silfver, som begagnas vid måltid, såsom skedar, gafflar, knivar, sockerskålar, säs-skålar, m. m.

BORDESKÄMRAT, m. 3. Person, som under en måltid sitter vid samma bord med en annan.

BORDESKANT, m. 3. Kanten af ett bord. *Vid, på b-en*.

BORDESKICK, n. 3. (gam.) Den ordning, som vid måltider iaktogs i afseende på gästernes platser, m. m.

BORDESKIFVA, f. 1. Skifvan eller öfre jemna delen af ett bord, vanligtvis fast, ligande vägrätt på stöden eller fötterna, men stundom äfven rörlig, då den antingen slås upp eller faller ned, när bordet skall begagnas.

BORDESKLOCKA, **BORDESKNIF**, **BORDESKÄRL**, **BORDESLAMPA**, se *Bordsklocka*, &c.

BORDESLIXA, f. 1. *Se Bordsbön*.

BORDESLÄDA, f. 1. Dragläda under skifvan på ett bord.

BORDESSKIFVA, se *Bordskifva*.

BORDESTAKE, m. 2. pl. — *stakar*. Ett slags större stake, som begagnas att sätta på matbord, under måltider.

BORDESTUDSARE, m. 3. Mindre pendelur, infattadt i ett prydligt fodral, lagom stort att sättas på bord, chiffonnierer o. d.

BORDESTÄLL, n. 3. 1) Liten ställning, öfverst med en något sluttande skifva af trä, att ställa öfvanpå ett bord, för att göra det beqvämare vid skrifning eller ritning. — 2) *Se Bordsryttut*.

BORDESYRTUT, bördssyrtrut, m. 3. (af det franska *sur tout*) En liten ställning af trä eller

silfver, med flera sammanstående rum för åtskilliga små flaskor, innehållande hvarjehanda tillbehör vid en måltid, såsom ättika, olja, peppar, senap, m. m.; har vanligen sin plats midt upp på bordet. Kallas äf. *Bordståll*.

BORDESÄLLSKAP, n. 3. o. 3. 1) Samteliga personer, som deltaga i en måltid. — 2) Person, som gör en annan sällskap vid en måltid. *Hon hade intet annat b. än sin husmanssäll*.

BORDESÄNDA, f. 1. sing. eller **BORDESÄNDE**, m. 2. pl. — *ändar*. En af de kortare sidorna på ett aflångt bord. *Öfre, nedre b-n*. *Vid begge b-ndarna*. — Jfr. *Ända* och *Ände*.

BORDETYG, n. 5. Samteliga kärl, verktyg och saker, hvaraf man begagnar sig vid en måltid, såsom fat, skålar, glas, knivar, gafflar, skedar, m. m., med undantag af *Duktyg*.

BORDETÄCKE, n. 4. Tyg af åtskilligt slag (men ej af dräll eller duktyg), som lägges på somliga bord (satongsbord, divansbord, tebord m. fl.), till skydd eller prydnad.

BORDEUNA, bärdöna, f. 1. Ett slags orgelstämma, från 8 till 10 fot; tjernar till grundstämma för manualen.

BORDUR, n. 3. 1) Fickur, som man i ett litet fodral har stående på ett bord. — 2) *Se Bordsstudsa*.

BORDEVAKTS, adv. (söjl.) Åt någondera af sidorna på däck af ett fartyg.

BORDEVIN, n. 5. Sådant vin, som vanligtvis driekes till måltiden. Säges till skillnad ifrån *Desertvin*. — *Syn. Matvin*.

BORDEVISA, f. 1. Sångtycke, passande att afsjungas vid en måltid, när man sitter vid bordet eller strax efter sedan man stigit upp derifrån.

BORDEVÄN, m. 5. pl. — *vänner*. Person, som ofta äter vid ens bord och är ens vän för maten skull. — *Syn. Parasit, Snyltgäst, Matsnögare*.

BORDEVÄNSKAP, f. 3. Sådant slags vänskap, som en bordvän (se d. o.) huser.

BORRE, nom. prop. m. 1) (nord. myt.) *B.* eller *Bör*, son till *Bure*, fader till *Oden*, *Willi* och *We*. — 2) (rom. myt.) *Boreas* eller *nordanvinden*.

BOREN, bärröna, en äldre form af *Buren*, part. pass. af verbet *Bära*. Brukas ännu någon gång i samma mening som *Född*, t. ex.: *B. adelsman*, d. v. s. adelsman född. Förekommer isynnerhet uti åtskilliga sammansättningar, såsom: *Friborcu*, *Högborcu*, *Välborcu*, *Högvälborcu*.

BORG, m. 2. 1) (i äldre tider) *a)* (i allm.) Befästadt slott. *Acropolis kallades b-en i Athen*, *Capitolium den i Rom*. — *Syn. Fäste, Fästning*. — *b)* (i fråga om medeltiden) Befästadt, vanligtvis på ett berg belaget slott, der en furste, greve, baron eller riddare (borgherre) hade sitt säte. *B-arne voro vanligtvis omgifna af flera ånars höga ringmurar, stundom tre utanför hvarandra, stundom äfven af graffer*. Hit torde äfven bära föras det i lagstil ännu brukliga uttrycket: *Inom Konungens b.*, d. v. s. inom gränsen af en viss fredlyst plats omkring ett kongligt slott. — *Syn. Fäste, Slott*. — *c)* *For-* dom, i de nordiska länderna, äfven benämning på stad, emedan borgar, fästena voro der den första upprinnelse till städer. Det fornsvenska *Birka* var i grunden samma ord och ägde samma bemärkelse. Deraf *Birkekarlar*, borgare, handelsmän. Numera finnes bemärkelsen af stad kvar endast i ortnamn, såsom *Sölvisborg*, *Wenersborg*, m. fl. — Ordet bildar för öfrigt flera sammansättningar, hvilka

alla ses på sina ställen. — 2) (fig. i kyrklig stil) Försvar, skydd, beskärm. »Gud är oss en väldig borg». — *Syn. Se Beskydd.* — 5) (i sjöväsendet) a) Brukas i sammansättningar, för att beteckna en ända, som i nödfall begagnas till styrka en annan ända med, t. ex. Borgbrass, Borgkardel, Borgskot, m. fl. — b) Tåg, som på ett hölladadt fartyg slås om toppen af andra masterna och hålås an på hålken, i händelse gömloparne skulle brista.

BORGA, v. a. 1. 1) Köpa på kredit. Brukas endast om varor, som säljas i minuthandel. *B. varor af någon. Han får b. så mycket han vill hos handelsman N.* — 2) Lemna på kredit (jfr. bem. 1). *Jag har nu b-t för 100 Rdr åt honom.* — *Syn. (i borga.)* — V. n. (mindre brukl.) 1) Gå i borgen. *B. för någon.* — *Syn. Kavera.* — 2) (fig.) Ansvara för. *Jag b-r för varans godhet.*

BORGANDE, n. 4. Handlingen, då man borgar.

BORGARADEL, m. 2. sing. Ett slags adel i vissa länder, under medeltiden, bestående af de förnämsta familjerna i en stad, hvilka hade utslutande rätt till deltagande i stadens styrelse.

BORGARAKTIG, a. 2. 1) (om person) Som i tal, skick, väsende, handlings- och tänkesätt liknar en borgare. *Han är så b. Se b. ut.* — 2) (om sak) Liknande något, som i allmänhet pågar utmärkta borgare. *B. m. m. B-t utseende. B-t handlingssätt, skick, sätt all vara, väsende.* — Ordet har i båda hem. en nästan föraktlig mening, och gäller som motsats emot Adlig, Ridderlig, Beteftvad, Bildad. — *Syn. Borgarmessig.*

BORGARAKTIGHET, f. 3. Egenskapen att vara borgaraktig.

BORGARAKTIGT, adv. På borgaraktigt sätt, vis; såsom en borgare.

BORGARBARN, n. 3. Barn af föräldrar, som tillhöra borgarståndet.

BORGARBREF, n. 3. Dokument, hvarigenom en person förklarar vara borgare i en stad.

BORGARDOTTER, f. 2. pl. — *döttrar.* Dotter af föräldrar, som tillhöra borgarståndet.

BORGARNE, m. 3. (har i definit form *Borgarne* ell. *Borgarena*) 1) Man, hvilken har laglig rättighet att för egen räkning driva handel eller idka slöjd i stad eller köping. *Vara, blifva b. i en stad.* — *Syn. Borgersman.* — 2) Medlem af borgarståndet, såsom riksstånd betraktadt. Brukas i denna bem. såsom motsätycke till Adelsman, Prest och Bondes. *Två riksdagsmän, en b. och en bonde.* I dagligt tal brukas ofta definitiva formen af ordet, för att beteckna Borgarståndet på en riksdag, t. ex.: *B-rarne hafva haft plenium i dag.*

BORGARED, m. 3. Ed, som någon aflägger, då han blir borgare.

BORGARFLICKA, f. 1. Ung, ogift qvinna, hvars föräldrar tillhöra borgarståndet, och som vistas hemma i föräldrahuset eller hos någon annan borgare.

BORGARFOLK, n. 3. Personer, som tillhöra borgarståndet, både äldre, yngre och af beggedera könst. *Det var bara b. på balen. Vara af b., tillhöra borgarklassen.*

BORGARHUS, n. 3. Familj af borgarståndet. *Han är bekant i flera hyggliga b.*

BORGARHUSTRU, f. 2. pl. — *hustrur.* Hustru till en man, som tillhör borgarståndet.

BORGARHÖGFÄRD, f. 3. sing. Det slags högfärd, som ofta anträffas hos personer af borgarklassen.

BORGARKLASS, m. 3. Den samhällsklass, som utgöres af personer, hörande till borgarståndet.

BORGARKRONA, f. 1. Eklöfskrans, som hos Romarne till belöning gafs åt den, hvilken i strid med fäderneslandets fiender hade räddat en medborgares lif.

BORGARMESSIG, a. 2. Se *Borgaraktig.*

BORGARNING, f. 2. Se *Borgertig utring* (under *Borgertig*).

BORGARRÄTT, m. 3. Rättighet, tillkommande medlemmarna af borgerskapet i en stad.

BORGARSED, m. 3. Sådan sed, som anträffas endast hos borgarfolk. Brukas sällan, mest i plur.

BORGARSKOLA, f. 1. Skola, inrättad endast för barn af föräldrar, tillhörande borgarståndet.

BORGARSON, m. 3. pl. — *söner.* Son af borgarfolk.

BORGARSTÄND, n. 3. 1) Det stånd eller den klass af medborgare i samhället, dit alla de personer höra, hvilka i städer driva handel eller annat borgerligt yrke, vare sig som husbönder eller arbetare åt andra, jemte deras bustrur, barn och tjänstefolk. Borgarståndet innefattar således uti sig Borgerskapet. — 2) Det tredje i ordningen af de fyra riksstånden, på svenska riksdagar. *Riksdagsman, riksdagsfullmäktig, ledamot af b-et. B-et har afslagit den kongliga propositionen.* — *Syn. Tredje Ståndet, Borgarne, Ständernes fullmäktige.* — 3) Borgarfolks samhällsställning. Brukas i denna bem. blott indefinit. *Vara af b.*

BORGARTING, n. 3. (hist.) Så kallades, i Sveriges äldsta tider, turtima sammankomst af lagmännen och de mest ansedda personer i landet, hvarvid nytt konungaval förrättades.

BORGARVÄKT, c. 3. 1) Vaktställning, som bestrides af borgerskapet i en stad. — 2) Trupp, som bestrider sådan vaktställning. — 3) (maskullin) Enskilt man, som tillhör sådan trupp. — Ordet brukas numera endast i fråga om utländska förhållanden.

BORGARVÄN, på b., adv. se *Borgaraktigt.*

BORGARVÄN, m. 3. pl. — *vänner.* (foga brukl.) Vän af borgare, vännare af borgarståndet.

BORGEN, m. sing. 1) Ansvar, som någon ikläder sig för en annan, antingen: a) att betala i hans ställe, om han brister i sin betalningsskyldighet; eller b) i händelse han är anklagad för brott eller befinner sig i långenskap: att inställa sig själf i fängelse eller erlagga viss utsatt plikt, om han ryumar eller uteblifver ifrån inställelse vid domstolen. *Antaglig, god, vederhäftig b.* (dessa uttryck tillhöra äfven bem. 2). *B. för kostnad och skada. Proprie b., se Proprie.* *Fördrå, begära, erbjuda b. Antaga, godkänna en b. Teckna, skrifva b. på en skuldsedel. Gå i b. för någon, iklåda sig förenämde ansvar för någon. Emot b., emot vilkor, att borgen ställes.* (Ordspr.) *Dem, som går i b., går i sorgen.* att gå i borgen för någon kan lätt medföra förlust. — *Syn. Kaution.* — 2) Person, som ikläder sig förenämde ansvar för en annan. *Hvem har han fått till b.? Herr N. Ställa, sätta b. för sig,* anskaffa person, som ansvarar för skuldens betalande, för inställelse inför domstol, o. s. v. — *Syn. Löftesman, Borgesman, Kautionist.* — 3) På b., adverbialt uttryck, som betyder: på kredit. *Taga, lemna varor på b.*

BORGENSFÖRBINDELSE, f. 3. Skriftlig förbindelse, hvarigenom någon ikläder sig ansvar för en annan, såsom borgen (bem. 2). *Skrifva, teckna b. å en skuldsedel.*

BORGENSSKRIFT, f. 3. Särskilt skriftlig förbindelse, hvarigenom någon ikläder sig ansvar för borgen (bem. 2) för en annan.

BORGENSSUMMA, f. 1. (mindre brukl.) Den summa, för hvilken en borgesman förbundit sig att ansvara.

BORGENSUNDERSKRIFT, f. 3. Underskrift på skuldsedel o. d., hvarmedelst man ikläder sig ansvar för annans skuld.

BORGENÄR, m. 3. Person, till hvilken man är skyldig penningar, vare sig genom lån, köp eller på grund af någon slags förbindelse. *En af hans b-er. B-erne hafva beslutat, att massans fasta egendom skall försäljas.* — *Syn. Fordringsägare, Kreditor* (mest i plur.).

BORGENÅRSED, m. 3. Ed, som fordringsägare aflägger inför domstol, för att styrka riktigheten af sin fordran.

BORGERLIG, a. 2. 1) Som tillhör eller har afseende på borgarståndet (bem. 1 o. 3). *B-t yrke, b. rörelse, näring,* som drives i en stad af personer, hvilka tillhöra borgarståndet. — 2) Som tillhör eller har afseende på samhället i allmänhet. I vissa fall liktydigt med Medborgerlig. *Den b-a sammanlefnaden,* lifvet i samhälle, samhällslefnaden. *B. skatt och tunga,* som åligger någon i egenskap af samhällsmedlem. *B-t krig,* inbördes krig emellan samhällets egna medlemmar. *B-a rättigheter,* sådana som man äger i egenskap af statsborgare. *B. död,* tillstånd, då någon är utesluten ifrån åtnjutandet af borgerliga rättigheter. — 3) a) Tillhörande civila embetsmannaklassen, borgarståndet eller ståndspersonsklassen (i motsats till adel, militär och prester). *Till festen voro afven några b-a personer inbjudne. B-t embete. B. tjänst, syssla. B-a värkf.* — *Syn. Civil.* — b) (både i god och dålig mening) Se *Borgaraktig*, 2. *Föra ett b-t lefnadssätt, lefva enkelt, tårnigt; äfv. snält. B-a tänkesätt, fazoner. B-t skick, väsende.* — 4) (i tidsräkningen) *B. tid,* det vanliga sättet att räkna dygnets timmar ifrån midnatt till midnatt, i tvenne omgångar af tolf timmar för hvarje. Brukas i motsats till Nautisk och Astronomisk Tid.

BORGERLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara borgerlig i bem. 3, b.

BORGERLIGT, adv. På borgerligt sätt (se *Borgertig*, 3, b). *Lefva b. Spela b., spela lågt spel.* — *Syn. Borgaraktigt.*

BORGERSKAP, n. 3 o. 3. Samteliga borgarne i en stad, betraktade såsom corps. *Stockholms b. B-ets kavalleri och infanteri.*

BORGERSMAN, m. 3. pl. — *män.* Borgare (bem. 1). Är numera något föråldrad, men brukas stundom såsom ett finare uttryck för Borgare, och alltid i god mening. *En allvarsam, hederlig, redbar och rättshaffens b.*

BORGESMAN, m. 3. pl. — *män.* Se *Borgen*, 2.

BORGFÖGDE, m. 2. pl. — *fogdar.* 1) Person, som hade öfveruppsendet på en borg. — 2) Hofmästare på ett furstligt residenslott.

BORGFRED, m. 3. sing. Den säkerhet, som man, i kraft af vissa privilegier för sådana ställen, njuter inom Konungens borg, d. v. s. inom ett visst område vid kongliga slott eller annan plats, som sålunda är fridlyst.

BORGGREFFE, se *Burggreffe*.

BORGGÅRD, m. 2. Gården innanför murarna af en borg, ett slott, vare sig kongligt eller enskilt. *Gripsholms slott har två b-ar. Yttre och inre b-en.*

BORGERRE, m. 2. pl. — *herrar.* Ägare af en borg. Brukas endast i fråga om medeltidens förhållanden.

BORGLÄGER, n. 3. (hist., gam.) 1) Vinterläger. Hade sitt namn deraf, att det alltid var befästadt och liknade en borg. — 2) I sednare tider betecknades dermed, hvad numera benämnas Inqvartering.

BORGMASTARE, m. 3. Embetsman, som står i spetsen för en stads styrelse. I *Stockholm voro fordom fyra b., nämligen justitie-, handels-, embets- och byggnads- samt politie-borgmästaren. B. och råd,* borgmästaren jemte bistårne i rådhusrätten eller rådmännen. — 2) *Romersk b.,* uttryck, som fordom begagnades för Romersk Consul. **BORGMASTARINNA**, f. 1. Hustru åt eller enka efter en borgmästare.

BORGMASTARSTENÄR, m. 2. pl. Den rad af större stenar, som löper på midten jäms utåt en stenlagd stadsruta.

BORGMASTARSYSSLA, f. 1. En borgmästarres (bem. 1) embete.

BORGMASTERSKAP, n. 3 o. 3. En borgmästarres embete, värdighet, förrättningar och göromål.

BORGNING, f. 3. (mindre brukl.) Se *Borgande*.

BORGRÄTT, m. 3. Domstol, särskilt bestående för ett kongligt slott, dess embets- och tjänstefolk, samt för handläggande af alla mål, som angingo borgfreden (se d. o.). Hade sin upprinnelse från de forna borghervernes rättighet att sjelfve skipa lag och rätt öfver sina underlyfande.

BORGSTAG, n. 5. (sjöt.) Tåg, som är något smäckrare än fasta staget och kan ersätta detta, i fall det skadas.

BORGSTROPP, m. 2. (sjöt.) Den svåra stropp, vanligen af jern, hvari en underråd hänger.

BORICKA, f. 1. (af det franska *Bourrique*) Ett slags äsna. *Dum som en b.*

BORNERA, barnära, v. a. 1. (fr. *Borner*) Inskränkta, begränsa. — V. n. Fradga sig. *Champagnen b-r.*

BORNERANDE, a. p. 1. Säges om dricka, vin, som har den egenskapen att fradga sig, när det isläs.

BORR, m. 2. o. n. 3. Verktyg, bestående af ett smalt jern (Borjern, Borrlings), nedtill mer eller mindre spetsigt, urhålladt och med hyassa kanter, samt upptill fästadt i ett träskärf; begagnas till att genom spetsens vridning rundt omkring uti ett föremål (trä, sten, jern) deri göra runda hål. Nyttjas af snickare, timmermän, m. fl. Grofvaste sorten deraf kallas Nalvare. Är för öfrigt af flera olika slag, såsom Borghorr, Spetsborr, Drillborr, Förborr, Kanonborr, Svickborr, m. fl. hvilka ses på sina ställen. [Borr.]

BORRA, v. a. o. n. 1. 1) Medelst borr göra hål: a) (aktivt) *B. hål i, genom något. B. trä, sten, jern. B. en kanon, en bösspipa,* medelst borring göra dem ihålliga, så att de kunna begagnas till skjutning. *B. igenom,* medelst borr göra ett hål, som går tvärs igenom ett föremål, så att man kan se dagern derigenom (*Genomborra* brukas endast i fig. mening). *B. i sank,* genom borring göra hål i ett fartyg, så att det sjunker. *B. om,* medelst borr göra hål äno, då det gamla på något sätt blifvit täppt; äfv. göra hål på annat ställe i ett föremål eller ått annat håll. *B. upp,* medelst borr göra öppning på något (t. ex. en tunn). äfv. *B. upp ett hål,* göra det fullt färdigt. *B. är,* se *Urborra. B. ut,* genom en grofve borr göra ett förut varande hål i ett föremål äno vidare, t. ex. b. ut en kanon;

se äfv. *Uborra*. — *b*) (neutralt) *Hålla på att b. B. i trä. B. emot*, borra från ena sidan af ett föremål midt emot en annan, som ifrån andra sidan borrar hål deruti. *B. före*, med en mindre borr göra ett hål, hvart en större sedan sättes, för att göra den egentliga öppningen. *B. genom* (tonvigten på Borra), medelst borr göra hål i ett ämne, utan att det behöfver gå tvärs igenom. *B. på något*, vara sysselsatt med att borra något (t. ex. ett bräde, en kanon, en bössa). — 2) (fig., både aktivt och neutralt) Skjuta eller tränga in med en kringvridande rörelse, liksom då man borrar. Brukas i denna hem. nästan alltid med efterföljande preposition. *B. i'n hufvudet, handen i något. B. handen igenom något. B. ut hufvudet, handen igenom något.* — *Syn. Se Tränga*, v. a. — *B. sig*, v. r. 1) (med efterföljande partikel) a) Medelst borring laga, att man kommer in, ut o. s. v. till ett ställe. *B. sig igenom, in, ut. Tjufvarne b-de sig in i rummet. Han har b-t sig ut ur fängelset.* — *b*) (om maskar, m. fl.) Med tillhjälp af något kroppens verktyg tränga sig in, igenom &c. *En mask har b-t sig in i frukten.* — *c*) Genom en vridande rörelse tränga in en del af kroppen uti något. *B. sig med hufvudet under kudden. Se, hur katten b-r sig in under täcket.* — 2) Sättes om hästar, då de hafva den ovnan att sparka hål i marken, så att fötterna deraf skadas. [Bärra.]

BORRANDE, n. 4. Handlingen, då man borrar.

BORRARE, m. 5. En, som borrar (hem. 4).
BORRAX, n. 5. Den nedre hvassa delen af jeruet på en borr.

BORRBÄGGE, m. 2. pl. — *baggar*. Insektslägte af Skalbaggarnes ordning, vars larver bo i trädens bast, emellan barken och veden, samt göra deri gångar med otaliga vinklar, ofta liknande en skrift, hvarföre de fått namnet Boktryckare. Kallas äfv. Barkbagge. *Bostrichus Typographus*.
BORRBILL, m. 2. Insekt af Skalbaggarnes ordning, rödbrun, med hvita borstränder; lever i gammalt virke, samt i böcker och lådor för insektsamlingar. *Ptinus Fur*.

BORBRICKA, f. 1. Bröstbord, hvaremot arbetaren stöder borrhufvudet vid borring.
BORBRÅDE, n. 4. Bräde, som arbetaren hänger för bröstet, för att deremot stödja borrhufvudet vid borring. Kallas äfv. Borrskiva.

BORRBÄNK, m. 2. 1) Stadig ställning af trä, hvarpå det föremål hvilat, som skall borrar. — 2) Borrmaskin till utborring af bösspipor, hjulsnaf, m. m.

BORRE, m. 2. pl. *borrar*. Se *Kardborre*.
BORREN, bårren, n. 2. def. Ett slags sjukdom i fötterna på hästar.

BORRESLAF, m. 2. pl. — *lafvar*. (bot.) Ett lafslägte. *Borrera*.

BORRFEL, n. 5. Fel i kulloppet på kanon eller gevär, tillkommet vid borring.

BORRHÄMMARE, m. 5. Hämmare, som begagnas vid bergborring. — *Syn. Borrlägg.*

BORRHUFVUD, n. 4. pl. — *hufvuden*. 1) Öfversta ändan af ett borrskaft. — 2) Öfversta ändan af borrstängin i en borrmaskin, utgörande en skifva af tackjern, i hvars periferi några stadiga och till skär slipade stålbitar äro fastskilade.

BORRHÅL, n. 5. 1) Den öppning, hvart borren vrides omkring, innan hätet blivit färdigborradt. — 2) Borradt hål.

BORRINRÄTTNING, f. 2. Se *Borrmaskin*.

BORRJERN, n. 5. Det hvassa jern, som utgör nedra delen af en borr. — *Syn. Borrklinga, Borrsnid*.

BORRKLINGA, f. 1. Se *Borrrjern*.

BORRKRATS, m. 2. Krats, hvaremed borrhåll rensas.

BORRLAG, n. 5. Benämning på samliga bergsprängare, som arbeta tillsammans på ett ställe.
BORRMAKARE, m. 3. Handverkare, hvars yrke är att förfärdiga borrar.

BORRMASKIN, bårmaschin, m. 3. Inrättning, hvartuti borren icke omedelbart sättes i rörelse af handkraft, utan genom maskineri. [-maschin, -maskin.]

BORRMJÖL, n. 5. Det fina, söndermulade ämne, som borren under arbetet i hälet afskijfer ifrån det föremål, som borrar.

BORRNING, f. 2. 1) Se *Borrande*. — 2) Borradt hål. — 3) Sättet, hvarpå något är borradt. *Felaktig b. B-en i denna kanon är felfri*.

BORRPOST, m. 3. Samling af de olika sorter af bergborrar, som användas vid bergsprängning.
BORRQVARN, f. 2. Borrmaskin, hvaremed kanoner och bösspipor borrar.

BORRRING, m. 2. Ring i borrytan af en gevärspipa, hvartigenom loppet skämmas.

BORRSÄTS, m. 3. Samling af alla de för en handverkare (snickare, timmerman, o. s. v.) nödiga, olika slags borrar.

BORRSKAFT, n. 5. Den del af en borr, hvartuti själva borrrjernet sitter.

BORRSKIFVA, f. 1. Se *Borrråke*.

BORRSLÄGGA, f. 1. Se *Borrrammare*.

BORRSMED, m. 3. 1) Handverkare, som förfärdigar borrrjern. — 2) Se *Borrmakare*.

BORRSMEDJA, f. 1. Smedja, der borrrjern förfärdigas.

BORRSNID, m. 3. Se *Borrklinga*.

BORRSPETS, m. 2. Den skärande ändan på en borr.

BORRSPÅN, f. 1. o. n. 5. Hvarje särskilt litten del af borrmjöllet. Brukas sällan i sing., utan mest i plur. och såsom neutrum. *Taga ut b-en ur ett borrhål.* — Brukas äfven för n. 5. sing. kollektivt, t. ex.: *Rensa ut b-et*.

BORRSTOL, m. 2. Särskilt ställning af trä eller jern, hvart borring sker, när tryckningen måste vara större, än som kan åstadkommas med bröstet.

BORRSTRÅKE, m. 2. pl. — *stråkar*. Verktyg, liknande en stråke, som ciselörer begagna, för att dermed hastigt svänga omkring borren.

BORRSTÅNG, f. 3. pl. — *stångrer*. 1) Stång, som begagnas vid bergborring, för att drifva omkring borren. — 2) (i borrmaskin för kanoner) Stång, hvart borren sitter, och som driver den omkring.

BORRVAGN, m. 2. Ett slags borrmaskin.

BORRVERK, n. 5. 1) Större borrmaskin. — 2) Ställe, rum, der en sådan är uppställd och begagnas.

BORRVERKTYG, n. 3. Verktyg att borra med.

BORRVIND, m. 2. Ett slags borrmaskin.

BORST, m. 3. sing. 1) Det grofva, styfva hår, hvaremed skinnat på svinens rygg är betäckt. *B. begagnas isynnerhet till borstar. Hans hår står som b. är strått och rakt utstående.* — 2) (bot.; brukas äfven i plur.) Styft, ogenomskinligt och trindt hår på vissa växtdeklar, t. ex. ax och frön. Äro af flera olika slag, såsom Plattborster, Hullingsborster, Nälborster, m. fl.

BORSTA, v. a. 1. 1) Med borste göra ren ifrån (dam, smuts, o. s. v.). *B. en rock, ett par byxor, ett par stöflar.* — 2) Medelst borste borttaga något ifrån ytan af en sak. *B. dammet af en rock.* — *B. öf, se Afborsta. B. bort*, genom borstning borttaga. *B. i'n*, genom borstning försöka, att ett ämne tränger djupare in i det, som borstas, t. ex.: *B. ej det der stället på rocken, ty då b-r du in feltet, som kommit derpå. B. ren*, göra ren medelst borstning. *B. upp luggen på kläde, på en hatt*, borsta det mot hårs, så att det står upp, i stället för att ligga ned. — *B. sig*, v. r. 1) Med borste befrisa sina kläder ifrån dam. *Gå och b. dig, så att du ser ut som folk.* — 2) Resa sig och stå styft upp som borst. Sättes om hår och tagel. — 3) (om vissa djur) Resa borsten. *Vildsvinet b-ade sig och kom rasande rakt emot mig.* — 4) (fig., om menniskor) Visa sig stursk, trotsig, uppståndsig, högnodig.

BORSTAKTIG, a. 2. Som till det yttre liknar borst.

BORSTANDE, n. 2. Handlingen, då man borstar.

BORSTÄRE, m. 3. En, som borstar kläder och skodon.

BORSTÄRTAD, a. 2. Till ämne och beskaffenhet liknande borst.

BORSTAX, n. 3. Se *Borstgräs*.

BORSTBÄNDARE, m. 3. Handverkare, som har till yrke att af borst, tagel eller styft hår förfärdiga borstar. (Talesätt) *Supa, ifuga, skräfla som en b. på på som en b., d. v. s. öfverdrifvet, öfvermåtan, med yttersta häftighet.* — *Se. Borstbindarhandverk, -kräm, -varor, -verkstad*, m. fl.

BORSTBINDERI, n. 3. 1) En borstbindares konst, yrke, arbete. — 2) Dess verkstad. — 3) Ställe, der en sådan befines. — 4) Samteliga borstbindare i ett land, en stad. — 5) Skrå, som utgöres af borstbindarna i en stad.

BORST, m. 2. pl. *borstar*. 1) Verktyg af borst, fastad vid ett med hål tätt genomborradt stycke trä eller ben, antingen med eller utan skaft, begagnadt att dermed ifrån dam och smuts rengöra kläder, möbler, glas, tänder, m. m. De olika slagen deraf, såsom: Klädes-, Sko-, Dam-, Hår-, Tandborste, m. fl. återfinnas på sina ställen. — 2) (bot.) *Borstar*, se *Borsttistel*.

BORSTIG, a. 2. 1) Som har borst. — 2) Som liknar borst. *B-t hår*.

BORSTGRÄS, n. 3. Ett slags gräs, med sylfikt, rakt, borstlikt ax. Kallas äfv. *Borstax*, *Svinborst*, m. m. *Nardus stricta*.

BORSTKNOPP, m. 2. Ett slags svamp, som växer på vissnade örtstjekar. *Periconia*.

BORSTKÄPP, m. 2. Käpp, vid hvars ända något slags borste (damborste, tagelborste o. s. v.) är fastad.

BORSTLIK, a. 2. Som liknar borst. *B-t hår. BORSTLIKA*, bårstnåjlika, f. 1. En bekant varietet af Trädgårdsneglikan, med spräckliga, af borst omgifna blommor.

BORSTNING, f. 2. Se *Borstande*.

BORSTORFERÄPLE, bårstarrfr-äpple, n. 4. Benämning på ett slags ganska vismalkiga äplen. — Heter rättast *Borsdorferäple*.

BORSTSKAFT, n. 5. Skaft till en mindre borste, såsom hårborste, skolborste, m. fl.

BORSTSVÄNSADE, pl. (nat. hist.) Benämning på en ordning af Insekterna.

BORSTTISTEL, m. 2. pl. — *tistlar*. (bot.)

En art af Tistelslägdet, med röda eller gula blommor och härbräddade blad. *Carduus heterophyllus*.

BORSTRISSA, f. 1. Trätrissa med axel, och i periferia försedd med en smergelborste, för att begagnas vid slipning af ojemma arbetsstycken.

BORSTTÄTEL, m. 2. sing. Gräsväxt med trinda, tagelika blad. Kallas äfven Brudborste, Gulborste, Borstar. *Aira canescens*.

BORT, bårt, adv. Utmärker rörelse, förflyttning eller förändring: 1) Till annan ort, till mer eller mindre allägset ställe. *Gå, fara, skynda sig b. Drifva, jaga b. Vi måste* (begifva oss) *b. Skicka efter vatten flera mil b. Långt, längre, längst, för långt b. Kom hit b. Gå dit b.* — *Syn. Bortån.* — 2) Antyder, att man genom något slags frivillig eller ofrivillig handling: a) befrivar sig eller befrivas ifrån något, t. ex.: *Gå b. hufvudvärken. Sofva, arbeta b. bekymren.* (Fig.) *Stå b. bekymren;* — *b*) afhänder sig eller andra något, t. ex.: *Arrendera, auktionera b.;* — *c*) bortskadar, afskijfer något, t. ex.: *Flytta, borsta, vensa, vifva, stita b.* — Ordet ingår under alla dessa bemärkelser i en mängd sammansättningar, synnerligast med verber, och sammansätter i betydelsen med många sammansättningar af prep. *Af.* — *B. före, B. åt*, m. fl. se *Bortföre, Bortåt.* — *Int.* Uttrycker, att man med en känsla utaf afsky befäller någon att allgänsa sig eller önskar, att någon måtte allgänsas. *B. härifrån! B., din skurk! B. med honom!* (Fig.) *B. med dessa tankar! tänk icke på det!* (Bibl., och föräldr.) *B. det!* det bör icke skel i. ex.: *B. det, att vi så skulle göra!* (Bårt, Borrt, Bårt.)

BORTÅ, adv. Utmärker varande, vistelse: 1) På annan ort, på mer eller mindre allägset ställe. *Der b., här b. Vara långt b. Han är långt b.* (förkortadt säges och skrives äfv.: *långt bort; härifrån.* — 2) På annan ort än hemmet eller det ställe, der man sjelf eller andra, med hvilka man är i sällskap, vistas. *Fara b.* (utgången, bortrest). *Spisa, ligga b., utombus, ej hemma. Han är ännu b.,* har ej ännu kommit igen; äfv. har ej infunnit sig, är frånvarande (från sammankomst, o. s. v.). — 3) (fig.) a) Förlorad, bortspad, förluden. *Mitt hått är b.: jag vet ej, om han är bortspad eller stulen. Der är en rad b.,* der fattas en rad. *Helsan är b.,* förlorad. *Han är b.,* är död. *Han blef b.,* omkom, förgicks, hördes aldrig mer af. — *Syn. Se Förlorad.* (Barta, Bårta, Bortta.)

BORTACKORDERÄ, bårtaackörddera, v. a. 1. Genom ackord emot en viss öfverenskommen summa eller betingad förmån lemna från sig till någon annan. *B. en tjenst.* — Äfv. *Ackordera bort.* — *Bortackorderande*, n. 2. o. *Bortackordering*, f. 2.

BORTARBETÄ, v. a. 1. Genom arbete, möda och ihärdighet bortskaffe eller göra sig af med. — Äfv. *Arbeta bort.* — *Bortarbetande*, n. 2. o. *Bortarbeting*, f. 2.

BORTARRENDERÄ, v. a. 1. Lemna från sig något åt en annan på arrende (jordegendom, näringsrörelse, o. s. v.). *B. ett hemman till, åt någon.* — Äfv. *Arrendera bort.* — *Syn. Utarrendera.* — *Bortarrenderande*, n. 2. o. *Bortarrendering*, f. 2.

BORTAUKTIONERÄ, bårtauktionerschönära, v. a. 1. Låta försälja på auktion. *Han ämnar b. hela sitt lösöre.* — Ledigare säges *Auktionera bort.* — *Bortauktionerande*, n. 2. o. *Bortauktionering*, f. 2.

BORTBITA, v. a. 3. (höjes som *Bita*) Genom bitning borttaga. *B. ett stycke ur en lärta.* — Älv. *Bita bört.* — *Bortbitande*, n. 4. o. *Bortbitning*, f. 2.

BORTBJUDA, v. a. 3. (höjes som *Bjuda*) Bedja någon komma från sitt hem till annan persons boning, för att göra påhållning eller deltaga i samvigår. *Jag har blivit b-den till herr N., till middagen, till quällen, på frukost, kaffe, te.* — Älv. *Bjuda bört.* — *Bortbjudande*, n. 4. o. *Bortbjudning*, f. 2.

BORTBJUDEN, a. p. 2. neutr. — *et.* (fig. skämtv.) (Egentl.: Icke närvarande med sina tankar, utan liksom bjuden bort på något ställe och endast tänkande på de nöjen, der skola vankas) 1) Förvirrad, tankspridd. *Bevars, hvad du svarar förändt! nu är du alldeles b.* — *Syn.* Tankspridd. — 2) Dum, inskränkt. Brukas i denna bem. helst med negation. *Han är minsann icke b.; han kan både tala och svara.* — *Syn.* Se *Dum*.

BORTBLANDA, v. a. 1. 1) Blanda in något bland andra saker, så att det kommer bort och man ej får reda derpå. *B. ett kort i högen, bland de andra.* — 2) (fig.) a) Förvända en saks utseende, gifva annan färg, annan betydelse. *B. ens ord.* *Han har genom sina falska förnuftsutl. alldeles b-t begreppet af Dygd.* — *Syn.* Se *Förvända*. — b) Under samtal vända uppmärksamheten ifrån ett obehagligt ämne, genom att övergå till något annat och dervid uppehålla sig. *B. ett ämne, en fråga.* — *Syn.* *Bortvända*. — I alla bemärkelseorna brukas äfven och nästan oftare *Blanda bört.* — *Bortblandande*, n. 4. o. *Bortblandning*, f. 2.

BORTBLÅSA, v. a. 2. 1) Bortföra genom bläst. *Stormen b-aste halten af hans hufvud.* — *Syn.* *Afblåsa*. — 2) (om människor) Genom stark utandning bortdriva. *B. dammet af ett bord.* — I begge bemärkelseorna säges äfv. *Blåsa bört.* — V. n. 1) Bortföras af bläst. *Några papper på däck b-aste.* — 2) (fig.) Gå förlorad. *Våra förhoppningar, de äro b-aste.* — *Syn.* Se *Förloras*. — 1 neutr. bem. säges oftare: *Blåsa bört.* — *Bortblåsende*, n. 4. o. *Bortblåsning*, f. 2.

BORTBRYTA, v. a. 3. (höjes som *Bryta*) Genom brytning borttaga, fränskilja. Älv. *Bryta bört.* — *Bortbrytande*, n. 4. o. *Bortbrytning*, f. 2.

BORTBRÄNNA, v. a. 2. 1) Genom bränning med eld borttaga, låta försvinna. *B. videbuskar i en hage.* — 2) (om solen) Genom allt för stark hetta göra, att något förtorkar. *Solen har b-ant gräset på marken.* — 3) (älv.) Medelst glödgadt jern eller frätande medel borttaga. *B. sår.* — I alla bemärkelseorna brukas äfven *Bränna bört.* — *Bortbrännande*, n. 4. o. *Bortbränning*, f. 2.

BORTBYTA, v. a. 2. (höjes som *Byta*) Genom byte lemna från sig något till en annan. *Här endast afseende på det som lemvas, livremot Byta och Färvyta innefatta äfven det som i stället bekommes. B. en hatt. B. ett barn. B. ett silfverur emot ett guldrur.* — Älv. *Byta bört.* — *Bortbytande*, n. 4. o. *Bortbytning*, f. 2.

BORTBYTING, m. 2. Barn, som genom hemligt utbyte inkommit i ett hus i stället för ett annat. *Jfr. Barnbyte*, 2.

BORTBYTT, a. p. 1. (fig. skämtv.) Liksom förhytt med en annan, så att man ej mer är

samma människa. Se *Bortbjuden*, begge bemärkelseorna. — *Syn.* Se *Tankspridd*, *Dum*.

BORTBÄRA, v. a. 3. (höjes som *Bära*) Bära något ifrån ett ställe. — Älv. *Bära bört.* — *Bortbärande*, n. 4.

BORTDÄMMA, v. a. 1. Med damborste borttaga (dam, smuts o. s. v.). — Älv. *Damma bört.* — V. n. Genom dammande (neutr.) försvinna. *Gruset b-r af vägen.* — Älv. *Damma bört.* — *Bortdämande*, n. 4. o. *Bortdämning*, f. 2.

BORTDÄNSA, v. a. 1. Genom dansning skilja sig ifrån, göra sig af med. *B. hufvudvärk.* — Älv. *Dansa bört.* — *Bortdänsande*, n. 4. o. *Bortdansning*, f. 2.

BORTDOFTA, v. n. 1. (föga brukl.) Genom doftande försvinna. *Rosens lukt har nu alldeles b-t.* — Älv. *Dofla bört.* — *Bortdoftande*, n. 4.

BORTDOMNA, v. n. 1. Domna så starkt, att all känsl förgår. *Armen, benet, handen har b-t.* — Älv. *Domna bört.* — *Bortdomnande*, n. 4. o. *Bortdomning*, f. 2.

BORTDRAGA, v. a. 3. (höjes som *Draga*) Draga någon eller något ifrån ett ställe. — Älv. *Draga bört.* — *Bortdragande*, n. 4. o. *Bortdragning*, f. 2.

BORTDRICKA, v. a. 3. (höjes som *Dricka*) Genom drickande göra, att något försvinner. Brukas föga. *B. fradgan ur glasen.* *Han har bortdruckit hälften af vinet i buteljen.* — Vanligare *Dricka bört.* — *Bortdrickande*, n. 4. o. *Bortdrickning*, f. 2.

BORTDRIFVA, v. a. 3. (höjes som *Drifva*) 1) Drifva någon eller något ifrån ett ställe. *B. fienden. B. boskap. Blåsten b-feer roken.* — Älv. *Drifva bört.* — *Syn.* *Bortköra*, *Bortjaga*, *Bortlösa*, *Borthjelpa*, *Bortvisa*, *Bortmota*, *Bortskjuta*, *Afföra*, *Afköra*, *Almota*, *Afskjutsa*, *Förjaga*, *Fördrifva*. — 2) (fig.) Adågsna, skingra. *B. bekymren, sorgen.* — Oftare säges i denna bem. *Drifva bört.* — *Syn.* *Bortjaga*, *Förjaga*, *Fördrifva*, *Skingra*, *Slå ifrån sig.* — *Bortdrifvande*, n. 4. o. *Bortdrifning*, f. 2.

BORTDRYPA, v. n. 3. (höjes som *Drypa*) Genom drypning försvinna. — Älv. *Drypa bört.* — *Bortdrypande*, n. 4. o. *Bortdrypning*, f. 2.

BORTDRÖMMA, v. a. 2. (fig. poet.) Med drömmeri förnöta. *Ack, hur lust, att b. några stunder vid tyran!*

BORTDUNSTA, v. n. 1. Genom dunstning försvinna. *Solhettan har gjort, att allt vattnet i dammen har b-t.* — Älv. *Dunsta bört.* — *Bortdunstande*, n. 4. o. *Bortdunstning*, f. 2.

BORTDÄNA, v. n. 1. Falla i fullkomlig vanmakt. Brukas föga, utom i part. *Bortdånad*, hvilket nyttjas nästan som adjektiv. — *Syn.* Se *Dåna*.

BORTDÖ, v. n. 2. (höjes som *Dö*) 1) Småningom nalika döden; aftyna, tills slutligen döden följer. *Långsamt b.* — 2) (fig.) Alldeles dö ut. Brukas i begge dessa bem. både om människor, djur och växter. — 3) (endast om människor) Genom döden skiljas (ifrån). *Huru hårdt att b. från en älskad maka!* — I förenämde tre bem. säges vanligare: *Dö bört.* — 4) (kir.) Förlora vitalitet, känsl, förlamas, bortvisas. *Venstra armen har alldeles b-t på honom.*

BORTDÖENDE, n. 4. Händelsen, då någon eller något bortdör.

BORTEFTER, härtråfttr (älv. bårtråfttr), prep. Bort ät något håll, längs efter kanten, brädden, brynet af något. *Gå b. floden, skogskanten. Ro b. stranden.*

BORTEFST, adv. (i det lägre språket) Längst bort. *Det är han, som står b. ibland dem.*

BORTEFSTA, a. 1. def. (i det lägre språket) Som befines längst bort. *Den b. buteljen innehåller saft, de andra vin.*

BORTEFSA, v. a. 1. Genom etsning borttaga. — Älv. *Elsa bört.* — *Bortetsande*, n. 4. o. *Bortetsning*, f. 2.

BORTFALLA, v. n. 3. (höjes som *Falla*) 1) Skiljas, lossna från ett föremål, falla af och försvinna. *Fnasset let sjukdomen b-ller efter-hand.* — *Syn.* *Afalla*. — 2) (fig.) Försvinna, förloras. *Det har alldeles b-itt ur mitt minne.* — I begge bemärkelseorna säges äfven *Falla bört.* — *Syn.* *Afalla*. — *Bortfallande*, n. 4.

BORTEFARA, v. n. 3. (höjes som *Fara*) Fara, resa från ett ställe. Brukas mer i skiljaktigt form, *Fara bört*, utom i part. pret. *Bortfaren*. — *Syn.* *Bortresa*, *Afresa*, *Affära*. — *Bortfarande*, n. 4.

BORTFÄHA, v. a. 1. Genom flingning borttaga. — Älv. *Fila bört.* — *Syn.* *Afila*. — *Bortfälande*, n. 4. o. *Bortflingning*, f. 2.

BORTFLOSOFERA, v. a. 1. (vetensk.) Genom filosofierande upphäfva, tillintetgöra begreppet, tillvaron af något. *B. Guds tillvaro, evighetens idé, dygden.* — *Bortfilosofierande*, n. 2.

BORTFISKA, v. a. 1. (fig. fam.) Se *Bortkapa*.

BORTFLADDRA, v. n. 1. (mindre brukl.) Fladdraude adågsna sig. — Vanligare *Fladdra bört*.

BORTFLY, v. n. 3. (föga brukl.) Flyende adågsna sig. — Vanligare *Fly bört.* — *Bortflyende*, n. 3.

BORTFLYGA, v. n. 3. (höjes som *Flyga*) Flyga från ett ställe, flyga sin kos. — Älv. *Flyga bört.* — *Bortflygande*, n. 4.

BORTFLYTA, v. n. 3. (höjes som *Flyta*) Flyta från ett ställe. — Älv. *Flyta bört.* — *Syn.* *Bortrinna*, *Afrinna*, *Bortströmma*, *Bortlöpa*. — *Bortflytande*, n. 4.

BORTFLYTTA, v. a. 1. Flytta något ifrån ett ställe. — Älv. *Flytta bört.* — *Syn.* *Undanflytta*, *Aflytta*. — V. n. Flytta ho. — Älv. *Flytta bört.* — *Syn.* *Aflytta*, *Flytta sin kos.* — *Bortflyttande*, n. 4. o. *Bortflyttning*, f. 2. (både för v. a. o. n.)

BORTFLÄKTA, v. a. 1. Genom fläkting bortdriva. *B. flugor, myggor, en elak lukt.* — Älv. *Fläkta bört.* — *Bortfläktande*, n. 4. o. *Bortfläkting*, f. 2.

BORTFORSLA, v. a. 1. Forsla från ett ställe. — Älv. *Forsla bört.* — *Bortforslande*, n. 4. o. *Bortforsling*, f. 2.

BORTFRYSA, v. n. 3. (höjes som *Frysa*) 1) Förstöras af köld. *Potateskålen kan lätt b.* — Bättre *Frysa bört*, älv. för följande bem. — 2) Bortgå, försvinna vid frysnings. *Syran i ättikan har alldeles b-frusit.* — *Bortfrysande*, n. 4. o. *Bortfrysning*, f. 2.

BORTFRÅTA, v. a. 2. Genom frätning verka, att något försvinner. *Skedvatten b-ter polering på stål. Rötan har b-itt en stor del af benet.* — Älv. *Fråta bört.* — *Bortfrätande*, n. 4. o. *Bortfrätning*, f. 2.

BORTFUSKA, v. a. 1. (fam.) Obemärkt snatta bort. Säges om småsaker. *Innan jag visste*

ordet af, hade hon b-t ett trädnystan, som låg på sybordet. — Älv. *Fuska bört.* — *Bortfusande*, n. 4. o. *Bortfusning*, f. 2.

BORTFÄRD, c. 3. Händelsen, då man färdas bort ifrån något ställe. — *Syn.* *Affärd*, *Afresa*, *Bortresa*.

BORTFÖR, härtrför, prep. (mindre brukl.) Se *Bortefter*. — Adv. härtrför. (pop. o. fam.) Se *Bortefter*, adv.

BORTFÖRA, v. a. 2. Föra från ett ställe. — Älv. *Föra bört.* — *Bortförande*, n. 4.

BORTFÖRE, härtrföre, adv. (pop. o. fam.) Ungefär, vid pass. *Ja, så der b. tror jag det är.* — *Syn.* Se *Bortför*, adv.

BORTFÖRKLARA, v. a. 1. (vetensk.) Genom förklaring borttaga, tillintetgöra, upphäfva. — Älv. *Förklara bört.* — *Bortförklarande*, n. 4. o. *Bortförklaring*, f. 2.

BORTFÖSA, v. a. 2. Jaga, drifva bort. Säges egentligen om boskap och äfven andra djur, men skämtvis eller förakligt och i lägre språket äfven om människor. *B. en ko från gränden. B. hundar, flugor. B. en hop odödliga pojkar.* — Älv. *Fösa bört.* — *Bortfösande*, n. 4.

BORTGIFNING, f. 2. (mindre brukl.) Handlingen, då man bortgifver.

BORTGIFVA, v. a. 2. Gifva (dotter, myndling o. s. v.) till äkta ät någon. — Älv. *Gifva bört.* — *Bortgifvande*, n. 4. o. *Bortgifning*, f. 2.

BORTGIFVA, v. a. 3. (höjes som *Gifva*) 1) Lemna från sig något som gäfva. *Han bortgaf sin gulddosa åt herr N.* — *Syn.* Se *Gifva*. — 2) Låta någon få något, lyvaröfver man äger att förlaga. *B. syssla, embete, titel, förläning. B. ett pastorat. B. en flackas hand. Hennes hand är ännu icke b-fcen.* — För begge bemärkelseorna kan sägas *Gifva bört.* — *Bortgifvande*, n. 4.

BORTGLÖMMA, v. a. 2. Alldeles glömma. — Älv. *Glömma bört.* — *Syn.* Se *Glömma*. — *Bortglömmande*, n. 4.

BORTGNAGA, v. a. 3. Genom gnagande med tänderna borttaga. — Älv. *Gnaga bört.* — *Syn.* *Afgnaga*. — *Bortgnagande*, n. 4.

BORTGNIDA, v. a. 3. (höjes som *Gnida*) Genom gnidning borttaga. — Älv. *Gnida bört.* — *Bortgnidande*, n. 4. o. *Bortgnidning*, f. 2.

BORTGRÅTA, v. a. 3. (höjes som *Gråta*) 1) Under tårar och sorg tillbringa. *B. sina dagar, sin ungdom, sin bästa tid.* — 2) Genom mycken gråt utlömma (sorgen, smärtan, o. s. v.); gråta så mycket, att anledningen dertill ej mera förmår göra något smärtande intryck på hjertet. *Hon har b-itt sin sorg. B. förvreten.* — För begge bemärkelseorna säges *Gråta bört.* — *Bortgråtande*, n. 4.

BORTGRÄFVA, v. a. 3. Medelst gräfning undanshaffa, bortföra. *B. jorden kring rötterna på ett träd.* — Älv. *Gräfvä bört.* — *Bortgräfvande*, n. 4. o. *Bortgräfning*, f. 2.

BORTGÅ, v. n. 3. (höjes som *Gå*) 1) Gå från ett ställe, en person. *Han b-gick ifrån sällskapet, men kom snart tillbaka. Sedan han en stund samtalat med Ludvig, b-gick han till en annan herre, som han tilltalade. Många b-gingo ur salen, ifrån sammankomsten.* — Älv. *Gå bört.* — *Syn.* *Afgå*, *Vandra bort*, *Begifva sig bort.* — 2) Hemligen och oblifgen adågsna sig ifrån föräldrar eller husbondfolk och icke komma igen. *Han har b-gått ifrån hemmet,*

ifrån sina föräldrars hus, ur tjänsten, ifrån sin hustru. — Älv. *Gå bort*. — Syn. Se *Rymma*. — 5) (fig. i högre stil) Försvinna, upphöra att vara till, dö. *Hon är för evigt bortgången*. Man säger älv. i officiell stil: *B. med döden*. — Älv. *Gå bort*, utom i sist här anförda talesätt (*gå bort* med döden kan icke sägas). — Syn. Se *Dö*. — 4) (fig.) Utlånas. I denna bem. säges nästan alltid *Gå bort*, t. ex.: *Fläcken går aldrig bort. Det går aldrig bort ur mitt minne*. — Syn. Se *Utlånas*. — *Bortgående*, n. 4.

BORTGÅNG, m. 2. sing. 1) Handlingen, då man bortgår. — Syn. *Bortgående*. — 2) (fig.) a) *B. eller b. ur tiden, tmlig b.*, död. *Hans b. ur tiden inträffade d. 6 Sept.* — Syn. Se *Död*. b) Omständigheten att någon bortgått ur tiden; frånfälle. *Hans b. beklagas mycket*.

BORTGÖMMA, v. a. 2. (föga brukl.) Se *Undangömma*. — *Bortgömmande*, n. 4.

BORTHACKA, v. a. 1. Medelst hackning (med hacka o. s. v. eller med näbben) borttaga. — Älv. *Hacka bort*. — *Borthackande*, n. 4. o. *Borthackning*, f. 2.

BORTHÄPVA, v. a. 2. o. 3. (pop. o. fam.) Bortskaffa. — Allmänare säges *Häpva bort*. — *Borthäpvande*, n. 4.

BORTHANDLA, v. a. 1. (föga brukl.) Se *Sälja*. — *Borthandlande*, n. 4.

BORTHARKA, v. a. 1. Genom harkning borttaga, bortföra. — Älv. *Harka bort*. — *Bortharkande*, n. 4. o. *Bortharkning*, f. 2.

BORTHASTA, v. n. 4. (mindre brukl.) Skynda bort. — Älv. *Hasta bort*. — Syn. Se *Bortskynda*. — *Borthastande*, n. 4.

BORTHJELPA, v. a. 2. 1) Hjälpa någon att komma bort, undan. *Om icke han b-lpt mig ifrån vägen, så hade jag blivit öfverriden*. — Älv. *Hjälpa bort*. — Syn. *Undanhjälpa*, *Hjälpa sin kos*, *Hjälpa ur vägen*, *Bortskaffa*, *Undanskaffa*, *Undanföra*. — 2) Ålskaffa, borttaga, bortskaffa. *E. ett fel, missbruk. Den der ovanan hos dig skall jag väl veta att b.* — Älv. *Hjälpa bort*. — 5) (pop. o. fam.) Bortköra. *Om du icke går undan med godo, så skall jag väl veta att b. dig*. — Bättre säges i denna bem. *Hjälpa bort*. — Syn. Se *Bortdrifva*. — *Borthjelpande*, n. 4.

BORTHOPPA, v. n. 4. (föga brukl.) Hopande aflägsna sig. — Vanligare *Hoppa bort*. — *Borthoppande*, n. 4.

BORTHOSTA, v. a. 1. (föga brukl.) Genom hostning blifva af med. — Vanligare *Hosta bort*. — *Borthostande*, n. 4.

BORTHUGGA, v. a. 3. (höjes som *Hugga*) Genom huggande med yxa borttaga, låta försvinna. *B. en gren, en qvist. B. kanten af något. B. några träd, en allé, en park, en hel skog*. — Älv. *Hugga bort*. — *Borthuggande*, n. 4. o. *Borthuggning*, f. 2.

BORTHYLLA, v. a. 1. Genom hyllning borttaga. *B. en ojemhet*. — Älv. *Hylla bort*. — *Borthyllande*, n. 4. o. *Borthylling*, f. 2.

BORTHYRA, v. a. 2. Lemna åt någon en sak till begagnande, mot erläggande af hyra. — Älv. *Hyra bort*. — Syn. *Hyra ut*, *Uthyra*. — *Borthyrande*, n. 4.

BORTHÄPVA, v. a. 5. o. 2. 1) Ovärdssamt bortkasta. Säges älv. i fig. mening. — 2) Se *Undanhäpva*. — I begge bemärkelsem brukas älv. *Häpva bort*. — *Borthäpvande*, n. 4.

BORTHÄLLA, v. a. 2. Uthålla något vätt, så att det går förloradt, icke mer kan återfås. —

Älv. *Hålla bort*. — *Borthållande*, n. 4. o. *Borthållning*, f. 2.

BORTHÄMTA, v. a. 1. Hämta från ett ställe. — Älv. *Hämta bort*. — *Borthämtande*, n. 4. o. *Borthämtning*, f. 2.

BORTHÄN, härtkän, adv. Bort härför, hädan. Brukas endast i högtidlig och poetisk stil. — *Int. Bort! B. ifrån mig!*

BORTIGENOM, prep. Skrivs bättre *Bort igenom*.

BORTILA, v. n. 1. På det skyndsammaste aflägsna sig. — Älv. *Ita bort*. — *Bortilande*, n. 4.

BORTJAGA, v. a. 1. 1) (egentl.) Genom skalljagt fördrifva rofjurr ifrån en ort. *B. björnar, vargar ifrån en trakt*. — 2) (i allm.) Fördrifva. Säges både om människor och djur, samt äfven i figurlig mening. *B. fienden ur landet. B. boskap ifrån ett ökerfält. B.flugor ur ett rum*. (Fig.) *B. bekymren, onda tankar ur sitt hjerta*. — Älv. *Jaga bort*, isynnerhet i lägre stil. — Syn. Se *Bortdrifva*. — *Bortjagande*, n. 4. o. (mindre ofta) *Bortjagning*, f. 2.

BORTIFRÅN, härtifrån, prep. Ifrån ett visst uppgifvet, mer eller mindre aflägsset ställe. *Hon är kommen b. Skåne. Han är ända b. Amerika. Han skyndade hem b. ången*. — Adv. Från något mer eller mindre aflägsset, ej uppgifvet ställe. *De ha kommit flera mil b. långt b.*

BORTJOLLRA, v. a. 1. Med joller fördelva. Säges om tid, bekymmer o. s. v. *B. en stund i trefligt sällskap. Jag sann henne helt bedröfvad, men jag lyckades småningom att b. hennes dåliga lynne*. — I föga om tid kan älv. sägas *Jollra bort*. — *Bortjollrande*, n. 4.

BORTKALLA, v. a. 1. Kalla någon ifrån ett ställe. — Älv. *Kalla bort*. — *Bortkallande*, n. 4.

BORTKAMMA, v. a. 1. Genom kamning borttaga, bortrensas. *B. dam och skräp ur håret*. — Älv. *Kamma bort*. — *Bortkammande*, n. 4. o. *Bortkamning*, f. 2.

BORTKAPA, v. a. 1. (fam. skämtv.) Olofligt borttaga genom list eller våld. — Älv. *Kapa bort*. — Syn. *Bortfiska*, *Bortmeta*. — *Bortkapande*, n. 4.

BORTKASTA, v. a. 1. 1) Kasta från sig. *B. genäret och fly*. — Älv. *Kasta bort*. — Syn. *Bortslunga*, *Bortslänga*, *Bortsluta*. — 2) Kasta från sig, vraka något såsom odugligt. *Afskrifvet duger ej till annat än att b-s*. — Älv. *Kasta bort*. — 5) (fig.) a) Onödigtvis använda, förspilla. *Att taga aktier i det bolaget, det är att b. sina penningar*. — Älv. *Kasta bort*. — b) (gram.) Utolemna, utesluta. *B. boksälfver i början, i slutet af ett ord, eller inuit*. — c) (i vissa kortspel) Bortlägga vissa kort, dem man ej vill begagna vid spelet. — Hellre säges blott *Kasta*.

BORTKASTANDE, n. 4. Handlingen, då man bortkastar (utom i hem. 5, b).

BORTKASTNING, f. 2. Handlingen, då man bortkastar (helst i hem. 5, b).

BORTKLIPPA, v. a. 2. Genom klippning fränskilja något, så att det faller bort. *B. en härtest, ett par hårsträn. Med trädgårdssaxen b. torra qvistar, vattskoll, o. s. v.* — Älv. *Klippa bort*. — *Bortklippande*, n. 4. o. *Bortklippning*, f. 2.

BORTKNUFFA, v. a. 1. (föga brukl.) Knuffa någon bort ifrån ett ställe. — Älv. *Knuffa bort*. — *Bortknuffande*, n. 4.

BORTKOKA, v. a. 1. Genom kokning låta försvinna. *B. den fräna smaken af något*. —

2) Genom allt för mycken kokning vålla, att någonting går förloradt. *Hälften af soften är b-d*. — För begge bemärkelsem säges vanligare *Koka bort*. — V. n. Genom allt för mycken kokning gå förlorad. *Hälften har b-t*. — Vanligare *Koka bort*. — *Bortkoka*, n. 4. (för v. a. 1.) o. *Bortkokning*, f. 2. (för v. a. 2. o. v. n.)

BORTKOMMA, v. n. 5. (höjes som *Komma*) På obekant sätt förloras, försvinna. Säges om saker, äfven om husdjur. *Mitt mössa har b-ommit för mig. Låt insending b.* — Bättre *Komma bort*. — Syn. Se *Förloras*. — *Bortkommande*, n. 2.

Anm. Emellan *Bortkomma* och *Förkomma* är den skillnad, att, när någonting *bortkommit*, anser man det såsom förloradt, hvar emot man vet, att det, som *förkommit*, finnes i ens ägo, fastän man oakadt allt letande ej är i stånd att få rätt derpå.

BORTKOMMEN, a. p. 2. neutr. — et. (fig. fam. skämtv.) 1) Som ej är närvarande med sina tankar. *Nu är du alldeles b.*, som svarar så *belängt; hear har du nu dina tankar?* — Syn. Se *Tankspridd*. — 2) Som lätt förlorar fattningen, blifv, förvirrad. *Han är icke b. i sällskap*. — Syn. Se *Förvirrad*. — 3) (helst med negation) Dum. *Jo den, han är icke b.!* det är en åkta *lufver*. — Syn. Se *Dum*.

Syn. Se *Bortdrifva*. — *Bortkörande*, n. 4. o. *Bortkörning*, f. 2.

BORTLEDA, v. a. 2. Leda någon ifrån ett ställe. — Älv. *Leda bort*. — *Bortledande*, n. 4.

BORTLEGA, härtläja, v. a. 2. Emot lega lemna från sig. — Älv. *Lega bort*. — Syn. *Utlega*.

BORTLEMNA, v. a. 1. 1) Lemna från sig till någon, som bor på annat ställe än man sjelf. *B. en rock till lagning*. — Älv. *Lemna bort*. — Syn. Se *Lemna*. — 2) Utolemna, utesluta (ord, meningar, o. s. v.). — Älv. *Lemna bort*. — Syn. Se *Utolemna*. — *Bortlemnande*, n. 4.

BORTLENA, v. a. 1. Försälpta till vatten och silunda låta försvinna. Säges om en blidare lufts inverkan på snö och is. *Tövedret har b-t all snön. Värman ifrån brasan skall snart b. isen af fönstren*. — Älv. *Lena bort*. — V. n. Till följe af blid temperatur uppsmälta och försvinna (om snö och is). — Älv. *Lena bort*. — *Bortlenande*, n. 4.

BORTLOCKA, v. a. 1. 1) (egentl.) Locka från ett ställe. Säges om djur, äfven någon gång om personer, isynnerhet barn. *B. en hund ifrån gården. B. ett barn ifrån ett farligt ställe*. — 2) (fig.) Genom lockelser förleda att lemna, öfvergifva någon eller något. *B. en person ur tjänsten, från dess hustru*. — I begge bemärkelsem säges älv. *Locka bort*. — *Bortlockande*, n. 4. o. *Bortlockning*, f. 2.

BORTLOFVA, v. a. 1. Lofva att lemna från sig (som län, köp eller gåfva). *Jag har b-t denna roman åt fru N.* — Ledigare säges *Lofva bort*. — *B. sig*, v. r. Lofva att komma på en bjudning. *Jag har b-t mig till middagen, är b-d för i qväll*. — Älv. *Lofva bort sig*. — *Bortlofvande*, n. 4. o. (mindre brukl.) *Bortlofning*, f. 2.

BORTLOSSNA, v. n. 1. Se *Aflossna*.

BORTLOTTA, v. a. 1. Försälja på lotteri. *B. en egendom, en schal, ett spelur*. — Älv. *Lotta bort*. — *Bortlottande*, n. 4. o. *Bortlottning*, f. 2.

BORTLYFTA, v. a. 1. o. 2. Lyfta och bortflytta. — Älv. *Lyfta bort*. — *Bortlyftande*, n. 4. o. *Bortlyftning*, f. 2.

BORTLÄNA, v. a. 1. Lemna till läns. — Älv. *Låna bort*. — Syn. *Utlåna*. — *Bortlånande*, n. 4. o. *Bortlåning*, f. 2.

BORTLÄGGA, v. a. 2. (höjes som *Lägga*) 1) Lägga från sig. *B. hatt och häpp. B. en läst bok*. — 2) (fig.) Se *Aflägga*, 5. — I begge bem. älv. *Lägga bort*. — *Bortläggande*, n. 4. o. *Bortläggning*, f. 2.

BORTLÄNGTA, v. n. 1. (föga brukl.) Längta att komma bort. — Allmänare säges: *Längta bort*.

BORTLÄNGTAN, f. 2. indef. (föga brukl.) Längtan att komma bort.

BORTLÖPA, v. n. 5. (höjes som *Löpa*) 1) (om människor och djur) Springa bort. — Syn. Se *Bortspringa*. — Älv. *Löpa bort*. — 2) (om vatten och andra flytande ämnen, mindre brukl.) Bortrinna. — *Bortlöpande*, n. 4.

BORTMARSCH, m. 5. (mindre brukl.) En trupps aftåg, bortåtgående. — Syn. Se *Aftåg*.

BORTMARSCHERA, v. n. 1. Tåga bort. — Älv. *Marschera bort*. — Syn. *Afmarschera*, *Aftåga*, *Bortåga*. — *Bortmarscherande*, n. 4. o. *Bortmarschering*, f. 2.

BORTMETA, v. a. 1. o. 2. 1) Genom metande göra slut på fisk i sjö, dam, o. s. v. *Han har*